

LANDBOUW-ECONOMISCH INSTITUUT

Interne Nota 359

Ir. J.J. de Vlieger

Drs. E. van Duuren

A. Pronk

Marketing informatie- systeem voor broedeieren en eendagskuikens

Mei 1988

NIET VOOR PUBLIKATIE - NADRUK VERBODEN

	Blz.
WOORD VOORAF	5
1. PROBLEMATIEK IN DE NEDERLANDSE BROEDEI- EN EENDAGS- KUIKENSECTOR	7
1.1 Produktie en export	7
1.2 Werkgelegenheid en winstgevendheid	10
1.3 Het onderzoek	13
2. WERELDVRAAG EN HANDELSPATROON	14
2.1 Wereldvraag voor broedelaars en eendagskuikens	14
2.2 De handelspatronen in grote lijnen	16
2.3 De belangrijkste importlanden	16
2.4 De belangrijkste exportlanden	17
2.5 Kansen en bedreigingen	17
3. DE VRAAG IN IMPORTLANDEN	20
3.1 Algerije	20
3.2 Egypte	22
3.3 Kameroen	25
3.4 Nigeria	27
3.5 Pakistan	29
3.6 Saoedië-Arabië	31
3.7 Kansen en bedreigingen	33
4. HET AANBOD UIT EXPORTLANDEN	35
4.1 Bondsrepubliek Duitsland	35
4.2 Brazilië	39
4.3 Frankrijk	42
4.4 Hongarije	46
4.5 Nederland	48
4.6 Thailand	51
4.7 Turkije	53
4.8 Sterke en zwakke punten van Nederland	55
5. HET MARKETINGFORMATIESYSTEEM BROEDEIERS EN EENDAGS- KUIKENS	60
5.1 Kritische elementen	60
5.2 Marketing informatiesysteem	60
5.2.1 Uitgangspunten van het systeem	60
5.2.2 Het systeem	60

1.	De ontwikkeling van de produktie en bestemming van broedeieren in Nederland 1975-1986	68
2.	De ontwikkeling van de produktie en bestemming van eendagskuikens van slachtrassen in Nederland 1975-1986	69
3.	Raming van de produkten in de slachtsector (1986)	70
4.	Onderzoekprocedure	71
5.	Ontwikkeling van de wereldbevolking	72
6.	De ontwikkeling van de vraag naar pluimveevlees	73
7.	Procentueel aandeel van pluimveevlees in het totale vleesverbruik per hoofd	74
8.	Produktie en verbruik van pluimveevlees in de wereld	75
9.	De export van eendagskuikens tussen en binnen economische blokken	79
10.	De export van broedeieren tussen en binnen economische blokken	80
11.	Schema voor de selectie van landen ten behoeve van basisstudies	81
12.	Overzicht van criteria voor de selectie van landen op basis van marktpotentieel	82
13.	De ontwikkelingsgang die landen met hun slachtpluimveesector doornaken	83
14.	Invloedsfactorenschema importlanden	84
15.	Invloedsfactorenschema exportlanden	86
16.	Kriteria ten behoeve van herziening landenkeuze	87
17.	Structurele versus incidentele vraag en aanbod	88

De exporteurs van broedersieren en eendagskuikens worden sinds een aantal jaren geconfronteerd met een dalende structurele vraag voor broedersieren en eendagskuikens. Deze daling is tot nu toe meestal gecompenseerd door een toename van de vraag onder invloed van incidentele factoren.

Tegen deze achtergrond vroeg het Produktschap van Pluimvee en Eieren in overleg met de Nederlandse Vereniging van Exporteurs van broedersieren en eendagskuikens het LEI een onderzoek te doen ten behoeve van de opzet van een marketing informatiesysteem voor de sector. Dit systeem zou het in ieder geval mogelijk moeten maken op middellange termijn vraag en aanbod te voorspellen. Ten behoeve hiervan moest de studie inzicht geven in de kansen en bedreigingen voor de export van broedersieren en eendagskuikens en in de sterke en zwakke punten van de Nederlandse sector. Tevens moest worden nagegaan welke elementen in de markt van doorslaggevende invloed zijn voor de ontwikkeling van vraag en aanbod: de "kritische elementen".

Het onderzoek is gebaseerd op beschikbare literatuur en statistieken aangevuld met schriftelijke informatie van Nederlandse ambassades en in het bijzonder van Nederlandse landbouwattachés in een groot aantal belangrijke in- en uitvoerlanden van broedersieren en eendagskuikens.

De werkwijze en de resultaten van het onderzoek zijn besproken met een begeleidingscommissie bestaande uit:

A.F.P. van Leeuwen, Produktschap voor Pluimvee en Eieren (voorzitter);

Mevr.Drs. M.M.M. Schröder, (idem);

J. de Lange, namens NVE;

G.J.J. Buys, namens NOP sectie broederijen;

Drs. A.P. Barten, namens NOP sectie Fokkerij 1);

Drs. N.R.M. Hendriksen, Ministerie van Landbouw en Visserij;

Drs. G.C. de Graaff, namens het LEI.

De verantwoordelijkheid voor het onderzoek en de inhoud van de rapportering ligt uiteraard bij het Landbouw-Economisch Instituut.

Het onderzoek is uitgevoerd door een team van LEI-onderzoekers bestaande uit:

Ir. J.J. de Vlieger (projectleider);

Drs. E. van Duuren;

Ing. J.W.A.M. Niks;

A. Pronk.

De resultaten van het onderzoek zijn neergelegd in dit samenvattend overzicht en in een aantal verslagen van landenstudies. De resultaten van de landenstudies zijn eveneens in de vorm van interne rapporten beschikbaar.

De directeur

J. de Veer

Den Haag, april 1988

1) Vanaf 1 maart 1987, tot die datum ir. D.C. Heyboer.

1. PROBLEMATIEK IN DE NEDERLANDSE BROEDEI- EN EENDAGSKUIKENSECTOR

1.1 Productie en export

In het verleden werden de Nederlandse producenten van eendagskuikens van slachtrassen en in mindere mate die van broedeieren geconfronteerd met een stagnerende afzet op de internationale markt. Dit had vaak tijdelijk lage prijzen en dumping op de nationale markt tot gevolg. Deze problematiek wordt ook onder woorden gebracht in het LEI-rapport "Exportperspectieven voor de Nederlandse slachtkuikensector in de komende jaren", dat in 1984 werd gepubliceerd.

Na 1985 is er echter een structurele verandering van de buitenlandse vraag voor Nederlandse broedeieren en eendagskuikens ontstaan. Factoren die hierbij een rol spelen zijn de lage olieprijsen, de lage dollarkoers, de oorlog Irak-Iran. Door deze ontwikkeling zijn er twijfels genezen over de toekomstige afzetmogelijkheden van Nederlandse broedeieren en eendagskuikens.

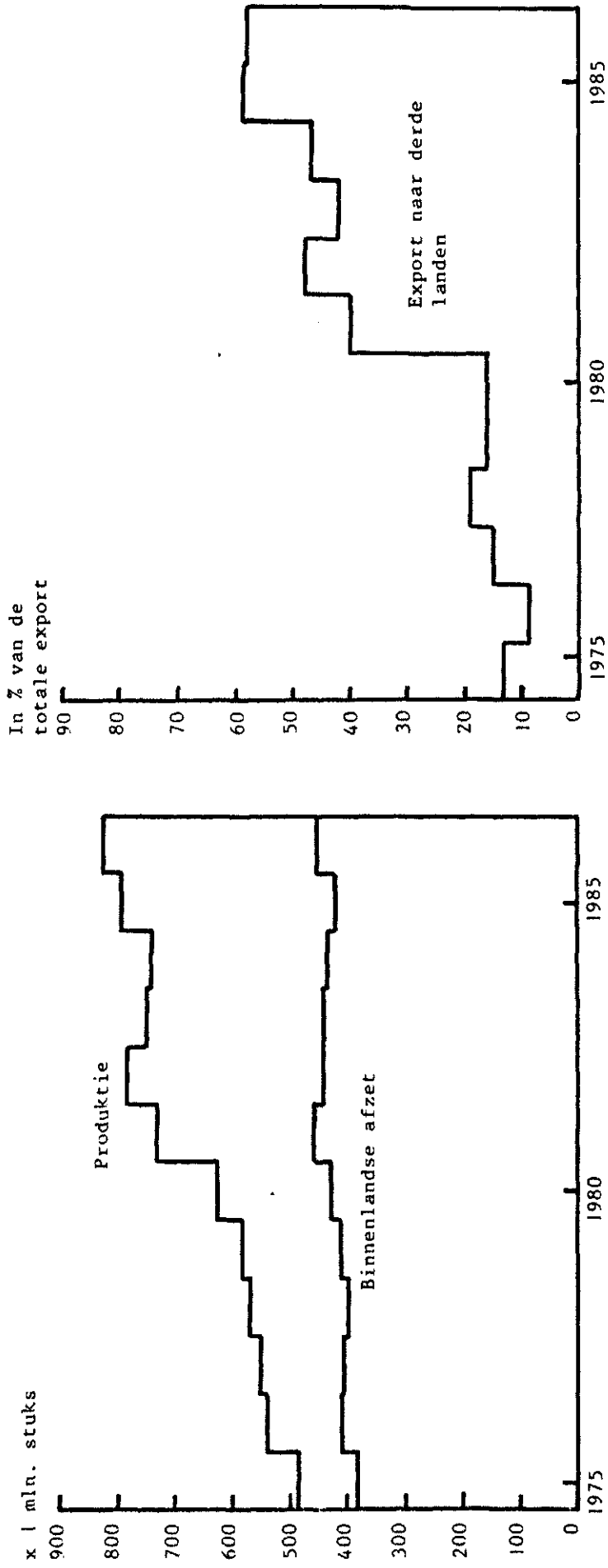
De internationale markt voor broedeieren en eendagskuikens is bovendien zeer complex. Zo complex dat onvoldoende inzicht bestaat in situaties en ontwikkelingen. En ook onvoldoende uniformiteit in interpretatie, zodat de vorming van een sector- en exportbeleid ernstig gehandicapt is. De complexiteit van de markt hangt samen met het feit, dat de sector een intermediair produkt levert, dus uitgangsmateriaal of grondstof voor de slachtkuikensproductie. De slachtkuikensector is wereldwijd een groeisector met veel dynamiek. De technieken voor deze sector zijn internationaal gemakkelijk overdraagbaar. Dit heeft geleid tot het voorkomen van verschillende typen van afzetmarkten wat het stadium van ontwikkeling betreft met ieder een eigen karakteristiek en een daarmee verbonden marketingproblematiek. Dit laatste geldt ook voor de concurrent-aanbieders.

Tegen deze achtergrond kreeg het Landbouw-Economisch Instituut van het Produktschap voor Pluimvee en Eieren, op voorstel van de Vereniging van Nederlandse Exporteurs van Broedeieren en Eendagskuikens (NVE), opdracht een marketing informatiesysteem te ontwikkelen, dat kan dienen als instrument met behulp waarvan het bedrijfsleven toekomstige ontwikkelingen op afzetmarkten in kaart kan brengen en maatregelen kan treffen om de Nederlandse produktie en afzet van broedeieren en eendagskuikens tijdig bij te sturen.

Het aantal per jaar geproduceerde broedeieren van slachtrassen (einden fokmateriaal) nam in de periode 1975 tot 1982 sterk toe, namelijk tot bijna 790 miljoen stuks. In 1983 en 1984 nam de produktie af om in 1985 en 1986 weer toe te nemen tot boven het niveau van 1982. Van de broedeierproductie werd in de loop der jaren een toenemend deel geëxporteerd. De export omvatte in 1975 21% van de broedeierproductie en in 1986 45%. In dezelfde periode nam de export naar landen buiten de EG nog meer toe namelijk van 3% in 1975 tot 26% in 1986. Dit betekent dat de afhankelijkheid van de wisselvallige derde-landenmarkt is toegenomen, met name na 1980 (zie figuur 1.1 en bijlage 1). De betekenis van de broedeierexport naar de verschillende landen wisselt van jaar tot jaar sterk. Zo liep de export naar Noord-Jemen op van bijna 5 miljoen broedeieren in 1983 tot ruim 38 miljoen in 1986. De export naar Saoedi-Arabië bedroeg in 1983 ruim 21 miljoen stuks en in 1985 nog geen 15 miljoen stuks.

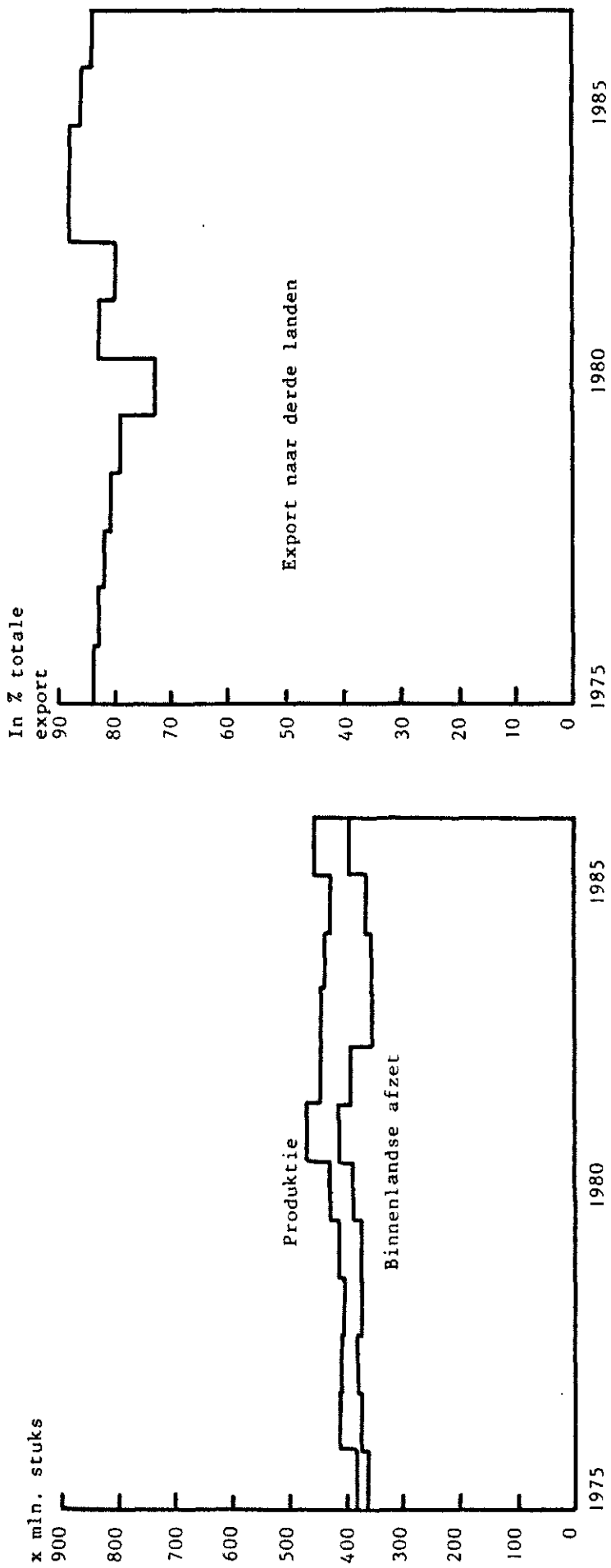
De niet geëxporteerde broedeieren werden in Nederland ingelegd. Dit aantal nam toe van 386 miljoen in 1975 tot 454 miljoen in 1985, maar kende afwisselend perioden van groei en afname. De laatste jaren (na 1981) liep het aantal weer terug. Eerst in 1986 nam de binnenlandse inleg weer toe. Van de daaruit geproduceerde eendagskuikens wordt een deel geëxporteerd. In 1975 circa 6%, in de jaren 1977 tot 1980 circa 9%. Daarna nam de betekenis

Figuur 1.1 Ontwikkeling met betrekking tot de broedefieren van slachtrassen in Nederland 1975-1986

Figuur 1.2 Ontwikkeling met betrekking tot eindagkuijken van slachtrassen in Nederland 1975-1986

van de export toe tot 21% in 1983, waarna een vermindering volgde tot 13% in 1986. In deze jaren werd steeds ruim 80% van de totale export buiten de EG afgezet (zie figuur 1.2 en bijlage 2).

Ook bij eendagskuikens wisselt het aantal per land afgezette dieren van jaar tot jaar sterk. Bovendien was in de laatste jaren de export voor circa 50% gericht op één land. In 1983 en 1984 was dit Egypte en in 1985 en 1986 Noord-Jemen.

1.2 Werkgelegenheid en winstgevendheid

De vermeerderingsbedrijven en broederijen vormen een samenhangend geheel met de andere bedrijven in de slachtkuikensector. Wat voor het ene bedrijf eindprodukt is, is voor het volgende bedrijf het uitgangsmateriaal of de grondstof. Fokkers leveren slachtkuikenmoederdieren aan de vermeerderders, deze de broedeieren aan de broederijen, vandaar gaan de eendagskuikens naar de mester. Deze leveren op hun beurt de slachtkuikens aan de slachterijen, die het vlees hetzij direct, hetzij via de handel leveren aan de distributieve handel.

De getotaliseerde afzet van de onderscheiden bedrijven in de produktiekolom naar het buitenland en binnenlandse verbruikers van slachtkuikenvlees is omvangrijk namelijk 1,7 miljard gulden in 1986, waarvan circa 1,1 miljard gulden werd gerealiseerd door verkopen in het buitenland en bijna 0,6 miljard gulden in het binnenland. De waarde van de afzet in de opeenvolgende fasen bedraagt: fokkers 29 miljoen gulden, vermeerderders 307 miljoen gulden, broederijen 277 miljoen gulden, mesters 1033 miljoen gulden en slachterijen 1359 miljoen gulden. De toelevering van mengvoeders door de veevoerindustrie aan de agrarische producenten vertegenwoordigde een waarde van circa 960 miljoen gulden (zie figuur 1.3).

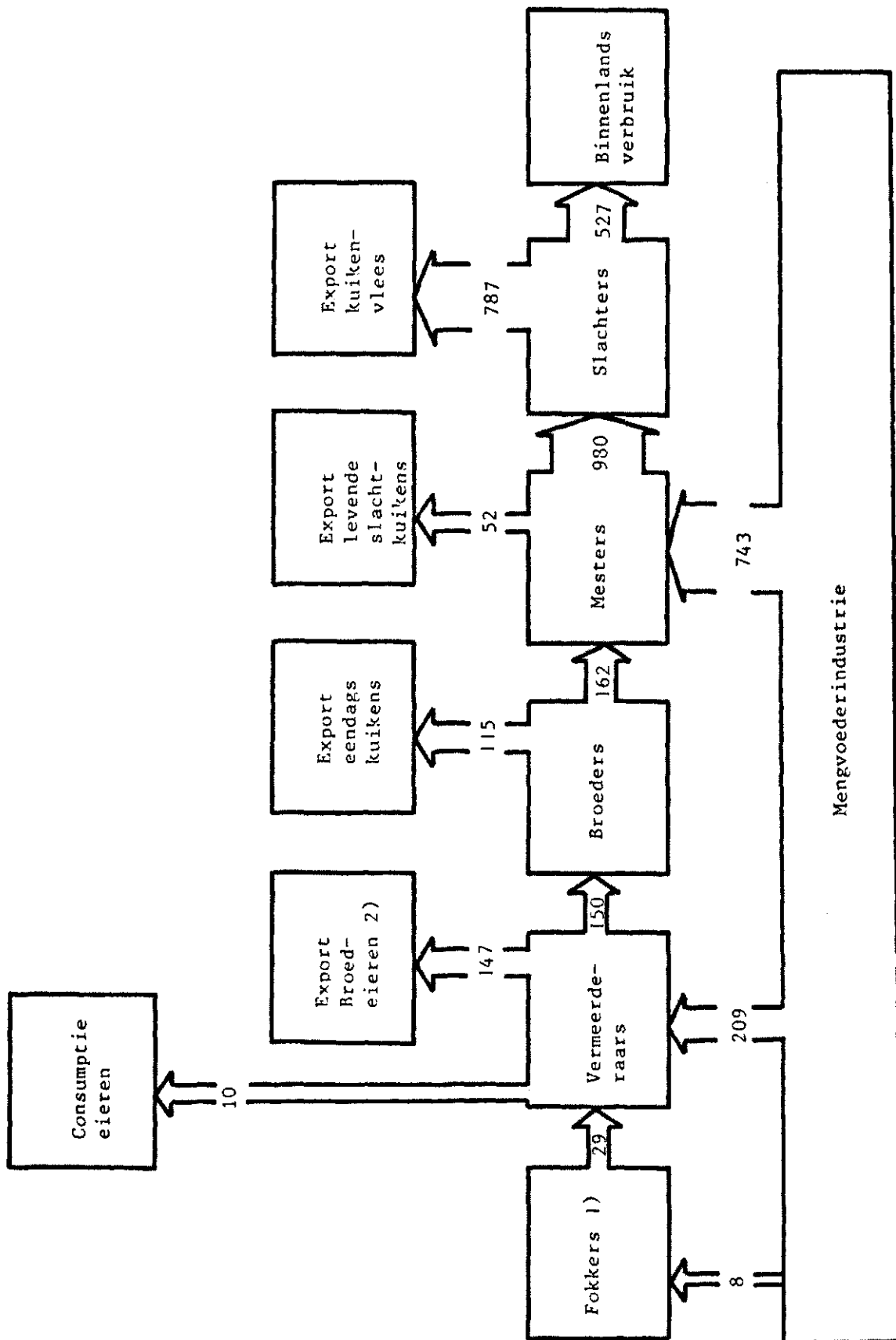
De sector biedt dan ook werkgelegenheid 1) aan veel werknemers: in 1985 circa 8200 werkzame personen waarvan in de primaire fasen (fokkerij, vermeerderders, broederijen en mesters) circa 2800, waarvan 43% in de vermeerderingsbedrijven en broederijen. In de secundaire fasen (slachterijen, handel en veevoerindustrie) waren circa 5400 personen werkzaam. De werkgelegenheid bij de vermeerderingsbedrijven is de afgelopen jaren nauwelijks veranderd, terwijl die bij broederijen met ruim een kwart is verminderd. De totale werkgelegenheid in de sector wordt geboden door 9 fokbedrijven, 707 vermeerderingsbedrijven, 54 broederijen, 1493 kuikenmesterijen, 90 slachterijen, enkele tientallen exporteurs van pluimveevlees en 195 veevoerindustrieën (zie figuur 1.4).

De winstgevendheid wordt in sterke mate bepaald door de in- en verkoopprijzen (moederdieren, broederijen, eendagskuikens, veevoer) en de behaalde technische resultaten. De arbeidsopbrengst van de vermeerderingsbedrijven is blijkens gegevens uit de deelboekhoudingen slachtkuikenmoederdieren van de consultantschap voor varkens en pluimvee te Tilburg na 1983 sterk verbeterd ten opzichte van de voorafgaande jaren. Een rol daarbij speelt de door vermeerderders afgesloten contracten met daarin een vaste prijs voor broedeieren, dan wel een prijs gekoppeld aan die van veevoer. De huidige problemen rond de afzet van eendagskuikens hebben dan ook vooral invloed op de winstgevendheid van de broederijfase.

Uit de resultaten van de slachtkuikenbedrijven die bij het Landbouw-Economisch Instituut in administratie zijn, blijkt dat na de slechte jaren 1982/83 en 1984/84, de arbeidsopbrengst in 1984/85 en 1985/86 is verbeterd. Ook het rendement van de slachterijen verbeterde na 1983, zo blijkt uit de produktiestatistiek "slachterijen en vleeswarenindustrie" van het CBS.

1) De indirecte werkgelegenheid bij overheid, onderzoek, bedrijfsorganisaties en dergelijke is buiten beschouwing gebleven.

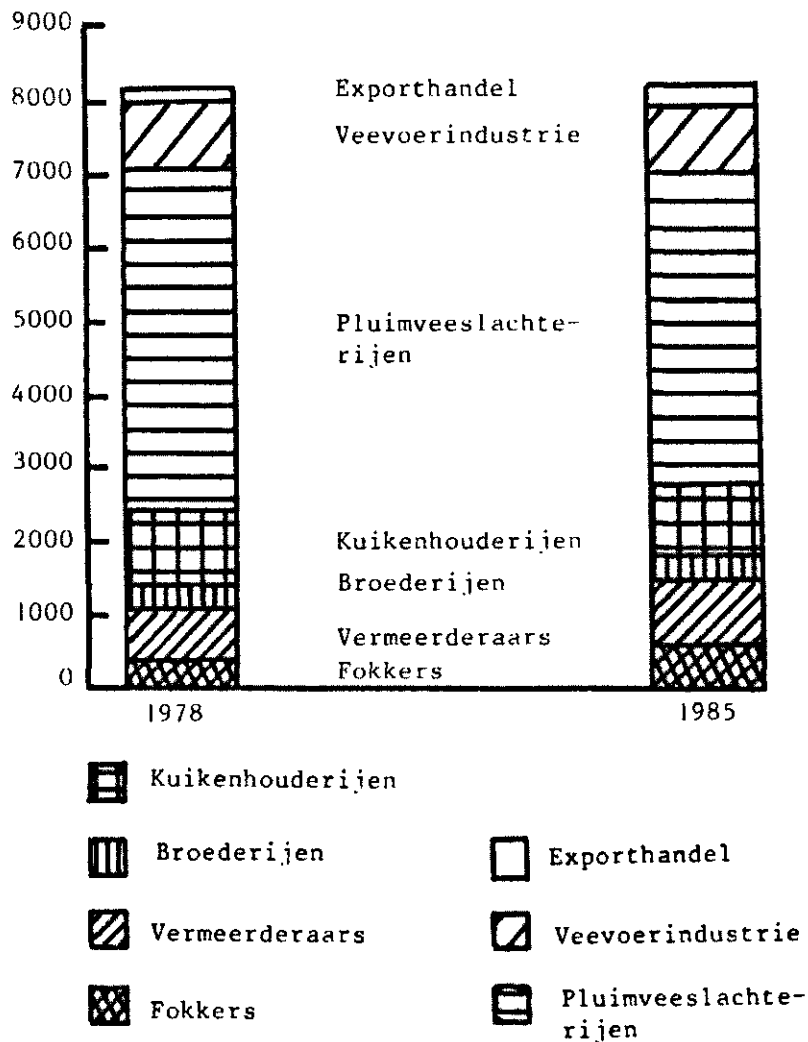
Figuur 1.3 De slachtkuikensproductieketen in 1986 (miljoenen guldens)

1) Exportwaarde eendagskuikens moederdieren inbegrepen in export eendagskuikens door broederijen

2) Deze export wordt verzorgd door de broeders en niet door de vermeerderders

Figuur 1.4 Werkgelegenheid 1) in de slachtkuikensector (aantal werkzame personen)

1) De indirecte werkgelegenheid bij overheid, onderzoek, bedrijfseigen statistiek en dergelijke is hierin niet opgenomen.

1.3 Het onderzoek

Het doel van het onderzoek is het ontwikkelen van een permanent marketing informatiesysteem dat kan dienen als instrument voor het strategisch beleid van de vermeerderings- en de broederijsector op basis van inzicht in de actuele situatie en in de toekomstige ontwikkeling van de afzetmogelijkheden.

Vanuit de doelstelling komen we tot de ontwikkeling van een dergelijk instrument op basis van een studie van een aantal representatieve markten (en concurrenten) waarin is opgenomen een systematische analyse van kansen en bedreigingen en waarin tevens is verwerkt een overzicht van sterke en zwakke punten van de Nederlandse vermeerderings- en broederijsector in internationaal verband. Deze marktstudie is geen doel in zichzelf maar moet ons in staat stellen een reeks kritische elementen te selecteren op grond waarvan toekomstige vraag en concurrentie kunnen worden geschat, alsmede een reeks kritische elementen voor de vorming van een strategisch beleid kunnen worden bepaald. Het resulterende model, dat wil zeggen een eenvoudige hanteerbare weergave van de complexe werkelijkheid zal een beperkt aantal kritische elementen omvatten. Het moet functioneren als instrument voor strategische beleidsvorming dat wil zeggen voor beslissingen op middellange termijn (1-3 jaar) (zie bijlage 4).

Het onderzoek is uitgevoerd door een team van onderzoekers van het Landbouw-Economisch Instituut en is voornamelijk gebaseerd op gepubliceerde gegevens. Een aantal Nederlandse landbouwwettachés heeft een belangrijk aandeel gehad in het verzamelen van de benodigde informatie. Het onderzoek werd begeleid door een commissie van deskundigen van het bedrijfsleven en het Ministerie van Landbouw en Visserij.

2. WERELDVRAAG EN HANDELSPATROON

2.1 Wereldvraag naar broedeieren en eendagskuikens

De wereldvraag naar broedeieren en eendagskuikens hangt nauw samen met de wereldvraag naar pluimveevlees. Daar niet op systematische wijze gegevens beschikbaar zijn over de produktie van broedeieren en eendagskuikens, zal de vraag naar deze produkten op wereldniveau benaderd worden via de vraag naar pluimveevlees.

Pluimveevlees is een over de gehele wereld algemeen bekend voedingsmiddel. Tegen het eten ervan bestaan geen religieuze bezwaren zoals die voorkomen met betrekking tot varkensvlees (Moslims, Joden) en rundvlees (Hindoës). Van belang voor het marktpotentieël zijn bevolkingsomvang en bevolkingsgroei, inkomensomvang en inkomensgroei alsmede de verbruiksgewoonten. In dit kader moet erop gewezen worden, dat betalingsbalansproblemen in importerende landen van invloed kunnen zijn op de werkelijke vraag. Invoerverboden kunnen namelijk het gevolg zijn. Op lange termijn zijn wat bevolkingsontwikkeling betreft de ontwikkelingslanden in Afrika, Azië en Zuid-Amerika de potentiëel meest interessante landen (zie bijlage 5).

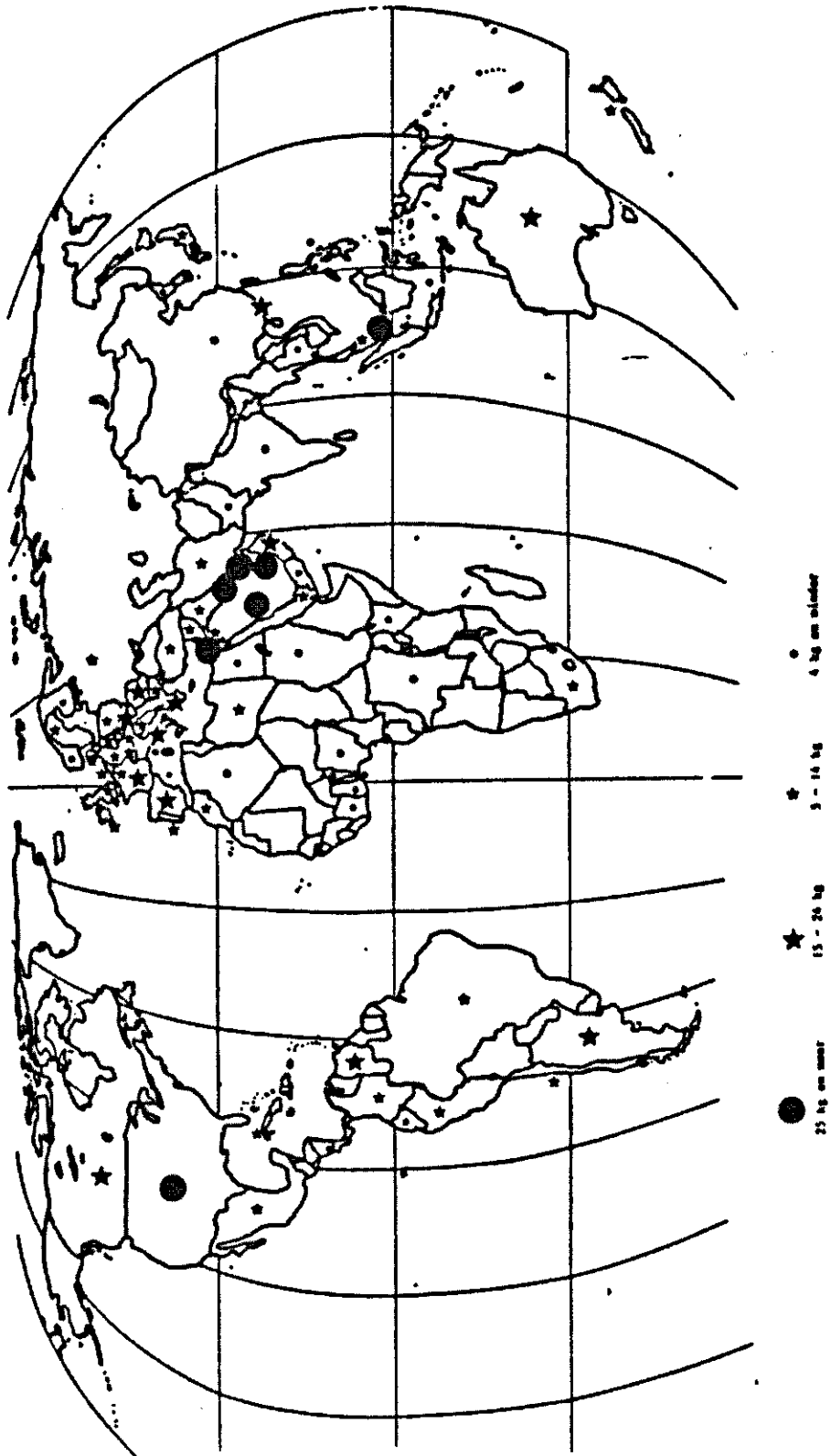
Het verbruik van pluimveevlees neemt toe met het inkomen. De FAO heeft op wereldniveau een inkomenselasticiteit berekend van 0,39. Tussen de drie grote groepen van landen (zie bijlage 6) zijn daarbij opmerkelijke verschillen geconstateerd. In ontwikkelingslanden heeft de groei van het inkomen de meeste invloed op het verbruik, namelijk een elasticiteit van 0,94, vervolgens komt Oost-Europa met een iets minder sterke beïnvloeding (0,56) en tenslotte de industrieel ontwikkelde landen met een relatief geringe elasticiteit van 0,29. Dit zou gezien het verbruiksniveau kunnen duiden op een zekere mate van verzadiging. De elasticiteiten werden berekend over de periode 1970-1980. Het spreekt vanzelf, dat een lagere groei van het wereldinkomen ook vertragend werkt op de verbruiksonwikkeling van pluimveevlees, maar vermoedelijk minder dan bij duurdere vleessoorten, zoals rundvlees. Op de middellange termijn mag niettemin gerekend worden met een verdergaande groei van het verbruik van pluimveevlees in grote delen van de wereld.

Naast de groeiende consumptie door een toename in bevolking en inkomen is er ook sprake van een relatieve toename van het verbruik van pluimveevlees ten opzichte van andere vleessoorten. Pluimveevlees is door de ver voortgeschreden bio-technische ontwikkeling (onder andere gunstige voederconversie) een naar verhouding goedkoop produkt. Over de gehele wereld bedraagt het pluimveevleesverbruik ruim 20% van het totale vleesverbruik. In Oost-Europa en de ontwikkelingslanden zien we een sterke groei in de afgelopen jaren maar het bereikte aandeel is nog steeds lager dan in de industrieel ontwikkelde landen. Voor de komende jaren mag op wereldschaal een groeiend verbruik van vlees en daarbinnen een groter aandeel van pluimveevlees verwacht worden (zie bijlage 7) (figuur 2.1).

Het verbruik per hoofd van de bevolking vertoont van land tot land grote verschillen, die ten dele zijn toe te schrijven aan verschillen in welvaartsontwikkeling en ten dele zijn te herleiden tot verschillen in verbruiksgewoonten. De verbruikscijfers in Noord- en Centraal-Amerika, in Oceanië en in Europa zijn het hoogst, die in Azië en Afrika het laagst, terwijl die in Zuid-Amerika en de USSR er tussenin liggen. Beide laatst genoemde gebieden vertonen echter een aanzienlijke groei. De uitersten liggen ver uiteen: circa 23 kg per hoofd (1984) in Noord- en Centraal-Amerika en circa 2,5 kg per hoofd in Azië en Afrika.

Maar ook binnen de gebieden zijn de verschillen van land tot land groot. Zeer hoge verbruikscijfers zien we in USA (32 kg), Barbados (41 kg), Singapore (35 kg), Israël (40 kg), Saoedi Arabië (33 kg), Ver-

Figuur 2.1 Het hoofdelijk verbruik van pluimveeveeles in de wereld

enigde Arabische Emiraten (29 kg), Koeweit (35 kg) en Qatar (40 kg). Zeer lage verbruikscijfers vertonen veel ontwikkelingslanden in Zuid-Amerika, Azië en Afrika, maar ook de landen in Noord-Europa (Zweden, Noorwegen en Finland). Op de middellange, maar vooral op de lange termijn zijn er nog groeimogelijkheden voor het verbruik van pluimveevlees. De berekende jaarlijkse groeipercentages van het hoofdelijk verbruik en de verschillen tussen de landen geven dat duidelijk aan (zie bijlage 8).

2.2 De handelspatronen in grote lijnen

Het niveau van de vraag en de ontwikkelingen daarin geven geen informatie over de mate waarin deze gedekt wordt uit de binnenlandse produktie en evenmin over de mate waarin ook het benodigde uitgangsmateriaal (broedeieren, eendagskuikens) in eigen land wordt geproduceerd. Van de opbouw van het wereldhandelspatroon van broedeieren en eendagskuikens (zie bijlage 9 en 10) zijn de gegevens gebruikt van de belangrijkste exportlanden 1) en van de importlanden die in het kader van dit onderzoek zijn bestudeerd 2). De wereldhandel in eendagskuikens is in de periode 1980 tot 1985 met bijna 20% gegroeid. Deze groei is veroorzaakt door de toegenomen export van industrieel ontwikkelde landen naar ontwikkelingslanden en naar andere industrieel ontwikkelde landen. Deze handelsstromen van eendagskuikens vormen samen met de minder belangrijke interne handel van Oost-Europa het wereldhandelspatroon van eendagskuikens.

De wereldhandel in broedeieren, die overigens meestal zowel eieren van leg- als van slachtrassen omvat, is veel groter dan die in eendagskuikens. Deze handel wordt gekenmerkt door drie hoofdstromen te weten; de onderlinge handel van industrieel ontwikkelde landen en de export van industrieel ontwikkelde landen en van die uit Oost-Europa naar ontwikkelingslanden. In de periode 1980 tot 1985 is de export van industrieel ontwikkelde landen naar ontwikkelingslanden in betekenis toegenomen. De export met Oost-Europa naar ontwikkelingslanden liep daarentegen terug tot ongeveer de helft van die in 1980. In de periode 1980-1986 nam de wereldhandel in broedeieren met 15% toe. Tevens werd de export door de industrieel ontwikkelde landen steeds afhankelijker van de afzetmogelijkheden in ontwikkelingslanden.

Zowel bij broedeieren als bij eendagskuikens is de vraag uit ontwikkelingslanden vooral afkomstig uit de olieproducerende landen (OPEC) in het Midden Oosten en Noord Afrika. De interne handel van de industrieel ontwikkelde landen en van de Oost-Europese landen betreft respectievelijk de onderlinge handel van EG-landen en de handel van Hongarije met Rusland en Tsjechoslowakije.

Overigens is het goed erop te wijzen dat de internationale handel een klein deel uitmaakt van de totale wereldbehoefte; namelijk bij broedeieren circa 3% en bij eendagskuikens circa 1% van het aantal per jaar geproduceerde slachtkuikens. Het Nederlandse aandeel is zowel voor broedeieren als eendagskuikens in de periode 1980-1985 toegenomen. Voor broedeieren steeg het Nederlands aandeel van 25% naar 41% en voor eendagskuikens van 26% naar 36% (zie figuur 2.2 en 2.3).

2.3 De belangrijkste importlanden

Na de globale schets van de wereldvraag naar broedeieren en eendagskuikens en de internationale handel is het moment nu gekomen landen te se-

- 1) De EG-landen (10), de V.S. van Amerika, Canada, Brazilië, Israël, Hongarije, Spanje, Oostenrijk en Joegoslavië.
- 2) Egypte, Algerije, Saoedi Arabië, Turkije, Nigeria, Kameroen, Pakistan, en Thailand.

lecteren die voor Nederland van belang zijn of kunnen zijn en die relevante informatie leveren voor het te ontwerpen marketing informatiesysteem broedeieren en eendagskuikens. Van belang daarbij is dat de export van broedeieren vanuit Nederland vooral gericht is op West-Duitsland, België/Luxemburg en het Midden Oosten. De export van eendagskuikens gaat vooral naar Noord-Jemen en Egypte.

De methode die tot de uiteindelijke selectie van importlanden voor de basisstudie moet leiden omvat de volgende fasen:

- A. Een eerste selectie van landen op grond van het nationaal inkomen per hoofd en de omvang van de bevolking. Hierbij is steeds bij een bepaalde inkomensklasse een minimum voorwaarde gesteld aan de bevolkingsomvang: in feite gaat het hier om een selectie op basis van marktpotentieel.
- B. Een tweede selectie op basis van de mate waarin het land zelfvoorzienend (zelfvoorzieningsgraad hoger dan 95%) is voor pluimveevlees. De import van broedeieren en eendagskuikens uit de EG is daarbij gebruikt als controle en zo nodig correctiemiddel. Op deze wijze resulteerde een groep van 26 landen. Van deze landen zijn tenslotte ook importgegevens van broedeieren en eendagskuikens verzameld.
- C. Uit de bij B geselecteerde 26 landen zijn de importlanden voor de basisstudie gekozen. Daarbij is rekening gehouden met de geografische ligging van het land, het ontwikkelingsniveau van de slachtkuikensector, de regelingen met betrekking tot de buitenlandse handel en de verwachte ontwikkeling van de sector en de beschikbaarheid van de benodigde informatie. De keuze was zodanig, dat elk in de basisstudie opgenomen land op tenminste één van de bovenvermelde aspecten uniek is (zie bijlage 8, 11 en 12).

Op deze wijze resulteerden de volgende 8 importlanden West-Duitsland, Egypte, Algerije, Saoedi Arabië, Turkije, Nigeria, Kameroen en Pakistan. Overigens zijn West-Duitsland en Turkije tevens belangrijke concurrenten.

2.4 De belangrijkste exportlanden

Het onderkennen van de huidige en potentiële concurrenten van Nederland op de exportmarkten is van wezenlijke betekenis voor de internationale positie van ons land op de middellange termijn. Bij de keuze van de belangrijkste exportlanden naast Nederland is rekening gehouden met de huidige export van broedeieren en eendagskuikens en de te verwachten ontwikkeling van de export. Op deze wijze resulteerden 11 huidige of potentiële concurrentielanden voor Nederland.

De keuze van de in de basisstudie op te nemen concurrenten is er weer op gericht geweest een aantal in een of meer opzichten unieke landen te selecteren. Daarbij gebruikte criteria zijn: de ligging van het land, de regelingen met betrekking tot de buitenlandse handel, het ontwikkelingsniveau van de slachtkuikensector, de te verwachten ontwikkeling van de sector en de beschikbaarheid van de benodigde informatie (zie bijlage 8, 11 en 12).

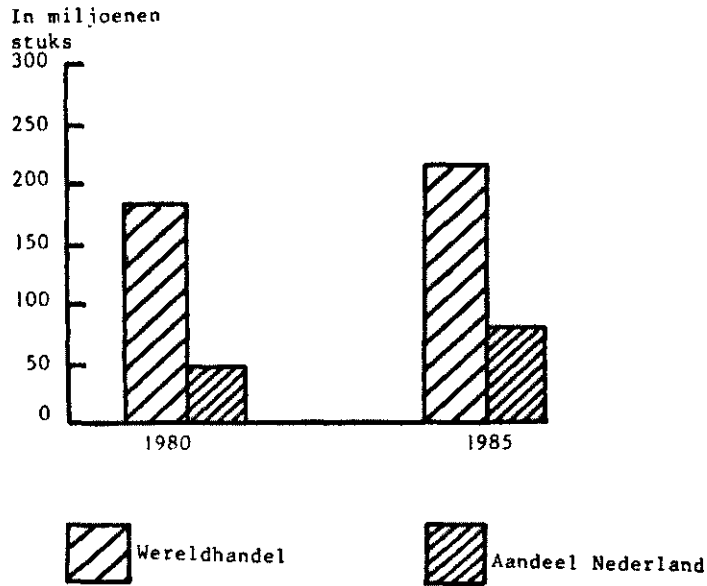
Op grond van deze analyse zijn naast Nederland de volgende huidige en potentiële concurrentielanden in de basisstudie opgenomen: Frankrijk, Hongarije, Thailand, Brazilië, West-Duitsland en Turkije.

Overigens is het zo, dat een groeiende eigen productie in thans nog importerende landen een bedreiging kan gaan vormen voor de huidige exporteurs. De ontwikkelingen in West-Duitsland illustreren dat.

2.5 Kansen en bedreigingen

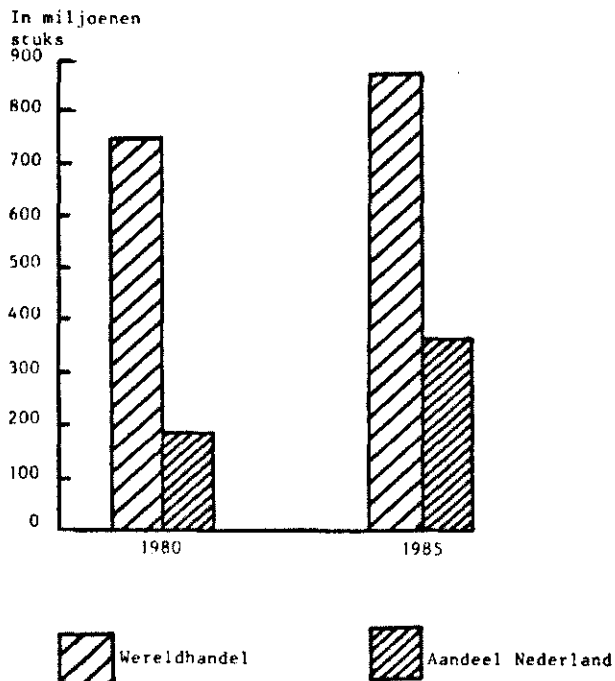
De ontwikkeling van de afzet van broedeieren en eendagskuikens voor de komende jaren wordt ten dele bepaald door de kansen en bedreigingen

Figuur 2.2 Wereldhandel in eendagskuikens in periode 1980-1985 en het aandeel van Nederland

Bron: Jaarverslagen PPE.
 Eurostat via LEI-Exmis.
 Nationale handelsstatistieken.

Figuur 2.3 Wereldhandel in broedeperen in de periode 1980-1985 en het aandeel van Nederland

Bron: Jaarverslagen PPE.
 Eurostat via LEI-Exmis.
 Nationale handelsstatistieken.

vanuit de wereldmarkt. Kansen liggen in de volgende omstandigheden:

- Pluimveevlees wordt in de gehele wereld gegeten en ontmoet (vrijwel) geen sociale of godsdienstige taboes.
- De vraag naar pluimveevlees is vrijwel overal groeiende onder invloed van bevolkingstoename, inkomensgroei en relatief lage prijs. Ook kan op grond van de grote verschillen in verbruik per hoofd tussen regio's en landen nog een aanzienlijke toename van het verbruik worden verwacht. De teruggang in de wereld-economie heeft tot nu toe nauwelijks invloed op het hoofdelijk verbruik van kuikenvlees gehad.
- Het aandeel van kuikenvlees in het totale vleesverbruik neemt toe. Hierbij kan worden aangetekend dat het verbruik van vlees in het algemeen een stijgende tendens vertoont, die in ontwikkelingslanden met name te maken heeft met een verschuiving in het verbruik van plantaardige naar dierlijke eiwitten.
- De toename van de vraag naar slachtkuikenvlees leidt meestal tot het opzetten van een eigen produktiesector, waarbij de produktiekolom uitgaande van de slachtkuikenproduktie wordt opgebouwd. Hierdoor leidt een toename van de consumptie van slachtkuikenvlees meestal tot een grotere import van eendagskuikens en broedeieren gedurende kortere of langere tijd (zie bijlage 13).

Bedreigingen voor de afzet in de komende jaren zijn:

- De vrij beschikbare technologie voor de pluimveevleesproduktie, die thans nog importerende landen in staat stelt zelfvoorzienend te worden en nieuwe exportlanden laat opkomen.
- De wereldmarkt voor broedeieren en eendagskuikens is weinig stabiel, dit hangt samen met de mogelijkheid de produktie op korte termijn (te) sterk uit te breiden. Ook de vraag naar dit uitgangsmateriaal vertoont nogal wat flexibiliteit onder andere vanwege het overheidsbeleid met betrekking tot de invoer.
- Handelsrelaties tussen landen zijn niet meer uitsluitend een resultante van concurrentieverhoudingen maar in toenemende mate een weerspiegeling van krachten in de algemene handelspolitiek zoals bijvoorbeeld valutapolitiek en ruilhandel (Algerije), ontwikkelingssamenwerking (Noord-Jemen, Egypte).
- Verslechtering van de betalingsbalans kan ertoe leiden dat landen de import van broedeieren en eendagskuikens beperken of verbieden (Nigeria).

De opbouw van het produktiepotentieel in nu nog importerende landen en in jonge exportlanden biedt in het algemeen mogelijkheden voor de toeleverende industrie van apparatuur, stallen, turnkey projecten en financiële middelen.

3. DE VRAAG IN IMPORTLANDEN

3.1 Algerije

De Algerijnse overheid stimuleert door een importverbod van slachtkuikens alsmede subsidies en investeringen de opbouw van een eigen slachtkuikensector. Dit is onderdeel van het beleid waarin uitbreiding van de landbouwsector, in verband met de doelstelling "voedselonafhankelijkheid", centraal staat. De hiervoor benodigde investeringen kunnen worden betaald uit de inkomsten van de olie- en gasexport.

De binnenlandse produktie verzorgt de gehele Algerijnse vraag, die sterk stijgt. De door de Algerijnen vermelde zelfvoorzieningsgraad van 100% is schijn: alle in Algerije geproduceerde slachtkuikens worden geconsumeerd, maar de vraag ligt veel hoger (zie tabel 3.1). Periodiek is er namelijk geen pluimveevlees te koop, terwijl bovendien pluimveevlees relatief goedkoop is. Ondanks de staatsinvloed op de vleesprijzen zijn deze vrij hoog. Daadwerkelijke uitbreiding van de consumptie is bij een betere marketing en distributie van slachtkuikens dan ook zeker mogelijk.

De overheid streeft tevens naar zelfvoorziening voor wat betreft de broedeierentoevoer. Voorlopig echter moet nog ongeveer de helft van het aantal benodigde broeders eieren van + 250 miljoen geïmporteerd worden: 100 à 150 miljoen. Ondanks de ambitieuze plannen (die doorgaans slechts voor een deel gerealiseerd worden) van de Algerijnse overheid voor opzet van eigen vermeerderingsbedrijven, die voor een geheel eigen broedeivoorziening moeten zorgen, is de verwachting dat minstens "30 à 40%" van de toekomstige broedeierenvraag (circa 350 miljoen in het jaar 1988) nog geïmporteerd zal moeten worden, ten gevolge van nu al optredende "interne problemen". Het bureaucratische netwerk in Algerije, met drie machtige regionale overheidscentra, 48 "coopawi's", etc., functioneert blijkbaar niet optimaal.

Het tendersysteem dat in Algerije gehanteerd wordt voor de broedeieren-import leidt tot harde onderhandelingen (waaronder "acquisitiekosten", service) en zeer lage prijzen. Het gaat in die tenders om zeer grote aantallen broedeieren tegelijk (per jaar 100 à 150 miljoen totaal, plus niet zelden aan het eind van het jaar nog een extra, aanvullende "bestelling"). Om de prijs enigszins op niveau te houden werken de Nederlandse exporteurs bij de export van Algerije samen. De Algerijnen hanteren bij de onderhandelingen zoveel mogelijk één prijs voor landen van de EG en eveneens één prijs, zij het een lagere, voor Oost-Europese landen. Het verschil tussen beide prijzen neemt momenteel toe ten gunste van Oost-Europese leveranciers. Naast Nederland zijn met name Frankrijk en Hongarije actief op de grote Algerijnse markt: de Algerijnen wensen hun risico ook te spreiden en kopen daarom van diverse landen in. Onlangs is bovendien tussen Algerije en Tunesië een samenwerkingsverband gesloten. Op grond hiervan gaat Algerije voor 90% deelnemen in het Tunesisch slachtpluimveebedrijf SOCELTA in de grensplaats Taborka. De risico's van de handel met Algerije in broedeieren (betalingsproblemen, harde concurrentie, veel verkoopinspanningen) zijn groot, maar gezien de zeer grote aantallen gerechtvaardigd, ja zelfs noodzakelijk om te nemen voor de Nederlanders, gezien de afzetverschuivingen en plotseling wegvallende afzetmarkten.

De slachtkuikenvraagsituatie in Algerije zal zich bij een voortzetting van de huidige trend in de nationale economie, wereldprijzen voor olie, staatsprijscntrole op slachtkuikenvlees, ect., gunstig blijven ontwikkelen, met alle positieve gevolgen vandien voor de Nederlandse exporteurs van broedeieren. Slechts plotseling overheidsingrijpen (bijvoorbeeld stopzetting van of extreem hoge heffing op import of minder steun ten aanzien van lage slachtkuikenvleesprijzen) lijkt roet in het eten te kunnen

Tabel 3.1 De ontwikkeling van de produktie, het verbruik en de zelfvoorziening van pluimveevlees in Algerije in de jaren 1982 t/m 1987 en 1989 (x 1000 ton)

	1982	1983	1984	1985	1986	1987 1)	1989 1)
Produktie	116	120	150	165	190	200	242
Import	-	-	-	-	-	.	.
Verbruik	116	120	150	165	190	200	242
Zelfvoorzienings- graad (%) 2)	100	100	100	100	100	100	100
Verbruik per hoofd (kg 2)	5,8	5,9	7,3	7,9	8,8	8,3	9,3

1) Prognose.

2) LEI-berekening.

Bron: USDA.

Tabel 3.2 Export naar Algerije van broedeieren vanuit verschillende landen in de jaren 1980 t/m 1986 (x 1000 stuks)

	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986
Totaal broed- eieren	56092	72152	65612	75173	70510	(76505)	(110198)
waarvan door							
- Frankrijk	1781	5876	20171	14797	43531	44828	27034
- Nederland	-	-	-	-	3078	18969	34011
- België/Lux.	-	-	1891	7156	-	6125	25407
- West-Duits- land	-	-	-	-	2875	6422	7288
- Spanje	-	-	-	-	11449	162	16458
- Hongarije	54311	66276	43550	26118	20672	?	?

Bron: LEI-Exmis en Nationale Handelsstatistieken.

tabel 3.3 Export naar Algerije van eendagskuikens vanuit verschillende landen in de jaren 1980 t/m 1986 (x 1000 stuks)

	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986
Totaal eendags- kuikens	1126	1310	5308	2492	2300	(2081)	(3707)
waarvan door							
- Frankrijk	128	4	277	950	836	1057	1168
- Nederland	-	-	-	99	-	201	130
- België/Lux.	-	1	-	1	-	575	5575
- West-Duits- land	237	215	129	74	242	191	514
- Denemarken	-	-	-	-	-	60	60
- Hongarije 1)	761	1090	2102	1068	1222	?	?
- Joegosla- vië 1)	-	-	2800	300	-	?	?
- Spanje	-	-	-	-	-	-	1260

Bron: LEI-Exmis en Nationale Handelsstatistieken van de verschillende landen.

gooien. Verder zijn de genoemde lange termijn-ontwikkelingen maatgevend voor de exportmogelijkheden van broedeieren, waarbij opgemerkt dient te worden dat nieuwe lage-kosten-producenten zoals Turkije ook aan Algerije zouden kunnen gaan leveren (zie tabel 3.2).

Voorlopig echter kan worden uitgegaan van een plaatje zoals het volgende (de groeiende eigen produktie zal worden "overtroffen" door de groei van de vraag naar slachtkuiken, zodat de behoefte aan import broedeieren in Algerije nog toeneemt) met als veronderstellingen:

- a. 1,3 miljoen moederdieren aanwezig, die 8,5 van de 12 maanden produktief zijn; dus produktie binnenland bij 120 broedeieren per moederdier per jaar is $8,5/12 \times 1,3 \text{ mln} \times 120$ is 110.500.000 broedeieren per jaar: afgerond 111 miljoen;
- b. 80% uitkomst broedeieren;
- c. 15% uitval bij produktie eendagskuikens.

Voor twee gevallen namelijk:

1. het officieel opgegeven (en veel te lage) aantal van 165 miljoen slachtkuikens, en
2. het mogelijk meer realistische aantal van 200 miljoen slachtkuikens (ruim 22 miljoen inwoners maal een consumptie van 9 kg per hoofd),

wordt hier een overzicht gegeven van de broedeieren-situatie in Algerije:

- 1) 165 mln. slachtkuikens   194 mln. eendagskuikens nodig
243 mln. broedeieren nodig; gegeven Algerijnse produktie van 111 mln.
moet dus nog 132 mln. geïmporteerd worden.
- 2) 200 mln. slachtkuikens   235 mln. eendagskuikens nodig
294 mln. broedeieren nodig; gegeven Algerijnse produktie van 111 mln.
moet dus nog 183 mln geïmporteerd worden.

Exporteurs van eendagskuikens hebben weinig kansen: Algerije heeft voornamelijk eigen broederijen (zie tabel 3.3).

3.2 Egypte

Met overheidssteun zijn en worden in Egypte vele slachtkuikenbedrijven opgezet en gemoderniseerd. De wens is om zelfvoorzienend te worden; ontwikkeling van de landbouw staat nog steeds hoog op de prioriteitenlijst van de Egyptische overheid. Aan de vraag van 200 à 250 miljoen kg (ongeveer 50 miljoen inwoners, die gemiddeld 4 à 5 kg pluimveevlees per jaar eten) kon in de jaren tachtig steeds worden voldaan (zie tabel 3.4). Eigen produktie is nodig in verband met de anders bij excessieve import optredende deviezenuitstroom. De stimulering van de eigen slachtkuikenproduktie op zich kost de Egyptische overheid echter ook al veel geld: voersubsidie en het opereren van het staatsbedrijf General Poultry Company (GPC) die een verzorgende en ontwikkelende functie vervult, vergen grote bedragen. Bovendien kampt men incidenteel met zeer ernstige voertekorten, klimatologische, veterinaire en managementproblemen. Vrije voerimport wordt dan ook bepleit, vooral in perioden waarin de overheid financieel zeer krap zit en de voertoelevering in het nauw dreigt te komen.

Voor wat betreft broedeieren en eendagskuikens staat ook het streven naar zelfvoorziening hoog in het vaandel van de overheid. GPC heeft ook hier een stimulerende functie voor het bedrijfsleven: eigen produktie binnen GPC van broedeieren en eendagskuikens alsmede gesubsidieerde voervoorzieningen voor ouderdieren. Verder zijn er enkele grote particuliere integraties, vermeerderingsbedrijven en broederijen, die voor zichzelf en derden produceren. De rest van de Egyptische broederijen- en eendagskuikenproduktie wordt door kleinere bedrijfjes verzorgd (zie tabel 3.5 en 3.6).

De eisen die bij de import van broedeieren en eendagskuikens worden

gesteld (ten aanzien van service, kwaliteit, soort, etc.) worden steeds strenger. In 1987 is de valutakoersontwikkeling zodanig geweest dat Oost-Europese landen de levering van broedeieren en eendagskuikens aan Egypte gingen verzorgen. Nederlandse export naar Egypte is in deze situatie door de ten opzichte van de US \$ hoge guldenkoers veroorzaakte kosten- en prijsverschillen natuurlijk niet mogelijk. In maart 1987 is de export van broedeieren en eendagskuikens vanuit Nederland naar Egypte dan ook tot stilstand gekomen. Echter, bij het weer terugkeren van de valutakoersen op het "oude" niveau kan, zeker op korte termijn, Nederland als leverancier van broedeieren en eendagskuikens weer zaken doen. Ook op wat langere termijn kan Nederland naar Egypte afzetten, met name in situaties waarin:

1. de eigen Egyptische produktie nog onvoldoende is;
2. er aanzienlijke extra hoeveelheden slachtkuikenvlees (moeten) worden geproduceerd om de vraag naar slachtkuikens bij te houden, terwijl daarvoor (nog) geen Egyptische broedeieren en eendagskuikens beschikbaar zijn, of
3. er incidentele Egyptische tekorten optreden.

Aangezien de Egyptenaren sterk op de prijs letten bij hun aankopen is concurrentie voor Nederland vooral uit de hoek van Oost-Europa en met name Turkije te verwachten. Zeker wanneer aanbod uit die landen een voor de Egyptenaren aanvaardbare kwaliteit heeft, zal het voor de Nederlanders (die qua kosten en dus verkoopprijs van het produkt niet tegen de genoemde landen op kunnen) moeilijk worden Egypte als afzetland te houden respectievelijk krijgen. Met verwijzing naar het in staat zijn tot grote leveringen op korte termijn, de aanwezige slachtkuikenkennis en managementadviesmogelijkheden van Nederland kan echter worden gesteld dat de afzetmogelijkheden voor Nederlandse broedeieren en eendagskuikens in Egypte zeker niet op het nulniveau moeten worden ingeschat.

Tabel 3.4 De ontwikkeling van de produktie, het verbruik en de zelfvoorzieningsgraad van pluimveevlees in Egypte in de jaren 1981 t/m 1986

	1981	1982	1983	1984	1985	1986
Produktie (x 1000 ton)	85	92	95	100	130	110
Import (x 1000 ton)	110	39	51	100	86	40
Verbruik (x 1000 ton)	195	131	146	200	216	150
Zelfvoorzieningsgraad (%)	43,6	65,1	65,1	50	60,2	73,3
Verbruik per hoofd (kg)	4,5	3,0	3,2	4,6	4,6	3,2

Bron: USDA-gegevens.

Tabel 3.5 Overzicht van Egyptische broedei- en eendagskuikenproductie (leghennen en slachtkuikensector) en importen uit diverse landen in 1980, 1981 en 1983 1)

	1980	1981	1983
Lokale broedeiproductie	256,1	290,0	309,6
Importen uit EG	2,3	11,7	40,7
uit overige landen	0,6	6,3	1,7
Beschikbaar	259	308	352
% uitgebroed	67	69	73
Locale eendagskuikensproductie	178	212	257
Importen uit EG	5,0	20,5	74,4
uit overige landen	5,2	2,2	4,8
Beschikbaar	188,2	234,7	336,2
Zelfvoorzieningsgraad (broedeieren en eendagskuikens) in %	94	85	67

1) Miljoen stuks.

Bron: Exmis en diverse handelsstatistieken.

Tabel 3.6 Export naar Egypte van broedeieren (voor leghennen en slachtkuikensector) vanuit verschillende landen in de jaren 1980 t/m 1986

	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986
Broedeierenexport (x 1 mln stuks) waarvan door	3,0	18,2	36,6	43,2	63,5	(96,3)	(59,9)
- Nederland	1,2	8,6	7,2	19,7	29,8	41,6	41,6
- West-Duitsland	-	0,3	28,6	21,7	30,6	39,0	16,6
- Italië	1,2	3,0	0,4	-	0	0,4	-
- België en Luxemburg	-	-	0,4	-	1,2	3,5	1,2
- Frankrijk	-	-	-	-	-	3,5	0,5
- U.K.	-	-	-	-	-	2,3	-
- Israël	0,6	6,3	-	1,8	1,7	?	?
- Hongarije	-	-	-	-	0,2	?	?

Bron: Exmis en Nationale statistieken.

Tabel 3.7 Export naar Egypte van eendagskuikens vanuit verschillende landen in de jaren 1980 t/m 1986 (x 1000 stuks)

	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986
Eendagskuikenexport (x 1 mln stuks)	8,7	28,4	48,0	82,7	77,2	(16,7)	(16,5)
waarvan door							
- Nederland	3,1	19,3	19,6	47,3	39,6	11,7	11,3
- West-Duitsland	0,4	0,6	19,2	20,8	18,6	1,5	2,2
- Frankrijk	1,1	1,4	1,9	2,2	2,9	2,2	2,0
- België en Luxemburg	-	.	6,2	4,4	8,6	0,8	0,3
- Italië	0,2	.	.	.	0,2	0,2	0,2
- U.K.	0,2	.	.	.	0,2	.	0,2
- Denemarken	.	.	.	.	0,7	0,2	0,5
- Griekenland	-	-	-	.	1,4	-	-
- Israël	1,3	7,9	-	4,2	-	-	?
- Hongarije	-	-	0,1	3,4	3,3	?	?
- Oostenrijk	2,1	-	-	0,4	1,7	-	?
- Spanje	-	-	-	-	-	-	0,1

Bron: Exmis en Nationale statistieken.

3.3 Kameroen

Kameroen kent een on-Afrikaanse stabiele situatie. Relatief hoge financieel-economische deskundigheid leidde tot een uitstekende planning van de ontwikkeling van het land. Ondanks de eerste olievondsten in 1977 heeft de regering de nadruk op de belangrijkste economische bestaansgrond van Kameroen, de agrarische produktie, weten te houden. De industrie- en dienstensector neemt echter een steeds belangrijker positie in, zeker nu er sprake is van een grootschalige trek naar de steden.

De jaarlijkse consumptie van vlees (16,25 kg) en vis (12,76 kg) per hoofd ligt op een hoog peil. Die van gevogelte is daar slechts een klein deel van (1,59 kg per hoofd per jaar). De relatief snelle bevolkingsgroei in de tachtiger jaren (van 9 naar 10 miljoen) en de toch enigszins gestegen gevogelteconsumptie per hoofd (van 1,34 in 1981 tot 1,59 in 1986) maakte dat de geplande produktie van slachtkuikens te laag werd en er slachtkuikenvlees geïmporteerd moest worden (zie tabel 3.8).

Aangezien het streven van de regering van Kameroen een zelfvoorzienende eigen produktie van slachtkuikens is, werden er qua continuïteit van eendagskuikens- en voertoelevering alsmede qua veterinaire dienstverlening voorzieningen getroffen: het ONDAPB (Office National de Développement de l'Aviculture et petit Bétail) werd onlangs opgericht. Regelmatige aanvoer van eendagskuikens en veevoer zijn haar eerste zorg. Daartoe is een staatsbedrijf opgericht in Yaoundé, dat een toekomstige produktie van 2 miljoen eendagskuikens per jaar zal hebben. Uit de invoercijfers in tabel 3.9 blijkt, dat de invoer van eendagskuikens de laatste jaren eerder toe dan afneemt. Vanwege de historische banden is Frankrijk de belangrijkste exporteur van eendagskuikens naar Kameroen.

Het streven naar zelfvoorziening voor wat betreft slachtkuikens houdt in dat naast investeringen in die sector, mede mogelijk gemaakt door produktiviteitsverbeteringen (die op hun beurt nodig waren om de kosten laag en daarmee de vraag naar slachtkuikenvlees op peil te houden), ook de eendagskuikenproduktie verder zal moeten stijgen. In Douala, de tweede grote Kameroense bevolkingsconcentratie, zijn daarvoor al plannen gereed van de regering.

Voor de Nederlandse exporteurs van eendagskuikens zijn in Kameroen dan ook niet veel zaken te doen. Ook de Kameroense invoer van broeders

Tabel 3.8 De ontwikkeling van de produktie, het verbruik en de zelfvoorzieningsgraad van pluimveevlees in Kameroen in de jaren 1980 t/m 1986

	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986
Produktie (x 1000 ton)	12	12	11	8	8	10	-
Import (x 1000 ton)	0	0	1	2	4	4	6
Verbruik (x 1000 ton)	12	12	12	10	12	14	-
Zelfvoorzieningsgraad	98	100	94	71	68	71	-
Verbruik per hoofd	1,4	1,4	1,3	1,2	1,2	1,4	-

Bron: Trade and production Yearbook.

Tabel 3.9 De export van eendagskuikens naar Kameroen vanuit de EG in de jaren 1980 t/m 1986

	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986
Eendagskuikensexport (x 1000 stuks)	1,2	1,9	2,3	2,2	2,2	3,1	3,5
waarvan door:							
- Frankrijk	1,2	1,8	2,0	2,0	2,1	3,0	2,9
- Bleu	0,1	0,1	0,3	0,2	0,1	0,1	0,6
- Rest EG	0	0	-	0	0	0	0

Tabel 3.10 De export van broedereieren naar Kameroen vanuit de EG in de jaren 1980 t/m 1986

	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986
Broedereierenexport (x 1000 stuks)	-	0	0,2	0,6	0,4	0,1	0,6
waarvan door:							
- Bleu	-	-	-	-	-	-	0,6
- Frankrijk	-	0	0,2	0,6	0,4	0,1	0,1

Bron: Eurostat via LEI-Exmis.

wordt beheerst door Frankrijk. Alleen in 1986 is de Bleu de belangrijkste leverancier (zie tabel 3.10). Vermoedelijk kon Frankrijk, waar geen bewust op de export gerichte produktie van broedeieren voorkomt, in dat jaar niet leveren. Daar komt nog bij, dat door de nieuwe Kameroense staatsbroederij de invoer van broedeieren zal toenemen. Of Nederland hiervan kan profiteren, moet worden betwijfeld. Met Frankrijk bestaan niet alleen historische banden, maar Frankrijk levert ook als enige "dwergrassen".

Men dient de ogen echter niet te sluiten voor de, gezien de economisch en planmatig zeer verstandig optredende regering, onvermijdelijke verdere opbouw van de Kameroense slachtkuikensector, waarbij de opzet van eigen vermeerderingsbedrijven de import van broedeieren een tijdelijke kan doen zijn. Voorlopig echter zal Kameroen broedeieren blijven importeren.

3.4 Nigeria

In Nigeria is vanaf het midden van de zeventiger jaren tot aan het begin van de tachtiger jaren met aanzienlijke regeringssteun de opbouw van een commerciële slachtkuikensector gestart. Dit heeft geleid tot het ontstaan van ruim 100 voor Nigeriaanse begrippen zeer grote integraties met een bestand van zo'n 20.000 tot 150.000 dieren elk. Deze bedrijven zijn vooral rondom de snel groeiende steden gevestigd. De rest van Nigeria wordt wat slachtkuikens betreft verzorgd via de "backyard"-chickens (op kleine tot zeer kleine "slachtkuikenhoudertijen"), nog steeds zo'n 80% van het totaal.

Een extreme droogte in 1983/1984, gecombineerd met een in de jaren tachtig gedaalde olieprijs, heeft de ontwikkelingen in de Nigeriaanse slachtkuikensector doen stagneren. Nog steeds is er een vraagoverschot, dat onder invloed van de zeer snel groeiende bevolking elke dag toeneemt (zie tabel 3.11).

De regering heeft onvoldoende middelen ter beschikking om verdere opbouw van de slachtkuikensector te stimuleren. De slechte nationale financiële situatie leidt tot voortleven van problemen als onvoldoende ziektebestrijding, geringe technische kennis, onvoldoende goed management, gebrekkige electriciteits- en watervoorziening, lage bezettingsgraden en vooral slechte veevoertoelevering vanwege onvoldoende veevoergrondstofaanvoer. Gevolg is een moderne slachtkuikensector die niet tegen de buitenlandse concurrentie op kan. De buitenlandse concurrent wordt dan ook via een importverbod geweerd van de Nigeriaanse markt. Hoge importheffingen en qua betaling in gebreke blijvende Nigerianen respectievelijk Nigeriaanse banken hadden de import van slachtkuikenvlees überhaupt al doen dalen.

Ondanks de voor de slachtkuikensector goede plannen van de regering (sectorsteun, vraagstimulatie) hangt alles af van één factor: financiële middelen. Wanneer de olieprijzen aantrekken, verandert het gehele beeld: uitbreiding van productiecapaciteit en aantal bedrijven, hogere slachtkuikenvraag, mogelijke opheffing importverbod voor eendagskuikens respectievelijk importheffing op veevoergrondstoffen, aantrekken van management, aankoop van technische kennis, etc. wordt dan mogelijk. Dan ontstaan ook weer afzetmogelijkheden voor Nederlandse exporteurs van broedeieren en eendagskuikens, die momenteel vanwege betalingsproblemen en importverbod niet leveren op Nigeria.

Gezien de marktopbouw (eigen grootouderdieren van wereldrassen bij de integraties, met eigen broederijen en vermeerderingsbedrijven) zal de Nederlandse export van broedeieren en eendagskuikens, tenzij er zeer hoge kosten optreden in de Nigeriaanse broederijen/vermeerderingsbedrijven, of de veevoertoelevering tot nul zou teruglopen (hetgeen bij extreme droogte zoals in 1986 weer optrad niet denkbeeldig is), qua omvang niet erg groot zijn. Wel onzeker, in verband met politieke en financieel-economische instabiliteit, importingrepen van de overheid, etc. (zie tabel 3.11 en 3.13).

Tabel 3.11 De ontwikkeling van de produktie, het verbruik en de zelfvoorzieningsgraad van pluimveevlees in Nigeria in de jaren 1980 t/m 1986

	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Produktie (x 1000 ton)	220	231	248	262	258	275
Import (x 1000 ton)	15	12	15	12	8	10
Verbruik (x 1000 ton)	235	243	263	274	266	285
Zelfvoorzieningsgraad (%)	94	95	94	96	97	96
Verbruik per hoofd (kg)	2,8	2,8	2,9	2,9	2,8	2,9

Bron: FAO, production and trade yearbook.

Tabel 3.12 De export van broedeieren naar Nigeria vanuit de EG in de jaren 1980 t/m 1986

	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986
Totaal (x 1 mln stuks)	2,7	7,5	7,7	15,3	12,7	5,4	0,4
waarvan door:							
- Nederland	0,2	0,6	2,7	3,0	6,0	3,7	0,2
- België/Luxemburg	0	0,2	1,4	6,0	4,3	0,2	0
- United Kingdom	2,4	6,5	3,5	6,1	2,3	1,4	0,2

Bron: Eurostat via LEI-Exmis.

Tabel 3.13 De export van eendagskuikens naar Nigeria vanuit de EG in de jaren 1980 t/m 1986

	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986
Totaal (x 1 mln stuks)	8,0	15,2	17,7	13,8	3,3	3,8	0,5
waarvan door:							
- Nederland	5,1	8,8	8,8	5,1	1,3	0,1	0,2
- Frankrijk	0,2	0,4	0,2	0	0	0	0
- België/Luxemburg	0,3	0,9	2,0	2,6	0,1	0,1	0,1
- Italië	0,6	0,9	1,4	1,4	0,4	-	-
- United Kingdom	1,6	4,2	5,2	4,2	1,5	1,9	0,2
- Ierland	0	0	0	0	0	0	-
- Denemarken	0,1	0	0	0	0	0	-

Bron: Eurostat via LEI-Exmis.

De financiële situatie in Nigeria (zowel op landelijk als bedrijfsniveau) is de sleutelfactor voor de Nederlandse export van broeders en eendagskuikens naar dat land. Alle factoren die hierop van invloed zijn (bijvoorbeeld olieprijs, geldleningen van commerciële banken en instanties als het IMF en de Nigeriaanse exportproducten) moeten nauwkeurig worden gevolgd om snel op de Nigeriaanse vraag naar broeders en eendagskuikens in te kunnen spelen.

3.5 Pakistan

De Pakistaanse regering heeft geconcludeerd dat pluimveevlees in principe het goedkoopste product is waarmee de bevolking van dierlijk eiwit kan worden voorzien. In de tachtiger jaren heeft zij met uitgebreide steunmaatregelen zeer snel succes geboekt wat de opbouw van de sector betreft (zie tabel 3.14). Problemen zijn echter de kwaliteit van het veevoer, de ziektebestrijding en de inadequate distributie en vermarkting. Slechte voerconversie, zeer veel ziektes en vooral hoge kosten in de vermeerderingsbedrijven, broederijen en slachtkuikenhouders zijn het gevolg. De prijzen waartegen het slachtkuikenvlees op de markt gebracht kan worden liggen (nog) te hoog om een echte grote vraagstijging te kunnen genereren. De detailhandelsprijzen van pluimveevlees liggen momenteel hoger dan die van rundvlees. Het hoofdelijk verbruik van kippevlees is opmerkelijk laag in Pakistan. De vraag is voornamelijk gericht op levende slachtkuikens de handel/ distributie verloopt via tussenpersonen. De royale steunmaatregelen van de overheid hebben geleid tot de oprichting van veel nieuwe bedrijven, die vanwege de hoge kosten en de geringe vraag een lage bezettingsgraad kenden.

De overheid probeerde begin 1985 deze situatie te doorbreken door de import van (relatief goedkope) broeders en eendagskuikens vrij te geven. Voorheen lag daarop een importheffing die buitenlandse broeders en eendagskuikens nog duurder maakte dan de binnenlandse: effectief een importverbod dus. Opheffing van deze importheffing resulteerde in een sterke stijging van de invoer van broeders en eendagskuikens (zie tabel 3.15 en 3.16). De binnenlandse, nu relatief dure, productie raakte in het nauw. De overheid stelde vanaf september de importheffing weer in: 20% op broeders en 30% op eendagskuikens. Onmiddellijk daalde de import weer tot vrijwel het nulniveau.

Via buitenlandse veevoederdeskundigen en buitenlands management wilde de regering nu eerst de productie-obstakels veevoerkwaliteit en gebrekkige ziektebestrijding wegnemen. Vervolgens staat efficiency- en effectiviteitsverbetering voorop. Pas wanneer dat allemaal is gelukt zal de slachtkuikensector in Pakistan concurrerend kunnen produceren. Eerst dan zal de Pakistaanse overheid de importheffingen naar verwachting opheffen en zouden er betere kansen ontstaan voor Nederlandse exporteurs van broeders en eendagskuikens. Gegeven het zelfvoorzieningsstreven, het geringe verbruik per hoofd en de extreme neiging tot ingrijpen van de Pakistaanse overheid zal een eventuele export van Nederlandse broeders en eendagskuikens slechts van korte duur en/of geringe hoeveelheid zijn.

Tabel 3.14 De ontwikkeling van de produktie, het verbruik en de zelfvoorzieningsgraad van pluimveevlees in Pakistan in de jaren 1980 t/m 1986

	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986
Produktie (x 1000 ton)	46	52	57	75	86	99	113
Import (x 1000 ton)	-	-	-	-	-	-	-
Verbruik (x 1000 ton)	46	52	57	75	86	99	113
Zelfvoorzieningsgraad (%)	100	100	100	100	100	100	100
Verbruik per hoofd (kg)	0,5	0,6	0,6	0,8	0,9	1,0	1,1

Bron: FAO, trade yearbook and production yearbook.

Tabel 3.15 De import in Pakistan van eendagskuikens in de jaren 1980 t/m 1986

	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986
Totale export (x 1000)	368	708	683	886	1495	1703	(1346)
Waarvan uit:							
- Verenigde Staten	62	206	195	182	192	330	?
- Bondsrepubliek Duitsland	87	117	132	335	633	631	664
- Frankrijk	20	1	9	20	84	442	127
- Nederland	54	176	130	127	330	143	345
- Verenigd Koninkrijk	108	181	217	214	138	126	200
- Overige landen	47	27	-	8	118	31	10

Bron: Nationale Handelsstatistieken en Eurostat via LEI-Exmis.

Tabel 3.16 De import van broedeieren in Pakistan vanuit de EG in de jaren 1980 t/m 1986

	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986
Totaal (x 1000 stuks)	102	-	-	8	1712	1610	678
waarvan uit							
Bleu	-	-	-	-	34	271	-
BRD	-	-	-	8	68	136	119
Nederland	-	-	-	-	1610	1203	559
Verenigd Koninkrijk	102	-	-	-	-	-	-
Denemarken	-	-	-	-	0	-	-

Bron: Eurostat via LEI-Exmis.

3.6 Saoedi-Arabië

De regering van Saoedi-Arabië streeft naar zelfvoorziening voor wat betreft landbouwprodukten. In de slachtkuikensector betekent dit dat met behulp van leningen en subsidies vanaf de zeventiger jaren zeer grote integraties zijn opgezet en de import van (goedkope diepvries-)slachtkuikens relatief sterk is afgenomen. De vraag naar slachtkuikens (10 miljoen mensen à ongeveer 40 kg) ligt op zo'n 400.000 ton en zal zich gezien de bevolkingsgroei van 3,0% en de door de regering gestimuleerde uittocht van buitenlanders de komende jaren ongeveer op dat niveau handhaven. Ruim 250.000 ton slachtkuikenvlees wordt door de Saoedi's zelf geproduceerd. De rest, 150.000 ton wordt geïmporteerd. De geplande uitbreiding van de sector gericht op zelfvoorziening in 1989 lijkt door geldgebrek niet realiseerbaar. Ook vraagt men zich af of er tegen elke prijs gestreefd moet worden naar zelfvoorziening. Verwacht kan dan ook worden dat Saoedi-Arabië voorlopig slachtkuikenvlees blijft importeren (zie tabel 3.17).

Dit betekent voor broedeieren en eendagskuikens, waartoe ook het zelfvoorzieningsstreven is doorgedrongen, dat er door de Saoedi's zelf (in de moderne, grootschalige integraties) steeds meer zal moeten worden geproduceerd. Deze bedrijven die indertijd als turnkey projecten zijn opgezet, komen nu het buitenlands management wegvult wat in de problemen, waardoor de produktie daalt en de kosten toenemen. De belangstelling voor geïmporteerde eendagskuikens en broedeieren neemt bij hen hierdoor nog toe. Daarnaast zijn er nog steeds bedrijven, die hetzij goede ervaringen hebben met de aankoop van buitenlandse broedeieren en eendagskuikens (voor wat betreft kwaliteit, prijs en/of meegeleverde expertise) hetzij zich willen concentreren op hun kernactiviteit, de slachtkuikenproduktie. Ook deze blijven potentiële klanten voor Nederlandse exporteurs (zie tabel 3.18 en 3.19). Wel zou ingrijpen van de overheid (analoog aan de slachtkuikensituatie) door middel van een importheffing afzetbeperkend voor Nederland kunnen werken. De afzwakking van de ontwikkelingsfase-gedachte is ook van toepassing op de ontwikkeling van een eigen slachtkuikenras binnen de Gulf Cooperation Council (GCC). Hiervan is inmiddels afgezien. Men werkt nu samen met westerse fokbedrijven bij de produktie van ouderdieren. Deze GCC-landen bewegen zich dus langzamerhand van "fase 4" (producent broedeieren) naar "fase 5 (producent ouderdieren). Een dergelijke ontwikkeling behoeft overigens niet te betekenen dat op termijn de levering van Nederlandse broedeieren en eendagsdieren aan Saoedi-Arabië en de andere GCC-landen tot het nulniveau wordt gereduceerd. Naast de overblijvende bewust importerende bedrijven als afzetobject voor Nederlandse exporteurs moet ook de incidentele export van Nederlandse broedeieren en eendagskuikens naar Saoedi-Arabië niet worden onderschat. Voedselvoorzieningsproblemen, managementtekort, alsmede het wegvallen van overheidsleningen en -subsidies voor investeringen in vermeerderingsbedrijven en broederijen zijn slechts enkele mogelijke aanleidingen tot incidentele import van broedeieren en eendagskuikens door Saoedi-Arabië. Juist Nederland is in staat, vanwege haar expliciete exportproduktie en daarom op elk moment voorhanden zijnde broedeieren en eendagskuikens en vanwege haar relatief goede kwaliteit (voor de Saoedi's een must) en mogelijk "mee te leveren" expertise, om aan die incidentele importbehoefte te voldoen. Hierbij moet echter wel rekening worden gehouden met:

- 1) eventuele goedkopere binnenlandse broedeieren en eendagskuikens (wisselkoersinvloed), bezettingsgraden grote Saoedi-Arabische producenten, mogelijke importheffingen op broedeieren en eendagskuikens.
- 2) het Westduitse WIMEX, dat als enige een met Nederland vergelijkbaar aanbod kan verzorgen en dan ook goede resultaten boekt op de Arabische markten.
- 3) mogelijke toekomstige concurrentie vanuit Turkije, dat een heel redelijke kwaliteit zal gaan combineren met extreem lage prijzen en als zodanig een voor de Saoedi's aantrekkelijk aanbod kan verzorgen.

Tabel 3.17 De ontwikkeling van de produktie, het verbruik en de zelfvoorzieningsgraad van pluimveevlees in Saoedi-Arabië in de jaren 1980 t/m 1986

	1974	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986
Produktie	10	40	55	82	137	200	250	257 1)
Import	15	170	172	196	182	156	150	163
Export	-	-	-	-	-	-	-	-
Verbruik	25	210	227	278	319	356	400	420
Zelfvoorzienings- graad in %	40	19	24	29	43	56	63	61
Verbruik per hoofd	3,6	22,8	24,4	27,7	30,7	32,9	34,8	35,9

Bronnen: - USDA rapport 26 juli 1986.
 - FAO produkion.
 - Reisverslag Saoedi-Arabië.
 - Länderbericht.
 - LEI-berekeningen.

1) Geschat op basis van slachtkuikenvleesproduktie.

Tabel 3.18 De invoer van broedeieren (pluimvee) in Saoedi-Arabië in de jaren 1980 t/m 1986 (x 1000 stuks)

	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986 1)
Totale invoer w.v. naar importland	20544	23782	29865	33219	35003	26971	28659
USA	671		162				
Brazilië	987						
China	228						
India		648					
Jordanië	900	470	345	191	4324		
Libanon	3329	4961	3451				
Syrië			209		554		
Ver. Ar. Em.							
België en Luxemburg		407	3228	2796	1687	891	661
Denemarken			231			31	441
Frankrijk	49	592	4040	1865	918	1406	847
BRD	380			8651	5573	5484	7610
Italië	47					16	-
Nederland	7155	10969	14635	18527	20800	14900	19100
UK	403			204		188	-
Zwitserland						275	
Turkije					853		
Bulgarije	927						
Hongarije	2170						
Roemenië	3129	5391	2286				
Overig	170	344	380	132	294	3780	?

Bron: Foreign Trade Statistics (div. jaargangen), Kingdom of Saudi-Arabia.
 Eurostat via LEI-Exmis.
 Nationale Handelsstatistieken.

1) Uitsluitend de invoer vanuit de EG-12.

Tabel 3.19 De invoer van eendagskuikens (pluimvee) in Saoedi-Arabië in de jaren 1980 t/m 1986 (x 1000 stuks)

	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986 1)
Totale invoer	5630	11855	10528	13689	15634	12855	16704
w.v. naar importland							
Canada	21	211	147	155			
USA			80	51			
Cyprus							
India	30	271	522	295	159		
Jordanië	965	528	911	638	315		
Libanon	934						
Pakistan	33						
Syrië			230	387			
België en Luxemburg		163	1395	436	308		138
Denemarken	13						26
Frankrijk	20	402	629	329	1371		143
BRD	1410	1134	1268	2156	2708	4239	3890
Griekenland	46	356	393	282	210		
Ierland				49			7
Nederland	2276	7458	4506	8749	9810	6659	3162
UK	219	81	73	221	428	145	131
Zweden					30		
Nieuw Zeeland			100				
Roemenië	137	817	318				
Overig	22	81	182	111	89	6001	?

Bron: Foreign Trade Statistics (diverse jaargangen), Kingdom of Saudi-Arabia.

Eurostat via LEI-Exmis.

Nationale Handelsstatistieken.

1) Uitsluiten importen vanuit EG-12.

3.6 Kansen en bedreigingen

In de voorafgaande paragrafen is al ingegaan op de kansen en bedreigingen in de verschillende landen. Hier zullen nog een aantal samenvattende en concluderende opmerkingen over dit belangrijke aspect worden gemaakt.

In alle hier beschreven landen, met uitzondering van wellicht Saoedi-Arabië zal de vraag naar pluimveevlees verder toenemen. Het is immers een relatief goedkope eiwitbron. Dat pluimveevlees in Pakistan nog erg duur is, wijst erop dat in dit land de ontwikkeling van een moderne pluimveehouderij nog nauwelijks is begonnen.

De toenemende vraag naar pluimveevlees zal vooral gedekt worden uit eigen produktie. De meeste landen hebben namelijk geen deviezen beschikbaar voor consumptieve uitgaven (pluimveevlees). Dit impliceert dat de behoefte aan de import van eendagskuikens en broedeieren in deze landen in de toekomst zal toenemen. In de meeste landen zal het om een tijdelijke behoefte gaan. Vrijwel steeds blijkt namelijk de vergroting van de vraag naar pluimveevlees op termijn te resulteren in een ongeveer even grote toename van de produktie van broedeieren en eendagskuikens (zie bijlage 13).

Voor de toekomst moet niet gerekend worden met schokeffecten, zoals die van de plotselinge welvaartsstijgingen in olieproducerende landen in 1974 en 1975. De groei van de vraag naar broedeieren en eendagskuikens zal dan ook in een veel trager tempo verlopen dan in de afgelopen 10 jaar. De wereldhandel in eendagskuikens zal daarbij beduidend kleiner blijven dan die in broedeieren.

De kansen op de markt zullen niet altijd kunnen worden gerealiseerd, omdat landen ter bescherming van de eigen binnenlandse produktie invoerbeperkende maatregelen nemen (Pakistan, Egypte). Verder zijn er landen die onvoldoende deviezen hebben en om die reden de invoer beperken (Nigeria, Egypte). In Algerije en Pakistan wordt de vraag naar pluimveevlees en daardoor van broedeieren en eendagskuikens beperkt door de prijs voor pluimveevlees hoog te houden.

Bedreigingen die meer specifiek voor Nederland zijn, zijn de bestaande traditionele relaties tussen landen. Bijvoorbeeld de banden van ontwikkelingslanden met hun oude kolonisatoren, zoals deze bestaan tussen Kameroen en Frankrijk. In dit kader moet er ook op worden gewezen dat bepaalde landen erg sterk letten op de prijs en minder belang hechten aan de kwaliteit van de broedeieren en eendagskuikens. Dit geldt bijvoorbeeld voor Algerije en Egypte.

Tenslotte nog het volgende: de tragere groei van de vraag naar eendagskuikens en broedeieren, zal de vraag gevoeliger maken voor incidentele factoren, zoals bijvoorbeeld oorlogen, natuurrampen (kou, warmte, droogte).

4. HET AANBOD UIT EXPORTLANDEN

4.1 Bondsrepubliek Duitsland

De duitse Bondsrepubliek is zowel afnemer als concurrent van Nederland, als het om broedeieren en eendagskuikens voor slachtrassen gaat (zie tabel 4.1, 4.2 en 4.3). Afnemer voor wat betreft de slachterijen (respectievelijk integraties) "vlak over de grens", die vanouds goedkoop hun broedeieren in Nederland aankopen en deze in de eigen broederijen inleggen. Ondanks de dalende tendens in de afgelopen jaren met betrekking tot de export van Nederlandse broedeieren voor slachtrassen naar West-Duitsland, moet gezien de vaste afzetkanalen in het grensgebied van Nederland en West-Duitsland op een continuering van de broedel-afzet worden gerekend, omdat het volgens ingewijden onwaarschijnlijk is dat bijvoorbeeld WIMEX (lees: deel Lohman) die bedrijfjes gaat beleveren (vergelijk tegenstelling wel Lohman/niet Lohman in West-Duitsland), tenzij het prijsverschil tussen Nederlandse en Lohman broedeieren erg groot zou worden. De gesprekken die het LEI in de sector heeft gevoerd (met Nederlandse exporteurs) gaven aan dat de verwachtingen voor de export naar Duitsland net onder of gelijk aan die in het verleden zijn.

Import van eendagskuikens voor slachtrassen in West-Duitsland is niet toegestaan. De eigen produktie wordt beschermd; de zelfvoorzieningsgraad ligt dan ook net boven de 100% (zie tabel 4.4). Het produktiesurplus wordt "geloosd" op de exportmarkt. Dit betreft echter relatief lage aantallen (zie tabel 4.5). Concurrent is de BRD van Nederland, vooral bij de export van broedeieren (zie tabel 4.6); om precies te zijn gaat het om één bedrijf: WIMEX. Dit is het enige niet-Nederlandse bedrijf in de EG dat bewust voor de export broedeieren produceert. Andere Duitse broederijen zijn aan Duitse slachterijen ge- of verbonden en produceren voor eigen slachtkuikenproduktie. De concurrentievoordelen en -nadelen van WIMEX zijn opgenomen in het volgende overzicht:

Concurrentievoordelen WIMEX

- relatief uniforme produktie van broedeieren (grote eenheden, sterke efficiency, dieren van één leeftijd, zelfde entingen, één soort kip, één soort voer, etc.); kortom, een uniformere kwaliteit broedeieren dan in Nederland.
- voorkeur van de afnemer, bij een gelijke prijs tussen het Duitse en het Nederlandse broedel, voor het Duitse.
- eigen produktie van broedeieren door WIMEX, dus is het bedrijf in staat direct een verandering in de voerprijzen door te rekenen in de verkoopprijzen van de broedeieren: bij dalende voerprijzen is dit een voordeel, maar bij stijgende vanzelfsprekend een nadeel.

Concurrentienadelen WIMEX

- afhankelijk van de export, dus kwetsbaar (optie: ombouw van een deel van de vermeerderingsbedrijven tot mestbedrijven).
- qua hoeveelheid beperkt leverbaar produkt (maximum is de eigen capaciteit).
- inflexibiliteit qua aanvoerlijnen (alleen Frankfurt); in Nederland is meer keus en vooral bereidheid tot flexibel kiezen van de goedkoopste transportwijze.

Tabel 4.1 Voorzieningsbalans moederdieren (x 1000 stuks) in de jaren 1980-1986

	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986
Uitvoer	2984,5	4212,0	4190,2	4567,9	3322,2	3847,8	4705,5
Invoer	18,0-	17,2-	13,9-	36,3-	74,5-	140,9-	81,8-
Opgezette dieren	2966,5	4194,8	4176,3	4531,6	3247,7	3706,9	4623,7
Binnenlandse productie	1220,7+	1340,4+	1180,0+	1240,0+	1351,8+	1261,2+	1492,7+
	4187,2	5535,2	5356,3	5771,6	4599,5	4968,1	6116,4

Bron: ZMP + berekening LEI.

Tabel 4.2 Voorzieningsbalans broedeieren van kippen (x 1000 stuks) in de jaren 1980-1986

	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986
Ingelegde broedeieren	329580	334057	333715	308405	303345	282430	285939
Invoer	134800-	128927-	149800-	143100-	158100-	131300-	120130-
Uitvoer	195780	205157	183915	165305	145245	151130	165809
	7600+	10053+	31800+	47100+	59400+	70200+	55840+
Binnenl. productie	203380	215257	215715	212405	204645	221330	221649
Zelfvoorzieningsgraad in %	59,9	62,9	63,2	67,3	66,1	77,2	76,2

Bron: ZMP, PPE + berekeningen LEI.

Tabel 4.3 Import van broedeieren van kippen (x mln. stuks) in de jaren 1980-1986

	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986
Totale import	134,8	128,9	149,9	143,1	158,1	131,3	120,1
waarvan uit:							
Nederland	124,2	122,0	139,5	123,1	117,8	104,9	97,3
Ver. Koninkrijk	1,8	0,4	0,2	0,2	-	0,3	-
Frankrijk	0,6	1,6	1,7	4,4	6,1	6,2	5,6
Italië	1,2	0,3	1,0	3,9	10,4	1,6	1,1
Denemarken	2,0	1,4	1,5	0,9	0,9	2,0	2,1
België	0,3	0,5	0,1	0,6	0,3	-	6,3
Ierland	0,1	-	-	-	-	-	-
Spanje	-	-	-	-	1,8	-	-
Verenigde Staten	3,0	2,1	1,7	1,7	1,0	2,6	3,4
Joegoslavië	-	-	2,5	7,8	16,5	8,6	3,6
Zweden	1,2	0,6	0,9	0,4	1,0	0,7	-
Hongarije	0,3	-	-	-	0,4	-	0,6
Rusland	-	-	-	-	1,5	4,3	-

Bron: Statistisches Bundesamt.

Tabel 4.4 Voorzieningsbalans eendagskuikens van slachtrassen
(x 1000 stuks)

	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986
Geplaatste een- dagskuikens	258514	264031	249715	219369	217041	213768	219044
Invoer	36-	17-	15-	28-	52-	22-	67-
Uitvoer	258478 2823+	264014 2687+	249700 20061+	219341 23920+	216989 25118+	213746 10082+	218977 7305+
Binnenl. produktie	261301	266701	269761	243261	242107	223828	226228
Zelfvoorzienings- graad in %	101	101	108	111	112	105	103

Bron: Statistisches Bundesamt + berekeningen LEI.

Tabel 4.5 Export van eendagskuikens van slachtrassen (x milj. stuks) in
de jaren 1980-1986

	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986
Totaal	2,8	2,7	20,1	23,9	25,1	10,1	7,3
waarvan naar:							
Zwitserland	2,0	2,0	1,7	2,1	2,5	2,7	2,2
Joegoslavië	-	-	0,0	0,1	0,1	0,2	0,1
Algerije	-	-	-	-	-	-	0,3
Egypte	-	0,2	17,9	19,4	17,8	0,1	0,1
Saoedi-Arabië	-	-	-	0,4	0,4	1,6	1,2
Katar	-	-	-	-	0,7	0,7	0,6
Noord Jemen	-	-	-	1,5	3,0	4,2	2,2
Iran	0,5	0,2	0,2	0,2	0,0	-	-
Ver. Arab. Emir	0,1	-	-	-	0,3	0,2	-

Bron: Statistisches Bundesamt.

Tabel 4.6 Export van West-Duitsland van broedeieren van slachtrassen
(x min. stuks) in de jaren 1980-1986

	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986
Totaal	7,6	10,1	31,8	47,1	59,4	70,2	55,8
waarvan naar:							
EG	1,7	3,6	2,7	3,6	9,9	8,9	5,8
Frankrijk	0,6	0,6	-	0,4	0,4	0,5	0,4
Bleu	0,3	2,0	1,1	1,4	1,6	2,3	0,7
Nederland	0,4	0,5	0,5	0,5	0,6	1,8	1,3
Italië	0,4	0,5	0,7	0,4	0,5	0,4	0,5
Zwitserland	0,2	-	-	-	-	-	-
Oostenrijk	1,9	2,0	2,0	2,3	2,2	1,3	1,7
Spanje	0,1	-	-	-	0,2	0,1	0,5
Joegoslavië	1,2	0,1	0,2	0,1	0,6	0,3	2,4
Hongarije	-	-	-	-	-	0,5	-
Griekenland	-	-	0,9	-	6,8	3,9	2,2
Turkije	-	-	-	1,6	1,7	1,3	0,5
Soedan	0,3	-	-	0,8	1,0	-	0,9
Irak	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,1
Iran	1,1	1,8	0,1	4,0	1,3	3,4	1,6
Saoedi-Arabië	0,4	-	-	12,5	6,9	5,9	7,5
Egypte	-	0,3	26,0	20,4	29,3	39,0	16,4
Algerije	-	-	-	-	3,1	6,7	7,3
Angola	-	0,6	-	-	-	-	-
Chili	-	0,2	0,2	-	-	-	-
Kuweit	-	0,3	-	-	-	-	-
Jordanië	-	-	-	-	-	-	0,4
Indonesië	-	-	-	-	-	0,2	0,1
Ver. Arab. Emiraten	-	-	-	1,0	1,2	1,6	1,0
Brazilië	-	-	-	-	0,2	-	-
Israël	-	-	-	-	0,1	-	-
Noord Jemen	-	-	-	-	0,7	-	9,7
Japan	-	-	-	-	0,1	-	-

Bron: Statistisches Bundesamt.

WIMEX is een geduchte concurrent voor de Nederlanders. Het bedrijf kan door haar grotere greep op de voorgaande schakels in de bedrijfskolom meer prijsflexibiliteit bieden dan Nederland. Bovendien kan WIMEX, doordat zij net als Nederland bewust voor de export procudeert, wedijveren met Nederland als het gaat om een snelle reactie op plotseling opdoemende exportmogelijkheden.

Overigens moet worden opgemerkt, dat in de Bondsrepubliek de consumptie van slachtkuikenvlees per hoofd van de bevolking vrij laag is. Bovendien is de Bondsrepubliek een importeur van slachtkuikenvlees (zie tabel 4.7).

Tabel 4.7 Voorzieningsbalans slachtkuikenvlees in de jaren 1980-1986
(x 1000 stuks)

	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986
Binnenlandse produktie	253	258	251	215	217	215	221
Import	155	152	160	144	147	156	165
	---	---	---	---	---	---	---
	408	410	411	359	364	371	386
Export	33	43	37	19	16	13	12
	---	---	---	---	---	---	---
Verbruik	375	377	374	340	348	358	374
Verbruik per hoofd (kg)	6,2	6,1	6,1	5,9	5,9	6,0	6,3

Bron: ZMP.

4.2 Brazilië

De Braziliaanse slachtkuikensector heeft zich sinds 1975 sterk ontwikkeld (zie tabel 4.8). Gesteund door de overheid, die de eigen produktie wilde stimuleren alsmede buitenlandse deviezen wilde aantrekken, werd een zeer moderne pluimveesector opgebouwd, waarbij hoge efficiency, goedkope grondstoffen, goedkope arbeidskrachten en veel investeringen in vernieuwing centraal stonden. In 1982 kwam de export van het Braziliaanse zeer laag geprijsde slachtkuikenvlees (waardoor exporteurs uit andere landen min of meer werden verrast) op een hoogtepunt. Daarna maakten de prijsconcurrentie, de grotere Braziliaanse slachtkuikenvleesconsumptie (sinds de onder het Cruzadoplan gestabiliseerde prijzen en de problemen rond het roodvleesaanbod), de exportrestricties (in verband met een eventueel vleestekort in het binnenland) en het afschaffen van de IPI credit premiums dat de export in hoeveelheid gemeten afnam (zie tabel 4.9).

De gehele Braziliaanse slachtkuikenproduktie geschiedt met behulp van broedeieren en eendagskuikens die in Brazilië zijn geproduceerd (zie tabel 4.10). De broedeieren- een eendagskuikenproduktie volgt de Braziliaanse slachtkuikenvraag op de voet. Steeds is de capaciteit zodanig dan een bezettingsgraad van ongeveer 90% wordt bereikt. Structurele export van Nederlandse broedeieren naar Brazilië moet dan ook worden uitgesloten, mede gezien:

- het streven naar stimulering van de eigen produktie door de Braziliaanse overheid;
- de nadruk op het voldoen aan de binnenlandse vraag (broedeieren en eendagskuikens worden slechts als middel gezien);
- de douanetarieven bij import in Brazilië;
- de wens van de slachterijen om onafhankelijk van het buitenland (kostenbeheersing) te produceren en dus eventuele extra broedeieren en eendagskuikens in eigen capaciteitsuitbreiding te vertalen (deze extra broedeieren en eendagskuikens zijn niet onwaarschijnlijk, gegeven de binnenlandse slachtkuikenvraag, die van 9 tot 12 kg per hoofd zou kunnen stijgen bij het lage prijsniveau en de huidige substitutieverhoudingen ten opzichte van roodvlees).

Export op incidentele basis (wanneer door een plotselinge gebeurtenis, zoals extreme slachtkuikenvraagverhoging door prijsstops of consumptiestimulansen van de regering, grondstofproblemen, prijsstijging van bijzonder grote orde, ect.) is natuurlijk mogelijk voor Nederland. Er dient in dit kader gewezen te worden op het feit dat de transportkosten geen belemmering (meer) behoeven te zijn. Deze zijn voor alle broedeieren en eendagskuikens exporterende landen op een bestemming als Brazilië ongeveer

Tabel 4.8 De voorzieningsbalans van slachtkuikenvlees in de jaren 1980-1986 (x 1000 ton)

	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986
Productie	1250	1401	1500	1500	1355	1482	1600
Export	170	294	302	289	280	273	225
Consumptie	1080	1170	1198	1211	1075	1209	1375
Consumptie per hoofd (kg)	8,9	9,4	9,4	9,3	8,1	8,9	9,9

Bron: USDA en APINCO.

Tabel 4.9 Exporten van Braziliaanse slachtkuikenvlees (MT) in de jaren 1980-1986

Bestemmingsland	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986
Saoedi-Arabië	41984	56000	79905	99200	85222	84961	90654
Egypte		45000	34165	43000	63174	55693	5651
Irak	31848		115285	71500	47548	60417	19609
Iran				14700	23252		-
Koeweit	25000	53000	14800		12482	12913	18883
Japan			17		10544	14824	18107
Spanje			2681		7917	8026	12154
Noord-Jemen					6160		-
Oman			1542		5249	7344	9717
Italië			553		4653	3795	3505
Quatar			3245		3010	3822	-
Bahrein			1319		2843	4587	5786
Anglola					2500		7471
VAE			4575		1894	5897	9425
Zwitserland					1326	2129	4875
Jordanië			4483		1006		-
Hongkong			8		437	2157	1775
Chili			629		420		-
Singapore					271	874	1281
Libanon					127		-
West-Duitsland			165		99	136	921
Nederland			325		76	683	359
Argentinië					60		5112
China					12		-
USSR	7000	35272	36595	16000			-
Libië			1015				-
Nigeria			251				-
België			143			109	-
Barbados			113				-
Paraguay							-
Rest Midden-Oosten	47000						-
Overige landen	17000	104628		54800		4697	1216
Totaal	169832	293900	301814	289000	280284	273010	224652

Bronnen: USDA en LEI.

Tabel 4.10 Import broedeieren en eendagskuiken uit de VS ten behoeve van de reproductiesector (x 1000 stuk) en de produktie van ouderdieren in de jaren 1980-1986

	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986
Import broedeieren	?	?	875	109	554	240	?
Import eendagskuikens	557	634	515	362	56	300	?
Produktie ouderdieren (x 1000)	12105	12714	12134	11023	10518	11325	11480
Produktie eendagskuikens (x mln. stuks)	1008	1116	1165	1109	1077	1152	1274

Bron: USDA en APINCO.

even hoog. Wel moet met een mogelijke voorkeur van de Brazilianen voor de VS als leverancier rekening worden gehouden, omdat daar ook het gros van het in Brazilië gebruikte reproductiemateriaal vandaan komt. Het voordeel van Nederland dat men op zeer korte termijn kan leveren (gezien de expliciete produktie voor export) is echter een zeer belangrijke factor.

Maar structureel zal de export op Brazilië niet worden. Daarvoor zijn er te veel factoren die de binnenlandse produktie voor de Braziliaan aantrekkelijk maken.

Structurele braziliaanse concurrentie is echter evenmin te verwachten. Redenen:

1. de nadruk, zowel op regerings- als op bedrijfsniveau, die men legt op slachtkuikenvlees (in plaats van broedeieren en eendagskuikens). Regeringsnadruk in verband met voedselvoorziening (goedkope dierlijk eiwitten) en bedrijfsnadruk in verband met het feit dat de slachterijen de machtspositie bekleden (broedeleren en eendagskuikens zijn slechts een middel om tot die slachtkuikens te komen, geen handelswaar).
2. de relatief hoge kosten (Braziliaanse eendagskuikens in november 1986 bijvoorbeeld 61,2 cent ten opzichte van Nederlandse vergelijkbare prijs van 51,0 cent).
3. de mogelijk optredende problemen bij de marktpenetratie (hoge prijzen, geen verworven positie), transport in Brazilië (infrastructuur) en daarbuiten (transportkosten).

Factoren die een incidentele export van Brazilië zouden kunnen doen ontstaan, zijn:

- A. Extreme overcapaciteit in vermeerderingsbedrijven en broederijen (uitgaande van de binnenlandse vraag). Dit zou kunnen optreden door een plotselinge ineenstorting van de binnenlandse vraag of door te grote investeringen. Overigens is iets dergelijks onwaarschijnlijk, gezien de in het verleden goed gebleken marktinschattingen en gezien het feit dat de grote integraties zelf het gehele proces van (groot)-ouderdier tot slachtkuikendistributie beheersen.
- B. Regeringssteun voor export van broedeieren en eendagskuikens (ten behoeve van deviezen).
- C. Eigen fokbedrijven (nieuwe, Braziliaanse rassen in plaats van wereldrassen, waarvan in 1986/1987 sprake is), die om uit de R&D kosten te komen een zodanige hoeveelheid ouderdieren moeten produceren dat er "te veel" broedeieren en eendagskuikens worden geproduceerd voor de binnenlandse markt: export van dit te veel ligt dan voor de hand.

Al met al kan worden geconcludeerd dat export van broedeieren en eendagskuikens naar Brazilië voor Nederland slechts een incidenteel karakter

zal dragen, voor zover er überhaupt van export naar Brazilië sprake is. Aan de andere kant is Brazilië zelf geheel op de binnenlandse markt gericht en zou export van Braziliaanse broedeieren en eendagskuikens niet van structurele aard zijn, maar (zo zij zich al voordoet) eveneens incidenteel. Dit neemt niet weg dat op de genoemde factoren gelet kan worden door de Nederlandse exporteurs: incidentele export is ook export, en zeker voor de Nederlandse producenten/exporteurs met hun specifieke exportproductie.

4.3 Frankrijk

Frankrijk is een netto exporteur van broedeieren en eendagskuikens voor slachtrassen dus een concurrent voor Nederland (zie tabel 4.11, 4.12, 4.13, 4.14, 4.15, 4.16 en 4.17). Export van broedeieren en eendagskuikens voor slachtrassen is voor de Fransen echter geen doel op zich (in tegenstelling tot Nederland). Dit kan verklaard worden uit de machtspositie van de Franse slachterijen: de grote exportslachterijen (Doux en Tilly als grootste) die in West-Frankrijk opereren (Bretagne/Pays de la Loire), leggen in hun exportstrategie de nadruk op lage prijzen (zie tabel 4.17). De lage produktiekosten die hiervoor nodig zijn, worden gerealiseerd doordat de slachterijen gebruik maken van de maatschappelijke achtergrond waartegen in de Franse slachtkuikenhouderij geproduceerd wordt: een "bijbaantje" voor de vrouw overdag op de boerderij, terwijl de man elders werkt, in de fabriek. Ook bij het ras ligt de nadruk op lage kosten: zogenaamde "dwergmoederdieren" worden voor de produktie van broedeieren ten behoeve van "export"-slachtrassen gebruikt in de vermeerderingsbedrijven. De slachterij geeft de broederij in een mondeling overleg een indicatie hoeveel hij in de komende periode zal afnemen: de broederij bestelt op basis hiervan broedeieren bij het vermeerderingsbedrijf. Wanneer de slachterij minder afneemt dan verwacht (op basis van het vooroverleg) ontstaat een overschot. De fokkerij (ISA, Euribrid) neemt deze broedeieren en eendagskuikens dan terug (omdat zij haar eigen positie wil beschermen) en exporteert ze. Export van de Franse broedeieren en eendagskuikens is dus puur een kwestie van lozing van overschotproductie. Er wordt niet bewust voor de export geproduceerd.

De Fransen kunnen een broedei structureel 4 cent goedkoper produceren dan Nederland. Daarvoor bieden zij dan wel een broedei van een dwergmoederdier, hetgeen een zekere beperking van het aantal afzetlanden inhoudt: diverse landen wensen slechts broedeieren en eendagskuikens van "gewone" rassen (en niet van "mini's"). Vandaar dat vooral "prijskopers", zoals Irak en Algerije, afnemers van het Franse produkt zijn. Wat eendagskuikens betreft is er niet veel verschil in produktiekosten tussen Nederland en Frankrijk. De Fransen hebben echter wel de 4 cent lagere aankoopprijs van de broedeieren als voordeel, waarvan gemiddeld zo'n 2 cent als extra marge wordt beschouwd. Dan nog bestaat er een prijsruimte van 2 cent. Op een aantal importlanden is Frankrijk dus een geduchte concurrent voor Nederland. Echter, wanneer de vraag naar slachtkuikens hoger ligt dan verwacht (tijdens het vooroverleg), belandt de gehele broedeieren en eendagskuikenproductie bij Franse slachtkuikenhouders en vindt geen export plaats. Bij plotseling extreem hoge vraag naar slachtkuikens kan er zelfs gedurende een korte termijn een importvraag naar broedeieren en eendagskuikens voor slachtrassen ontstaan in Frankrijk. Nederland zou, als één van de weinige "bewust broedeieren en eendagskuikens voor export producerende landen", hierop in kunnen spelen. Dit vereist wel een nauwkeurig volgen van de Franse marktomstandigheden en in feite tevens een inschattingsvermogen van de wereldmarkt voor diepvrieskuikens als achterliggende factor. Spoedig zullen namelijk de eigen Franse vermeerderingsbedrijven en broederijen zich aan het nieuwe vraagniveau van de slachterijen hebben aangepast.

Tabel 4.11 Voorzieningsbalans ouder- en grootouderdieren (x 1000 stuks) in de periode 1980-1986

	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986
Produktie	7988	9952	9960	10016	9398	9446	9971
Invoer eendagskuikens	611	718	170	196	96	133	27
	8599	10670	10130	10212	9494	9579	9998
Uitvoer eendagskuikens	2374	3106	2760	3741	3077	2749	3249
Opzet in Frankrijk	6225	7564	7370	6471	6417	6830	6747

Bron: Eurostat, Animal Production.

Tabel 4.12 Voorzieningsbalans broedeieren van slachtkuikens (x mln.) in de jaren 1980-1986

	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986
Ingelegde broedeieren	708	819	864	817	790	808	822
Invoer	47	34	13	8	6	13	12
	755	853	877	826	796	821	834
Uitvoer	8	39	74	76	87	91	81
Beschikbaar	747	814	803	750	709	730	753

Bron: Eurostat, Animal Production.

Tabel 4.13 Import van broedeieren in Frankrijk (x mln. stuks) in de periode 1980-1986

Herkomstland	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986
Verenigd. Kon.	8	8	6	3	0	1	5
Nederland	28	18	3	2	2	5	5
België/Lux.	5	3	3	2	2	3	2
Verenigde Staten	0	1	0	0	1	1	1
Canada	1	1	0	0	0	0	0
Italië	0	2	1	0	0	1	0
Israël	3	0	0	-	0	0	-
BRD	1	1	-	0	0	1	0
Ierland	0	0	0	-	-	-	-
Spanje	-	-	-	-	-	-	0
Rest	0	0	0	0	-	1	1
Totaal import	47	34	13	8	6	13	14

Bron: Eurostat via LEI-Exmis.

Tabel 4.14 Export van broedeieren uit Frankrijk (x mln. stuks) in de periode 1980-1986

Bestemmingsland	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986
België/Lux.	1,0	5,2	11,2	12,1	7,7	9,5	23,0
Nederland	0,1	0,8	0,8	0,1	0,2	0,2	0,3
BRD	0,8	3,0	3,1	5,2	5,7	5,4	5,6
Italië	1,1	2,1	0,4	3,4	0,2	0,0	0,2
Griekenland	0,0	0,0	0,1	0,2	0,4	0,4	0,2
Zwitserland	0,2	0,7	0,3	0,4	0,8	0,1	0,0
Spanje	0,5	1,0	0,2	4,3	-	7,2	14,9
Turkije	0,0	0,0	0,0	0,0	7,5	0,3	-
Hongarije	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,8	-
Algerije	1,9	6,4	24,5	15,7	47,9	48,1	26,7
Tunesië	0,4	1,9	3,3	4,5	7,8	6,6	2,6
Libië	0,1	0,5	0,1	0,1	0,0	0,1	-
Egypte	-	-	-	-	-	2,7	0,5
Réunion	0,1	0,0	0,2	0,5	0,7	1,3	1,1
Verenigde Staten	0,2	0,3	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1
Guadeloupe	-	-	-	-	-	0,8	1,0
Martinique	0,1	0,2	1,0	1,5	1,0	1,6	1,2
Irak	-	8,6	11,2	10,4	0,2	2,2	0,3
Jordanië	-	1,0	8,4	0,5	0,2	0,0	-
Saoedi-Arabië	0,0	0,6	4,7	0,9	0,6	0,7	0,9
Marokko	-	-	5,6	3,6	2,8	-	0,0
Oostenrijk	0,5	2,3	0,6	1,9	1,0	0,8	1,4
Iran	-	2,6	-	-	-	-	-
Rest	0,8	1,4	3,6	4,2	3,6	0,0	3,6
Totaal export	8,0	38,7	73,5	65,8	87,3	91,2	80,8

Bron: Eurostat via LEI-Exmis.

Tabel 4.15 Voorzieningsbalans eendagskuikens in de periode 1980-1986 (x mln. stuks)

	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986
Productie	529	619	667	619	600	614	629
Invoer	7	6	7	6	4	4	5
	---	---	---	---	---	---	---
	536	625	674	625	605	618	635
Uitvoer	10	11	14	15	13	15	15
	---	---	---	---	---	---	---
Beschikbaar	526	614	660	610	592	603	620

Bron: Eurostat, Animal Production.

Tabel 4.16 Export van eendagskuikens door Frankrijk in de periode 1980-1986 (x mln. stuks)

	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986
Totale export	10,4	11,0	14,1	14,5	13,1	14,8	15,2
Waarvan naar:							
Egypte	1,1	1,5	1,8	2,1	3,0	2,3	2,0
Spanje	0,2	0,2	0,3	0,3	0,3	2,8	2,8
Kameroen	1,2	1,4	1,5	1,5	1,5	2,2	2,2
Algerije	0,1	0,0	0,2	0,6	0,8	0,7	1,0
Irak	0,1	0,1	0,1	0,5	1,2	0,5	0,0
Nederland	0,1	0,2	0,4	0,2	0,3	0,2	0,3
Italië	0,2	0,2	0,1	0,9	0,6	0,5	0,8
Ivoorkust	2,3	1,6	1,6	1,7	1,2	1,7	0,8
Bleu	0,4	0,8	0,4	0,5	0,3	0,3	1,2
Réunion	1,5	1,3	1,4	1,3	1,6	1,3	1,4
Argentinië	0,0	0,0	-	-	-	0,0	0,0

Bron: Eurostat via LEI-Exmis.

Tabel 4.17 Import van eendagskuikens door Frankrijk in de periode 1980-1986 (x mln. stuks)

	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986
Totale import	7,0	6,1	6,7	5,7	4,3	4,3	5,4
Waarvan uit:							
Bleu	5,2	5,7	5,3	5,0	3,9	3,8	5,0
Verenigde Staten	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Nederland	1,2	0,2	1,1	0,5	0,2	0,2	0,2
Verenigd Koninkrijk	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
BRD	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Italië	-	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1
Rest	0,1	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,0

Bron: Eurostat via LEI-Exmis.

Tabel 4.18 Voozieningsbalans slachtkuikenvlees in de periode 1980-1986 (x 1000 ton)

	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986
Productie	687	776	855	799	768	782	776
Invoer	?	8	17	11	10	22	9
Uitvoer	?	784	862	810	778	804	785
Binnenlands verbruik	?	319	325	353	288	303	289
Verbruik per hoofd (kg)	?	465	537	457	490	501	496
	?	8,5	8,7	8,3	8,9	9,3	9,9

Bron: Eurostat via LEI-Exmis.

4.4 Hongarije

De Hongaarse slachtkuikensector is de laatste jaren sterk gemoderiseerd. Wel stagneert de ontwikkeling sinds het begin van de tachtiger jaren. Het land is wat slachtkuikenvlees, broedeieren en eendagskui-kens betreft geheel zelfvoorzienend (zie tabel 4.19). Het streven naar een in-stroom van buitenlandse deviezen heeft ertoe geleid dat de Hongaren zich ook op de export van die produkten zijn gaan richten (zie tabel 4.20 en 4.21). Het feit dat de twee exportbedrijven van broedeieren en eendagskui-kens zelfstandig buitenlandse handelscontacten mogen opbouwen heeft daar-aan bijgedragen. Indirecte financiële steun wordt verleend door de Oost-europese vliegtuigmaatschappijen, die puur export-ondersteunend werken en tegen zeer lage tarieven vliegen. Om de export te maximaliseren is altijd al de nadruk op de beheersing van de kosten gelegd. De kwaliteit van de Hongaarse broedeieren is door het gebruikte voer, de logistieke verbindin-gen en de verpakking minder dan die van de Nederlandse eieren. Een slechte veevoedervervoorziening in de jaren tachtig, zowel qua hoeveelheid als qua kwaliteit, heeft de relatief lage kwaliteit van de Hongaarse broedeieren en eendagskui-kens nog eens extra doen afnemen. Daarnaast heeft men proble-men bij de produktie van broedeieren en eendagskui-kens met betrekking tot de huisvesting, de ziektebestrijding en de technologie. Voor een aantal importlanden is die slechte produktiekwaliteit geen probleem, wanneer althans een aanzienlijk lagere prijs (van 3 à 8 cent onder die van Neder-landse produkten) behoeft te worden betaald: onder andere Irak, Algerije en Egypte waar dan ook de bulk van de Hongaarse broedeieren en eendags-kui-kenexport naar toe gaat. Andere importlanden nemen met een zo lage kwa-liteit geen genoegen, zoals Saoedi-Arabië en haar buurlanden: Hongarije heeft op die landen geen broedei-export. Wat eendagskui-kens betreft vindt export met name naar andere Oosteuropese landen plaats (Sovjet-Unie, Tsjechoslowakije). Hongarije is dus concurrent van Nederland, maar gegeven de kosten- en kwaliteitspositie van Hongaarse broedeieren en eendagskui-kens slechts op een beperkt aantal afzetmarkten. Dit neemt niet weg dat door verbeteringen in de veevoorzieningen en/of door de veranderde aard van de vraag op de afzetmarkten (meer prijsoriëntatie) Hongarije een gevaarlijker concurrent voor de Nederlandse exporteurs van broedeieren en eendagskui-kens kan worden. Gegeven de blijvend stroef verlopende econo-mische processen in staatshandelslanden valt dit voorlopig nog af te wachten, hoewel Hongarije ook wat dit betreft zich enigszins aan het juk van Moskou aan het onttrekken is: vergelijk privatisering, motivatie, buitenlandse handelscontacten, export, deviezen, modernisering en markt-in-spanning.

Tabel 4.19 Voorzieningsbalans van slachtpluimvee in de jaren 1981-1986
(x 1000 ton)

	1981	1982	1983	1984	1985	1986
Binnenlandse produktie	?	?	343	335	335	360
Export	110	132	140	130	130	150
Binnenlandse consumptie	?	?	203	205	205	210
Consumptie per hoofd (kg)	?	?	19	19	19	20

Bron: PPE en USDA.

Tabel 4.20 De export van broedeieren naar landen van bestemming
(x 1000 stuks)

	1980	1981	1982	1983	1984
Totaal	149422	138197	75362	55879	74522
waarvan naar:					
Oostenrijk	13798	8204	581	6430	3018
Bleu	86	276	-	198	110
Tsjechoslowakije	903	6	5854	1255	1137
Frankrijk	-	-	-	-	0
Joegoslavië	1816	72	-	-	48
Bondsrepubliek Duitsland	75	38	180	50	136
Turkije	-	-	-	-	803
Irak	24368	18347	6463	14563	48352
Iran	13991	14229	-	5544	-
Vietnam	-	-	-	3	31
Algerije	54311	66276	43550	26118	20672
Egypte	-	-	-	-	216
Libanon	12885	121	-	-	-
Libië	23595	30628	18734	1361	-
Italië	-	-	-	270	-
Korea	-	-	-	0	-
Angola	3594	-	-	27	-
Cuba	-	-	-	60	-

Bron: Nationale Handelsstatistieken.

Tabel 4.21 De export van eendagskuikens naar landen van bestemming
(x 1000 stuks)

	1975	1980	1981	1982	1983	1984
Totaal	7674	30268	42541	35565	38695	39194
waarvan naar:						
Albanië	-	-	26	59	66	82
Oostenrijk	19	3074	2	72	171	122
Bulgarije	-	-	-	-	-	153
Tsjechoslowakije	4322	9620	6995	6572	9119	7384
Frankrijk	-	-	6	53	64	67
Ierland	-	-	-	-	-	3
Joegoslavië	57	33	10	-	29	15
Polen	-	44	86	3	13	33
Duitse Democratische Rep.	39	369	49	42	45	45
Bondsrepubliek Duitsland	-	-	-	-	-	2
Sovjet-Unie	1932	10717	34126	26155	24538	26715
Algerije	-	761	1090	2102	1068	1222
Angola	-	-	-	-	147	70
Egypte	-	-	-	75	3371	3281
Irak	1236	1118	-	-	-	-
Iran	69	1682	-	-	-	-
Italië	25	-	1	-	-	-
Koeweit	-	-	99	-	64	-
Pakistan	-	-	3	-	-	-
Libië	-	1412	150	-	-	-
Angola	-	1413	-	330	-	-

Bron: Nationale Handelsstatistieken.

4.5 Nederland

Nederland is voor wat betreft broedeieren en eendagskuikens gaandeweg meer exportgericht geworden in de afgelopen twee decennia, hetgeen heeft geleid tot het bekleden van een leiderspositie op de wereldexportmarkt. De recente ontwikkelingen in produktie, in- en uitvoer zijn vermeld in tabel 4.22 tot en met 4.25. De sterke en zwakke punten van de Nederlandse broedeier- en eendagskuikenssector zijn:

Sterke punten

- goede produktkwaliteit (in enge zin: goede rassen, goede gezondheid, ect.).
- in staat tot op korte termijn leveren (dus mogelijkheid om te voldoen aan zowel structurele als incidentele vraag naar broedeieren en eendagskuikens door expliciete produktie voor de export).
- "vaste" Duitse afzetrelaties: ruim 100 miljoen broedeieren (ongeveer 30% van de totale Nederlandse export).
- Nederlandse exporteurs zijn zeer flexibel in transportkeuzes: Amsterdam, Frankfurt, Brussel en zelfs Oost-Berlijn en Parijs, mede vanwege de gunstige ligging van Nederland.
- de Nederlandse bedrijven hebben in noodgevallen een mogelijk lange adem, gesteund door de machtige Nederlandse veevoerindustrie.
- Nederland staat bekend als een sterk pluimveeland: technische en managementkennis, onderwijsniveau, ervaring, agribusiness-activiteiten.

Zwakke punten

- uniformiteit van produkt is relatief (bijvoorbeeld ten opzichte van West-Duitsland: WIMEX) gering veroorzaakt door het verdeeld zijn van de produktie over vele relatief 1) kleine vermeerderingsbedrijven en broederijen.
- Nederland is kwetsbaar, inzoverre dat de broedeieren en eendagskuikens voor 46% respectievelijk 15% een buitenlandse bestemming hebben; het zelfvoorzieningsstreven van diverse afzetlanden maakt dat de structurele afzetmogelijkheden worden beperkt.
- de kostenbasis voor voer, arbeidskrachten, ect. is in Nederland relatief hoog; tegen sommige concurrenten met extreem lage kosten is voor wat betreft prijsstelling niet te concurreren voor Nederland, (bijvoorbeeld Turkije, Thailand en in zekere zin ook Frankrijk).
- de Nederlandse exporteur naar derde landen ontvangt gelet op de voederkostenverschillen te weinig EG-restitutie. Hoewel de Minister dit in zijn brief van 28 oktober 1987 aan de Vaste Commissie voor Landbouw van de tweede kamer erkent, acht hij gezien de huidige marktsituatie, waarin de vraag stagneert, een verhoging van de restitutie ongewenst.
- langzame aanpassing van de produktiecapaciteit aan de vraag.
- geen realistische prijsstelling mogelijk door de Nederlandse exporteurs, omdat (in tegenstelling tot WIMEX) voerprijsveranderingen niet direct doorberekend kunnen worden in de prijs vanwege de zelfstandige positie van de Nederlandse vermeerderingsbedrijven, die soms zelfs prijsmacht uitoefenen. Dit kan zowel negatief al positief zijn voor de Nederlandse concurrentiepositie.

1) Relatief ten opzichte van de concurrerende buitenlandse bedrijven.

- de meststoffenwet verhindert bedrijfsvergrotingen, bemoeilijkt daardoor efficiencyverbetering en leidt op den duur tot een relatief hogere kostprijs. Verder verhindert deze wet de start van nieuwe bedrijven. Doordat andere bedrijven, die stoppen niet meer worden vervangen, dreigt er een relatieve schaarste van broedeieren en eendagskuikens te ontstaan, die prijsverhogend werkt.

Tabel 4.22 De aankoop van moederdieren, de produktie, in- en uitvoer in broedeieren van slachtrassen in Nederland in de periode 1980-1986 (x mln. stuks)

	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986
Aankoop moederdieren	4,8	5,5	5,6	5,1	5,2	5,6	5,8
Produktie broedeieren	596,2	702,0	741,8	711,1	703,7	748,3	772,3
Uitvoer broedeieren	189,6	253,3	323,8	292,8	303,0	358,3	365,4
Uit binnenland opgelegd	406,6	448,7	418,0	418,3	400,7	390,0	406,9
Invoer	2,0	2,0	3,0	3,2	10,0	12,3	12,9
Totaal opgelegd	408,6	450,7	421,0	421,5	410,7	402,3	419,8

Bron: PPE.

Tabel 4.23 De uitvoer van broedeieren in de jaren 1980-1986 (x mln. stuks)

	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986
West-Duitsland	118	117	133	116	115	101	103
Frankrijk	24	17	3	1	2	4	3
Bleu	8	12	22	33	25	27	30
Italië	8	7	7	17	6	8	14
Tunesië	9	7	10	9	3	*	*
Saoedi-Arabië	8	12	18	21	21	15	19
Oostenrijk	8	14	3	5	1	*	*
Ver. Arab. Emiraten	1	2	1	3	3	6	6
Irak	0	17	88	8	-	20	*
Egypte	1	9	7	19	29	46	41
Jordanië	1	10	4	3	10	7	1
Overig	4	29	26	48	88	124	158
Totaal	190	253	324	293	303	358	365

Bron: PPE.

*) Inbegrepen in derde landen.

Tabel 4.24 De produktie, in- en uitvoer van eendagskuikens in de periode 1980-1986 (x mln. stuks)

	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986
Inleg door kuikenbroeders	358,-	391,-	372,-	373,-	364,-	358,-	381,-
Invoer eendagskuikens 1)	0,3	0,7	1,9	1,9	2,3	4,8	3,0
	358,3	391,7	373,9	374,9	366,3	362,8	584,-
Uitvoer	40,6	56,8	54,4	85,6	76,4	63,3	59,7
Binnenland	317,7	334,9	319,5	289,3	289,9	299,5	324,3

Bron: PPE.

Tabel 4.25 De uitvoer van eendagskuikens van pluimvee in de periode 1980-1986 (x mln. stuks)

	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986
Totaal	40,6	56,8	54,4	85,6	76,4	63,3	59,7
waarvan:							
Noord Jemen	4,0	5,1	8,1	13,9	18,9	34,0	31,3
Egypte	3,1	18,7	17,8	43,3	33,0	4,5	4,6
Saoedi-Arabië	2,6	5,4	2,9	3,9	3,9	3,9	2,7
Nigeria	3,8	-	6,0	-	0,6	1,4	0,1
Bleu	6,7	5,3	5,5	5,3	6,2	4,5	5,0
Italië	3,5	4,2	5,5	4,6	3,5	5,0	5,0
Koeweit	3,6	2,8	2,1	3,9	4,4	2,6	1,6
Overig	14,3	15,3	6,5	10,7	6,1	7,4	9,4

Bron: PPE.

Op de huidige situatie in de wereldmarkt voor broeders en eendagskuikens (gekenmerkt door toenemende zelfvoorzieningsgraden en steeds meer afzetzekerheid voor de exporteurs) is, uitgaande van de Nederlandse producenten, slechts één bedrijfseconomisch gezien rationeel antwoord mogelijk: aanpassing van de produktiecapaciteit. Aangezien elk bedrijf (vermeerderingsbedrijf respectievelijk broederij) individueel de eigen produktiecapaciteit liever niet ziet inkrimpen, laat staan de bezettingsgraden (cruciaal, zeker in een periode van lage marges) ziet dalen, zal de verlagening van de Nederlandse produktiecapaciteit waarschijnlijk met horten en stoten gaan. Een bedrijf blijft meestal zo lang mogelijk bestaan, gaat tot het uiterste en is op een gegeven moment (financieel) totaal uitgehold, met een faillissement als gevolg. Zo verdwijnen op langere termijn de minst draagkrachtige bedrijven. Met name de "professioneel", grootschalig opererende exporteurs van broeders en eendagskuikens en de voor hen werkende bedrijven zullen op de lange termijn overblijven, samen met de meest efficiënt werkende bedrijven (indirect ter beoordeling aan de veevoerindustrie) die voornamelijk voor binnenlandse afzet produceren.

Het in het stand houden van de broeder- en eendagskuikenexport zal van de Nederlandse exporteurs grote inspanningen vergen, waarbij inventiviteit (opsporen en bedienen van nieuwe afzetlanden, bijvoorbeeld in samenwerking met fokbedrijven) en zorgvuldige planning van de produktiecapaciteit (mogelijke steun van het marketing informatiesysteem) van levensbelang zullen worden. De export van broeders en eendagskuikens is voor de sector van zo groot belang (alleen de cijfers in de tabel met sterke en zwakke punten, vooral die met betrekking tot export ten opzichte van bin-

nenlandse produktie, tonen dit al aan), dat wegvallen daarvan verregaande implicaties voor de gehele Nederlandse pluimveesector (en bovendien voor diverse bedrijven daarbuiten) zou hebben, vanwege het economisch verweven zijn van bedrijven met slachtkuikens en vermeerderingsbedrijven en broederijen, van toeleverende bedrijven respectievelijk meeleverende (argo-industriële) bedrijven en de vermeerderingsbedrijven, broederijen en exporteurs van broedeieren en eendagskuikens, ect. Het belang van de export van broedeieren en eendagskuikens voor de Nederlandse slachtkuikensector is daarmee voldoende geïllustreerd.

De Nederlandse overheid kan in principe op twee manieren bijdragen aan het scheppen van de voorwaarde waaronder de nederlandse exporteurs van broedeieren en eendagskuikens kunnen opereren:

- I. het streven naar een berekening van de restitutie op basis van werkelijke voerprijsverschillen. Momenteel gaat de EG bij het voorstellen van de restitutie uit van een berekend verschil tussen de voerprijs op de wereldmarkt en de drempelprijs. Het zogenaamde A-element. De Minister acht een berekening op basis van werkelijke voerprijsverschillen, gezien de stagnerende vraag ongewenst (zie ook blz. 48).
- II. het toestaan van verhandelbaarheid van Nederlandse mestquota, niet alleen om:
  1. de produktie minder "versnipperd" te laten plaatsvinden (versnipperde produktie leidde tot geringe uniformiteit van het produkt bij grote orders voor de Nederlandse exporteurs en dus beperking van de exportkansen alsmede tot een relatief hoger kostenniveau). maar ook om:
  2. de Nederlandse vermeerderders en kuikenbroeders, die doorgaans een goede agrarische opleiding hebben genoten en zeker openstaan voor het toepassen van nieuwe technieken, de mogelijkheid te bieden ook daadwerkelijk tot computerisering en automatisering (bijvoorbeeld automatisch verzamelen van broedeieren, waarmee in het buitenland momenteel door de concurrentie druk wordt geëxperimenteerd) over te gaan. Een zekere minimum-omzeldrempel dient daartoe overschreden te worden en daarom is het hebben van een zekere schaalgrootte noodzaak.

Wanneer de Nederlandse mestquota niet verhandelbaar worden, wordt het op de wereldmarkt te gelde maken van de voordelen die Nederland met betrekking tot broedeieren en eendagskuikens bezit, onmogelijk gemaakt.

Als door het bedrijfsleven de zwakke punten zijn verbeterd, de overheid met name de belemmeringen voor de efficiëncyverbetering van schaalvergroting heeft weggenomen en het marketing informatiesysteem operationeel is (ter aanvulling en controle op de strategische gedachten van de bedrijfs-genoten), moet Nederland haar marktleiderspositie op broedeieren en eendagskuikengebied kunnen continueren.

4.6 Thailand

In Thailand is in de tachtiger jaren met behulp van vooral Amerikaans en Japans kapitaal en know how alsmede steun van de Thaise overheid een moderne pluimveesector opgezet (zie tabel 4.26). De veevoerindustrie heeft integraties geïnitieerd, waarbij vermeerderingsbedrijven, broederijen en slachterijen sterk in omvang toenamen.

Thailand is zelfvoorzienend geworden: zowel voor wat betreft pluimveevlees als voor wat betreft broedeieren en eendagskuikens. Ouder- en grootouderdiermateriaal wordt door de integraties geïmporteerd uit met name de VS en Japan (zie tabel 4.27). Gegeven de hoge exportpercentages voor slachtkuikenvlees, de ruime hoeveelheden ouder- en grootouderdieren alsmede de ontwikkelingsfase waarin de sector zich bevindt, is de sector in potentie in staat eendagskuikens, maar vooral broedeieren in grotere

aantallen exporteren. Wanneer de regionale vraag naar broedeieren en eendagskuikens plotseling zou toenemen, zouden de Thaise integraties de eerste kunnen zijn om daaraan te voldoen. Dit ondanks het feit dat de exportmarkt voor broedeieren en eendagskuikens een mondiaal karakter lijkt te krijgen onder invloed van de gedaalde luchtvrachttarieven. De regionale vervoerskosten zijn meegedaald, zodat een toekomst voor Thailand als potentiële regionale verzorgingsstaat voor broedeieren en eendagskuikens zeker niet denkbeeldig is. Thailand zou, mede gezien de overeenkomsten met de Nederlandse situatie, in dit opzicht als "Nederland van het Verre Oosten" kunnen gaan functioneren en daarmee een geduchte concurrent van Nederland kunnen worden voor afzet van broedeieren en eendagskuikens, zeker in de regio Zuid-Oost Azië.

Voorlopig is Thailand nog primair gericht op de produktie en export van slachtkuikens. Momenteel wordt bij een overproduktie van broedeieren en eendagskuikens dan ook de moederdierenstapel ingekrompen. Dit houdt in dat Thailand slechts incidenteel broedeieren en eendagskuikens exporteert (zie tabel 4.28).

Tabel 4.26 De voorzieningsbalans van slachtpluimveevlees in de jaren 1980-1986 (x 1000 ton)

	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986
Produktie	255	295	335	375	356	393	431
Export	19	27	41	25	40	43	76
Verbruik	236	268	294	350	316	350	355
Verbruik per hoofd (kg)	4,6	5,2	5,9	6,6	6,3	6,5	6,5

Bron: FAO Trade Yearbook en Production Yearbook.

Tabel 4.27 Import van grootouder- en ouderdieren (in stuks) in de jaren 1976-1986

	Grootouderdieren	Ouderdieren
1976	19541	598913
1977	15690	781335
1978	38890	905531
1979	51560	2004413
1980	84175	1265106
1981	98785	970008
1982	101160	645067
1983	129558	758870
1984	119284	780031
1985	115924	654820
1986	143076	917662

Bron: USDA.

Tabel 4.28 Produktie, import en export van broedeieren en eendagskuikens in de jaren 1980-1986

	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986 1)
Produktie							
- broedeieren	nb	nb	nb	nb	nb	nb	
- slachtkuikens (mln. stuks)	211	248	417	343	403	414	
Import							
- broedeieren (1000 stuks)	10,0	28,1	-	88,2	9,7	2,6	
- eendagskuikens (1000 stuks)	1349,3	1068,8	746,2	888,4	899,3	770,7	
Export							
- broedeieren (1000 stuks)	0,6	594,0	422,1	2080,6	3156,0	6200,0	
- eendagskuikens (1000 stuks)	3478,4	2806,8	3512,1	1929,4	1134,1	2199,8	

Bron: Bureau van de Landbouwwattache, Bangkok.

1) Nog niet bekend.

4.7 Turkije

De Turkse slachtkuikensector is volop in ontwikkeling, geholpen door regeringssteun in de vorm van veevoersubsidies, exportsubsidies, ect. De onder invloed van de bevolkingstoename (10 miljoen in het afgelopen decennium) en een geleidelijke stijging van de consumptie per hoofd groter wordende binnenlandse slachtkuikenvraag heeft de Turkse slachtkuikensproductie van 58.000 ton in 1983 tot 85.000 ton in 1986 doen toenemen (zie tabel 4.29). De reden van het feit dat de slachtkuikensconsumptie niet extreem snel verder toeneemt, is gelegen in de Turkse voorkeur voor roodvlees. De relatief lage prijzen van witvlees en de beter wordende economische omstandigheden maken dat de slachtkuikensvleesconsumptie per saldo toch gestaag stijgt. Er wordt geen slachtkuikensvlees geïmporteerd (importcontrole, eveneens ter stimulering van de ontwikkeling van de Turkse slachtkuikensector). Export wordt sterk bevorderd.

Voor wat betreft broedeieren is de export nog belangrijker dan bij slachtkuikensvlees. Gegeven de gunstige omstandigheden in Turkije:

1. gunstige kostprijs door onder andere goedkoop voer (wereldmarktprijs, en bovendien nog een voersubsidie);
2. lage transportkosten op het Midden-Oosten;
3. goede verkoopomstandigheden door gunstige regeringsexportkredieten en exportsubsidies.

worden er momenteel veel nieuwe vermeerderingsbedrijven en broederijen opgezet. Produktie ten behoeve van binnenlandse en buitenlandse afzet is het doel. Ondanks de exportplannen bestaat er momenteel in Turkije nog een tekort aan broedeieren en eendagskuikens (zie tabel 4.31). Onder die nieuwe bedrijven zijn ook enkele zeer grootschalig opgezette integraties, die met name op de Midden-Oosten (lage transportkosten vanwege marktnabijheid)-markten tegen zeer lage kosten kunnen leveren, en daarom voor de Nederlandse exporteurs van met name broedeieren een zeer gevaarlijke concurrent zijn. Vooral wanneer er met Westerse ouderdieren (Ross, Arbor Acres, Hypeco, Euribrid, ect.) wordt gewerkt. Op kostengebied verslaan de moderne gespecialiseerde bedrijven alle andere aanbieders van broedeieren op de Midden-Oostenmarkten. Op kwaliteitsgebied ontbreekt er echter nogal eens iets aan de Turkse broedeieren, hetgeen hun afzetmogelijkheden beperkt tot met name "prijsskopers" als Irak (mede gestimuleerd door een "bartertrade"olie-

overeenkomst met Turkije, die de exporteurs een directe betaling van 78% van de exportorder geeft), maar ook Libanon en Jordanië. Gezien de huidige moderne, efficiënte en zakelijke aanpak van enkele nieuwe bedrijven, die vooral met Westerse equipment en Westerse rassen gaan werken, moet echter terdege rekening worden gehouden met een toenemende concurrentie van deze moderne Turkse bedrijven op de broedeiermarkten in het Midden-Oosten.

Tabel 4.29 De ontwikkeling van de produktie, het verbruik en de zelfvoorziening van pluimveevlees in Turkije in de jaren 1983-1986 (x 1000 ton)

	1983	1984	1985	1986
Produktie	58	66	95	85
Export	10	4	10	4
Verbruik	57	62	65	81
Zelfvoorzieningsgraad	104%	106%	113%	106%
Verbruik per hoofd (kg)	1,2	1,3	1,3	1,6

Bron: USDA Foreign Agricultural Service.

Tabel 4.30 Export naar Turkije van broeders van verschillende landen (x 1000 stuks)

	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986
Totaal broeders	0	188	234	1813	16737	2688	46448 4)
waarvan door:							
- Frankrijk 1)	-	-	-	-	6953	250	-
- Nederland 1)	-	188	234	-	5391	1016	1017
- BRD 1)	-	-	-	1563	1625	1188	458
- Italië 1)	-	-	-	250	-	-	-
- Denemarken 1)	-	-	-	-	-	234	102
- Oostenrijk 2)	-	-	-	-	469	-	41799 3)
- Tsjechoslavakije 2)	-	-	-	-	1138	-	-
- Spanje 2)	-	-	-	-	536	-	-
- Hongarije 2)	-	-	-	-	625	-	1806 3)
- Joegoslavië 2)	-	-	-	-	-	-	1268 3)

Bron: 1) Eurostat via LEI-Exmis.

2) Foreign Trade Statistics, Prime Ministry State Institute of Statistics.

3) USDA Foreign Agricultural Service.

4) Hiervan is groot deel gereëxporteerd van andere landen in het Midden-Oosten.

Tabel 4.31 Export naar Turkije van eendagskuikens vanuit verschillende landen in de jaren 1980-1986 (x 1000 stuks)

	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986
Totaal eendagskuikens *	356	343	390	791	957	1513	1552
waarvan door:							
- Frankrijk 1)	118	50	45	56	47	73	65
- Nederland 1)	55	220	131	180	223	317	827
- Verenigd Koninkrijk 1)	31	38	103	151	185	186	326
- BRD 1)	31	35	34	118	108	287	149
- Denemarken 1)	1	-	1	-	-	52	185
- VS	55 2)	-	76 3)	286 3)	394 3)	576 2)	-
- Canada	8 2)	-	-	-	-	3 2)	-
- Italië	57 2)	-	-	-	-	-	-
- Joegoslavië	-	-	-	-	-	19 2)	-

* Vooral reproductiemateriaal.

Bron: 1) Exmis LEI.

2) Foreign Trade Statistics, Prime Ministry State Institute of Statistics.

3) US Dep. of Commerce, Foreign Agricultural Service.

4.8 Sterke en zwakke punten van Nederland

In hoofdstuk 2 is reeds vermeld, dat de ontwikkelingsgang van de sector in een land meestal inhoudt: de opbouw van een eigen slachtkuikenhoudery, broederij- en vermeerderingssector. De consequentie van deze gang van zaken is, dat de meeste landen slechts een beperkt aantal jaren broedeieren en eendagskuikens importeren. De exporterende landen zullen dus alert moeten zijn en blijven op de opkomst van nieuwe importlanden en het verdwijnen van al langer bestaande markten.

De meeste van deze nieuwere markten zullen niet, zoals in de zeventiger jaren de olielanden, beschikken over veel geld. Een scherp concurrerende prijs is dan ook een vereiste. Daar staat tegenover een ontwikkeling gericht op een minder grote invloed van overheidsinstellingen bij de ontwikkeling van de economie en de buitenlandse handel. Dit zou kunnen inhouden dat de kopers in het algemeen wat minder gefixeerd zijn op de prijs dan in het verleden. Dit is voor Nederland van groot belang, omdat ons land het vooral moet hebben van de kwaliteit van de produkten en niet zozeer van de prijs. Bovendien is Nederland een van de weinige landen die bewust broedeieren en eendagskuikens voor de export produceren.

De belangrijkste concurrent op de markt voor kwalitatief goede broedeieren en eendagskuikens is West-Duitsland. In dit land is er ook een bedrijf dat de produktie bewust op de export richt. Op de zogenaamde "prijsmarkt" van broedeieren en eendagskuikens zijn vooral de Hongaren onze grootste concurrenten. Een in opkomst zijnde concurrent, die bovendien vlak bij belangrijke importlanden zit, is Turkije. Het volgen van de ontwikkelingen daar is dan ook van groot belang voor de Nederlandse sector. Frankrijk is gezien de gerichtheid op de binnenlandse voorziening slechts incidenteel concurrent op de "prijsmarkt". In potentie zouden ook Thailand en Brazilië een concurrent op de "prijsmarkt" kunnen zijn. Hun produktie is echter vooral gericht op de export van slachtkuikenvlees, zodat ze ons slechts zeer incidenteel concurrentie aandoen op de internationale markt voor broedeieren en eendagskuikens.

De Nederlandse positie met kwalitatief goede produkten is zeker niet onbedreigd. De bedreiging komt zowel van de Duitse kwaliteitsprodukten als van de goedkopere produkten uit Hongarije, Frankrijk, en Turkije. Voor de

toekomst zal vooral van belang zijn de kosten voor het leveren van een kwaliteitsprodukt binnen acceptabele grenzen te houden. Immers Nederland moet concurreren op een internationale grondstoffenmarkt met internationaal verbreide rassen dus zeer beperkte mogelijkheden tot profilering en bijbehorende prijsverschillen.

Figuur 5.1 Overzicht van de basis-kritische factoren

Importerende landen	Exporterende landen
- produktie van (broedeieren en eendagskuikens voor) moederdieren	- produktie van (broedeieren en eendagskuikens voor) moederdieren
- import van (broedeieren en eendagskuikens voor) moederdieren	- import van (broedeieren en eendagskuikens voor) moederdieren
- export van (broedeieren en eendagskuikens voor) moederdieren	- export van (broedeieren en eendagskuikens voor) moederdieren
- produktie van broedeieren	- produktie van broedeieren
- import van broedeieren	- import van broedeieren
- export van broedeieren	- export van broedeieren
- produktie van eendagskuikens	- produktie van eendagskuikens
- import van eendagskuikens	- import van eendagskuikens
- export van eendagskuikens	- export van eendagskuikens
- produktie van slachtkuikens	- produktie van slachtkuikens
- import van slachtkuikens	- import van slachtkuikens
- consumptie van slachtkuikens	- consumptie van slachtkuikens
- valutakoers ten opzichte van de dollar	- valutakoers ten opzichte van de dollar
- bevolkingsomvang	- overheidsbeleid: stimulering export via subsidies, exportkredietverzekering, ect. *)
- bevolkingsgroei	- historische relaties met bepaalde afzetlanden (voorbeeld Frankrijk/Kameroen)
- bruto nationaal inkomen per hoofd	- exportgerichtheid of overschotlozing *)
- buitenlandse schuld	- aangeboden prijs/kwaliteitsrelatie *)
- wereldmarktprijzen belangrijkste exportprodukten van het land	- vrachtkosten
- hoeveelheden export van de belangrijkste exportprodukten van het land	
- veevoerpositie *)	
- overheidsbeleid *):	
* vijfjarenplannen met betrekking tot de totale slachtkuikensector	
* stimulering consumptie via prijs (en distributie)	
* stimulering produktie via subsidies, importbeperkingen, ect.	
- veterinaire voorzieningen, technische en managementkennis, elektriciteit- en watervoorziening *)	
- gevraagde prijs/kwaliteitsrelatie *)	

*) Dit zijn de kwalitatieve basis-kritische factoren.

Figuur 5.2 Overzicht van de landafhankelijke kritische factoren

Land *	Landafhankelijke kritische factoren
1. Nederland	<ul style="list-style-type: none"> a. machtspositie van voederindustrie en vermeerderers (afhankelijk van vraag/aanbod-situatie broedeieren); b. verschuiving schaalgrootte bedrijven (vermeerderingsbedrijven en broedeieren. Hierbij heeft Nederland nu al een relatieve achterstand.
2. BRD (exp.)	<ul style="list-style-type: none"> a. prijsflexibiliteit WIMEX (doorberekening van wijziging in de voerprijzen); b. productiecapaciteitwijzigingen WIMEX; c. continuïteit Westduitse afnemers van Nederlandse broedeieren.
3. Frankrijk (exp.)	<ul style="list-style-type: none"> a. machtspositie slachterijen; b. lage kostenpositie (dwergmoederdieren) Frankrijk; c. ontwikkeling export(-mogelijkheden) van Frans slachtkuikenvlees.
4. Hongarije (exp.)	<ul style="list-style-type: none"> a. productiecapaciteit moderne bedrijven.
5. Turkije	<ul style="list-style-type: none"> a. kostprijs broedeieren en eendagskuikens (vergelijk voerprijsontwikkeling); b. productiecapaciteit moderne bedrijven.
6. Egypte	<ul style="list-style-type: none"> a. klimaat (droogtes, zandstormen); b. eigen productiecapaciteit.
7. Saoedi-Arabië (imp.)	<ul style="list-style-type: none"> a. bewust importerende bedrijven (bestaande contacten, die blijven importeren).
8. Algerije (imp.)	<ul style="list-style-type: none"> a. aankoopstelsel (tenders).
9. Nigeria (imp.)	<ul style="list-style-type: none"> a. klimaat (droogtes).
10. Kameroen (imp.)	<ul style="list-style-type: none"> a. productiecapaciteitsuitbreidingen.
11. Pakistan (imp.)	<ul style="list-style-type: none"> a. kostenpositie vermeerderingsbedrijven, broederijen en slachtkuikhouderijen; b. prijs slachtkuikens; c. veevoer kwaliteit; d. efficiency- en effectiviteitsverbeteringen bij de productie.

* Slechts voor de dertien bestudeerde landen zijn hier de landafhankelijke kritische factoren weergegeven. Voor de andere landen moet de bepaling van de landafhankelijke kritische factoren plaatsvinden in nader overleg met de begeleidingscommissie en wellicht met de hulp van de deskundigen.

Figuur 5.3 Samenvatting belangrijkste uitgangspunten marketinginformatiesysteem broedeieren en eendagskuiken

Onderwerp	Uitgangspunt										
Probleemstelling	De Nederlandse exporteurs van broedeieren en eendagskuikens voor slachtrassen eindmateriaal worden niet alleen geconfronteerd met een sterk fluctuerende afzet over diverse importlanden en daardoor slecht planbare produktie, maar ook met een voor het eerst in 1987 in hoeveelheid afnemende totale afzet (oftewel met het feit dat "gaten", die door het wegvallen van afzet aan importland A ontstaan, niet meer worden opgevuld door het initiëren van (respectievelijk het vergroten van huidige) afzet aan importland B). Daarbij komt nog dat de structurele vraag vermindert en de incidentele afzet belangrijker wordt.										
Oorzaken van het probleem	<p>A. Continue streven naar verhoging van de zelfvoorzieningsgraad in (potentiële) importlanden (vergelijk de theorie van de vrije ontwikkelingsgang van de totale slachtkuikensector van een land door zes fasen en de daarop inwerkende invloedsfactoren ingegeven structurele vraag is het marketinginformatiesysteem gebaseerd).</p> <p>B. Verheviging van de concurrentiestrijd tussen broedeieren en eendagskuikenexporterende landen.</p> <p>C. De deviezenschaarste in een aantal landen en de schuldenproblematiek leiden tot allerlei importbeperkingen ook voor broedeieren en eendagskuikens.</p>										
Reden voor ontwerp van een MIS	Het localiseren van nieuwe (potentiële) importlanden en het instandhouden van afzet aan huidige importlanden vereist een continu volgen van een complex geheel aan invloedsfactoren op de vraag naar broedeieren en eendagskuikens van importlanden respectievelijk op het aanbod van broedeieren en eendagskuikens van exportlanden. Het MIS kan de manager/exporteur daarbij ondersteunen.										
Soort MIS	<p>Het zogenaamde "MIS II":</p> <table border="0" style="width: 100%; text-align: center;"> <tr> <td>BRONNEN</td> <td>GEGEVENS</td> <td>INFORMATIE</td> <td>EVALUATIE</td> <td>BESLISSING</td> </tr> <tr> <td></td> <td>stelsel</td> <td></td> <td></td> <td>manager</td> </tr> </table> <p>In het MIS worden via diverse bronnen bepaalde gegevens verkregen die door het systeem worden verwerkt tot informatie. De manager krijgt deze informatie "op het bureau" en combineert dit met de in zijn eigen bedrijf aanwezige informatie. Na een evaluatie op bedrijfsniveau, waartoe de halfjaarlijkse bespreking van de uitkomsten van het MIS in een overlegcomité van exporteurs kan bijdragen, neemt de manager de uiteindelijke beslissing.</p>	BRONNEN	GEGEVENS	INFORMATIE	EVALUATIE	BESLISSING		stelsel			manager
BRONNEN	GEGEVENS	INFORMATIE	EVALUATIE	BESLISSING							
	stelsel			manager							
Wie gaat er met het systeem werken?	<p>1) Het systeem is operationeel op het PPE.</p> <p>2) De output van het systeem komt ter beschikking aan het bedrijfsleven (in casu de Nederlandse exporteurs van broedeieren en eendagskuikens).</p> <p>3) Het PPE zelf krijgt eveneens de resultaten te beschikking voor het eigen beleid.</p> <p>Kortom, het PPE fungeert als intermediair tussen systeem en bedrijfsleven.</p>										
Gewenste eenvoud van het systeem	Het systeem moet zo eenvoudig en betrouwbaar mogelijk zijn. De manager van een bedrijf dat broedeieren en eendagskuikens exporteert moet kunnen begrijpen wat het systeem doet.										
Tijdshorizon	Het systeem moet gericht zijn op beslissingen op middellange termijn (2 jaar).										

5. HET MARKETINGINFORMATIESYSTEEM BROEDEIEREN EN EENDAGSKUIKENS

5.1 Kritische elementen

Aan de hand van de landenstudies is een totaal overzicht gemaakt van de elkaar beïnvloedende factoren in de markt voor broedeieren en eendagskuikens. Deze factoren verschillen wat naar gelang het land een exportland, dan wel een importland is (zie bijlage 14 en 15).

Omdat het ondoenlijk is regelmatig over een flink aantal landen informatie te verzamelen over alle in de invloedsfactorenschema's opgenomen aspecten, is besloten het verzamelen van informatie te beperken tot de kritische elementen in de markt. Deze elementen zouden in belangrijke mate de gang van zaken moeten kunnen verklaren en zouden zoveel mogelijk van kwantitatieve aard dienen te zijn.

Tot de kritische factoren die voor alle landen gelden behoren, zo blijkt uit figuur 5.1, gegevens over produktie, import, export en gebruik van moederdieren, broedeieren, eendagskuikens en slachtkuikens. Verder gaat het in importerende landen om factoren van belang voor:

- de ontwikkeling van de eigen pluimveesector zoals het overheidsbeleid gericht op de stimulering van de produktie, veterinaire voorzieningen, veevoerproduktie;
- de ontwikkeling van de binnenlandse vraag naar slachtkuikenvlees zoals de bevolkingsomvang en -groei, de toename van het inkomen;
- de mogelijkheden tot import van broedeieren en eendagskuikens zoals de valutakoers, de buitenlandse schuld, de markt van belangrijke exportprodukten en de verhouding tussen de prijs en de kwaliteit van de geïmporteerde broedeieren en eendagskuikens.

Bij exporterende landen gaat het behalve om produktie, import, export en gebruik van moederdieren, broedeieren, eendagskuikens en slachtkuikens vooral om factoren van belang voor de export, zoals de valutakoers, overheidsbeleid, historische relaties, mate van exportgerichtheid en de verhouding tussen de prijs en de kwaliteit van de geëxporteerde broedeieren en eendagskuikens.

Voor de bestudeerde landen zijn in figuur 5.2 de landafhankelijke kritische factoren opgenomen. Met behulp van de in beide overzichten vermelde kwantitatieve en kwalitatieve factoren kunnen de op de wereldmarkt voor broedeieren en eendagskuikens gesignaleerde ontwikkelingen grotendeels worden verklaard. Op basis van het zo verkregen inzicht zal het ook mogelijk zijn toekomstige ontwikkelingen te voorspellen.

5.2 Marketinginformatiesysteem

5.2.1 Uitgangspunten van het systeem

In overleg met de begeleidingscommissie zijn de volgende uitgangspunten van het marketinginformatiesysteem broedeieren en eendagskuikens vastgesteld (zie figuur 5.3).

5.2.2 Het systeem

De informatie van het systeem ligt naast de informatie die het bedrijf reeds bezit en vervult voor de manager een aanvullende en controlerende rol. Als zodanig ondersteunt het de manager bij zijn beslissingen over:

- het al dan niet ondernemen van actie met betrekking tot de afzet in

- bepaald land;
- het plannen van zijn productiecapaciteit.

Tegelijkertijd kunnen met behulp van het invloedsfactorenschema uit bijlage 14 en 15 de informatiestromen vanuit het systeem en die van het eigen bedrijf op één noemer worden gebracht en weet men zeker geen invloedsfactoren over het hoofd te zien. De twee bedoelde schema's schetsen dus een denkkader voor de manager, waarin hij de te bestuderen ontwikkelingen exact kan localiseren.

De eenheid van analyse is het land. In het systeem zijn voorlopig 25 landen opgenomen. Het gaat om de in figuur 5.4 weergegeven landen.

Figuur 5.4 Overzicht van de in het systeem opgenomen landen

Exporteerende landen	Importeerende landen
1. Nederland	9. Egypte
2. BRD	10. Saoedi-Arabië
3. BLEU	11. Algerije
4. Frankrijk	12. Libië
5. Hongarije	13. Koeweit
6. Turkije	14. Irak
7. Spanje	15. Iran
8. Joegoslavië	16. VAE
	17. Noord-Jemen
	18. Bahrein
	19. Nigeria
	20. Kameroen
	21. Kenia
	22. Soedan
	23. Griekenland
	2. BRD
	4. Frankrijk
	3. BLEU
	24. Italië
	7. Spanje
	25. Pakistan
	6. Turkije

De keuze van deze landen, waarbij een vijftal dat zowel importerend als exporterend (BRD, BLEU, Frankrijk, Spanje en Turkije) berust op de volgende criteria:

- maximaal 20 à 25 landen;
- zowel importerende als exporterende landen;
- gekozen landen moeten zo groot mogelijk deel wereldhandel vertegenwoordigen;
- niet in Zuid- en Noord-Amerika liggen. Deze markt wordt beheerst door de Verenigde Staten.

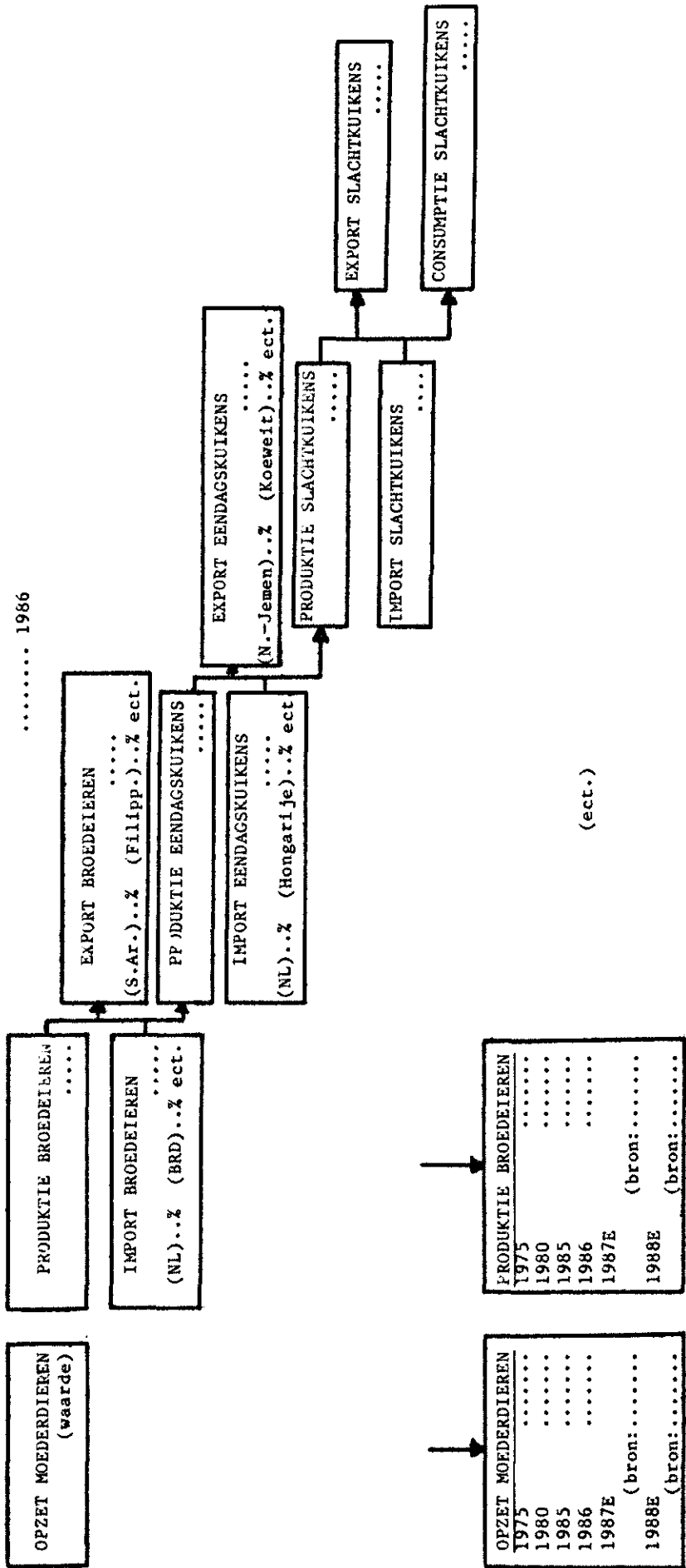
In cijfers van 1986 wordt door de keuze van bovenstaande landen circa 93% van de wereldhandel in broedeieren gedekt en circa 79% van die in eendagskuikens.

De lijst van in het systeem opgenomen landen dient regelmatig kritisch te worden gezien op representativiteit. Afvoeren en toevoegen van landen zou kunnen plaatsvinden aan de hand van de in bijlage 16 vermelde criteria.

Van elk van de gekozen landen worden de gegevens over de situatie en ontwikkelingen in de kritische elementen opgenomen in een database.

Figuur 5.5 Overzicht van productie-, import-, export-, en consumptiecijfers

SECTOROVERZICHT (land A)

Gezien het doel van het systeem (middellange termijninformatie) gaat het hier om structurele factoren. Informatie over incidentele factoren gaat bovendien in de praktijk toch sneller dan via een systeem zou kunnen. N.B. de implicaties van incidentele factoren kunnen overigens met behulp van het invloedsfactorenschema worden nagegaan. Bijlage 17 gaat verder in op het verschil tussen structurele en incidentele factoren. Uit deze database wordt elk half jaar door de beheerder, dat wil zeggen het Produktschap voor Pluimvee en Eieren een actueel kwantitatief overzicht van de stand van zaken opgesteld (zie overzicht 5.5). Tevens wordt een overzicht gegeven van de andere kritische factoren, zowel van de kwantitatieve als van de kwalitatieve. Deze informatie wordt gegeven aan een comité van deskundigen.

Het deskundigencomité is samengesteld uit personen uit de sector en daarbuiten die informatie kunnen geven over te verwachten ontwikkelingen en de verschillende landen. Het gaat daarbij vooral om kwalitatieve kennis over zo'n land die van invloed is op de groei van de vraag naar respectievelijk het aanbod van broedeieren en eendagskuikens in dat land in de komende twee jaar.

De resultaten van het beraad in het deskundigencomité brengt het Produktschap in in het systeem. De kwalitatieve gegevens worden opgenomen in de databases van de verschillende landen. De groeipercentages ook in een apart op te stellen schema, dat de "wereldhandelssituatie" in broedeieren en eendagskuikens moet weergeven en de (potentiële) ruimte voor Nederlandse aanbieders (zie overzicht 5.6). De deskundigen moeten in hun vergadering ook nagaan in hoeverre de opgenomen kritische factoren nog actueel zijn, dan wel oude moeten worden verwijderd en nieuwe toegevoegd.

Na de vergadering van het deskundigencomité stelt het Produktschap een informatiepakket samen voor de exporteurs, waarin is opgenomen:

- a. een overzicht van de wereldhandelssituatie in de vorm van overzicht 5.6;
- b. een daarbij te leveren scenariobeeld (te vervaardigen door het PPE), waarin per land geschetst wordt welke (kritische) factoren hoe hun invloed uitoefenen op de vraag respectievelijk op het aanbod van dat land. Deze scenario-opstelling is een gecomprimeerde weergave van wat er inhoudelijk tijdens de deskundigencomitévergadering besproken is, oftewel welke argumenten er zijn gebruikt om tot een bepaald groeipercentage te komen (zie overzicht 5.7);
- c. een "uitdraai" van de inhoud van de databases, met voor elk van de 25 landen:
  1. een sectoroverzicht (vergelijk overzicht 5.5)
  2. de inhoud van de databases voor de rest van de basis-kritische factoren;
  3. de inhoud van de databases voor de landafhankelijke kritische factoren.
- d. de totaal invloedsfactorenschema's (zie bijlage 14 en 15).

Tenslotte kan de exporteur van broedeieren en eendagskuikens, in geval zich interessante ontwikkelingen voordoen, ad hoc informatie vragen uit de database en zo de laatste beschikbare structurele ontwikkelingen op zijn bureau krijgen. Als selectie criterium kunnen daarbij gebruikt worden landen en invloedsfactoren (zie overzicht 5.8).

De werkwijze met het marketinginformatiesysteem broedeleren en eendagskuikens is hieronder nog eens samengevat. In dit overzicht is aangegeven, wie wat moet doen en ten behoeve van wie dit gebeurt:

<u>Wie</u>	<u>Wat</u>	<u>ten behoeve van</u>
PPE	<ul style="list-style-type: none"> - kwantitatief overzicht produktie, invoer, uitvoer en gebruik - overzicht andere kritische factoren - gesprekspunten (incl. keuze) kritische factoren en landen) 	- deskundigencie
deskundigencie	<ul style="list-style-type: none"> - te verwachten ontwikkelingen - landenkeuze - keuze kritische elementen 	<ul style="list-style-type: none"> - PPE - sector
PPE	<ul style="list-style-type: none"> - aanvullen database - maken scenario's - schatten wereldhandel en Nederlands aandeel daarin - additionele vragen 	<ul style="list-style-type: none"> - exporteurs - sectororganisaties

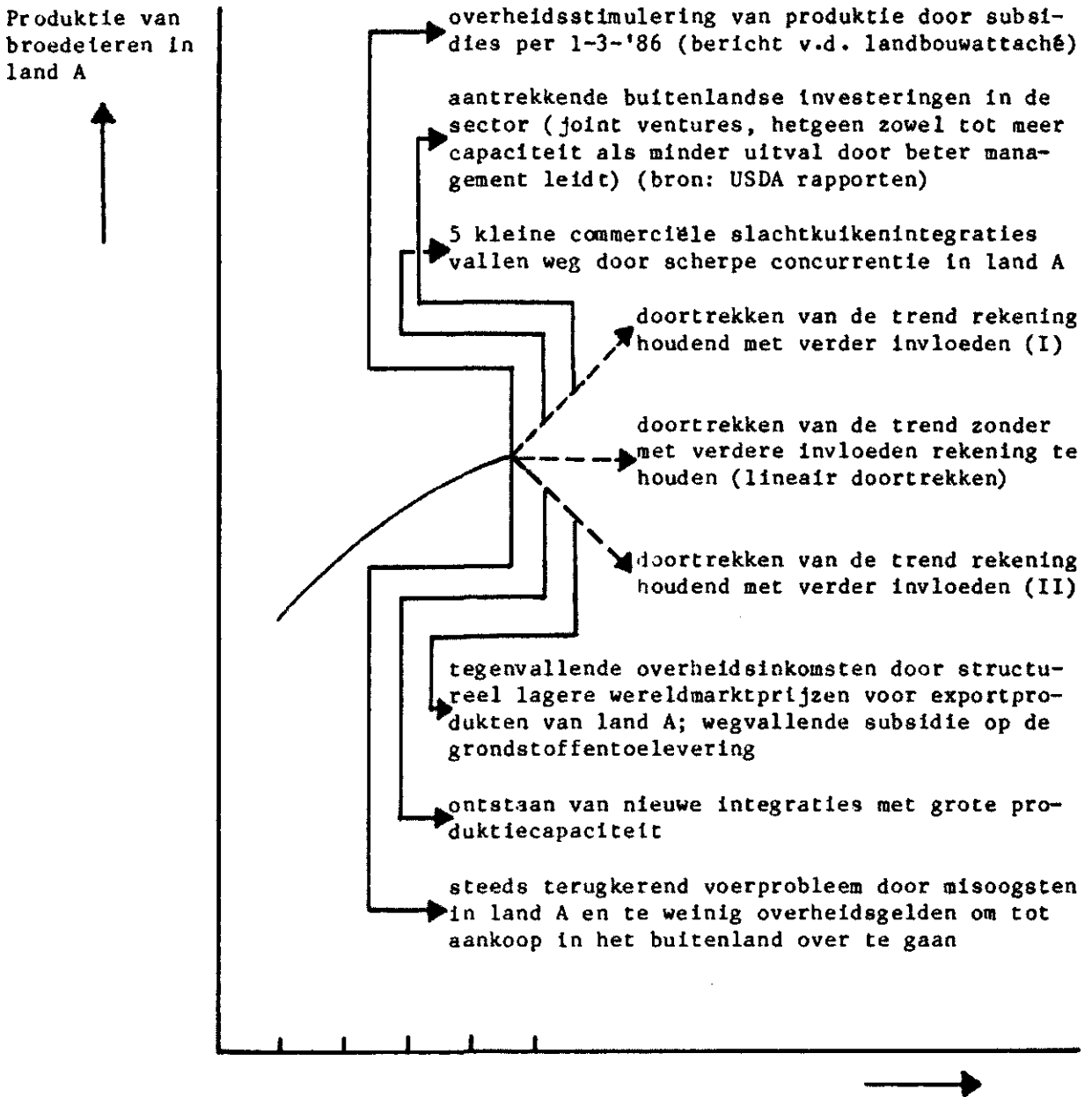

Figuur 5.6 Schema van vraag en aanbod en de "ruimte" van Nederlandse export"

Importlanden				Exportlanden (exclusief Nederland)			
Land	Huidige vraag	Groei %	Toek. vraag	Land	Huidige aanbod	Groei %	Toek. aanbod
		jr. 1 jr. 2	jr.1 jr. 2			jr. 1 jr. 2	jr.1 jr. 2
Algerije (vb.)	100	+10	110	Turkije (vb.)	80	+5	84
...	...	..	...	...	..	..	..
...	...	..	...	...	..	..	..
...	...	..	...	Totaal	...	..	...
...	...	..	...		..	..	...
...	...	..	...		..	..	...
Totaal	...	..	...		..	..	...
	=====	=====	=====		=====	=====	=====

per saldo: (potentiële) ruimte voor Nederlandse aanbieders

Figuur 5.7 Output van een scenario

Overzicht 5.8 Voorbeelden van selectiemogelijkheden met het marketing informatiesysteem broedeieren en eendagskuikens

	LANDEN						
INVLOEDS-FACTOREN	Algerije	Brazilië	Ghana	Kameroen	Nederland	Turkije	Egypte
Productie broedeieren							
Infra-structuur							
Restituties							
Valutakoersen							
Temperatuur							
Bevolking- en bevolkingsgroei							
Overheidsbeleid met betrekking tot sector							
etc.							

Bijlage 1 De ontwikkeling van de produktie en bestemming van broedeieren van slachtrassen in Nederland 1975-1986
(x 1 miljoen stuks)

	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986
Binnenlandse produktie	487	543	555	571	588	630	730	787	753	748	798	829
Waarvan voor:	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
- binnenlandse opzet	79	76	74	71	71	68	64	57	59	59	54	55
- export	21	24	26	29	29	32	36	43	41	41	46	45
Geëxporteerde hoeveelheden	101	131	143	164	173	200	266	341	308	312	370	375
Waarvan naar:	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
EG-landen totaal	87	91	85	81	84	84	60	52	58	53	41	42
West-Duitsland	78	86	76	67	71	62	46	41	40	38	28	28
België	4	3	3	3	4	4	5	7	11	10	7	8
Italië	2	1	1	9	3	4	3	2	6	2	2	4
Frankrijk	3	1	3	2	6	14	6	1	0	1	1	1
Derde landen totaal	13	9	15	19	16	16	40	48	42	47	59	58
Oostenrijk	8	5	3	3	4	4	5	1	2	0	0	0
Midden-Oosten	2	1	5	8	5	6	27	38	29	34	44	46
Overige derde landen	3	3	7	8	7	6	8	9	11	13	15	12
Binnenlandse opzet	386	412	412	407	415	450	470	446	445	435	428	454

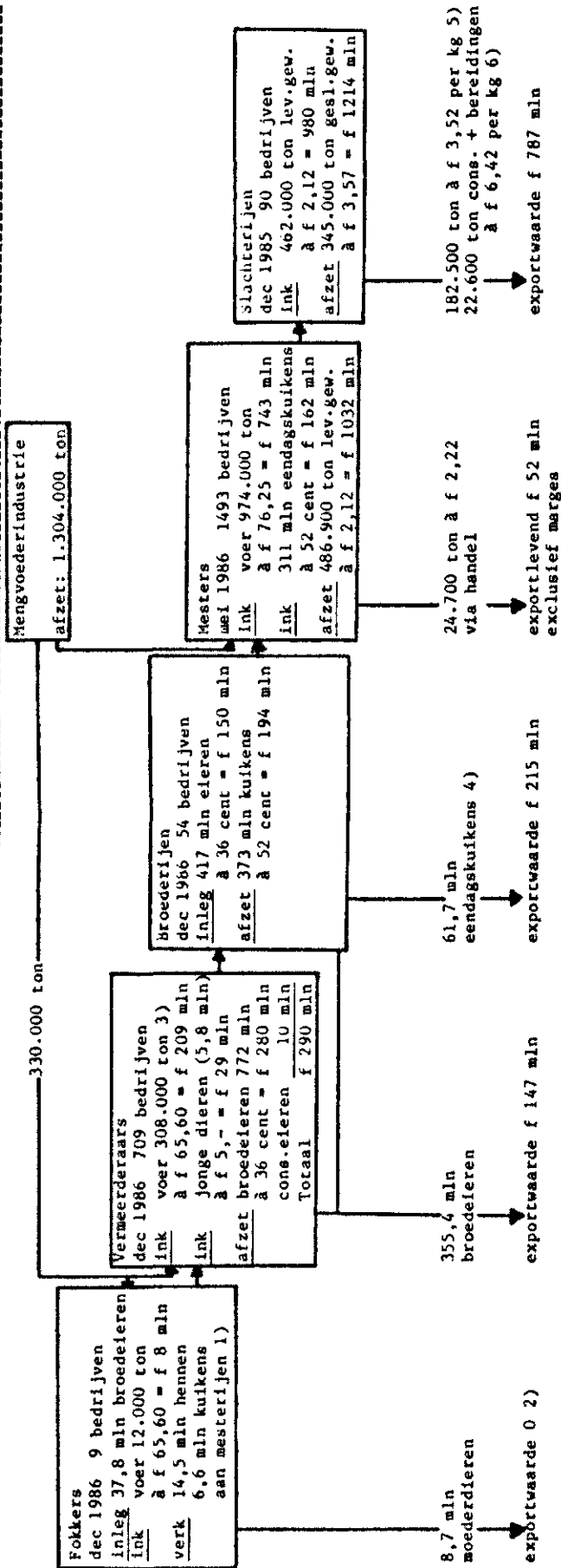
Bron: Jaarverslagen PPE.

Bijlage 2 De ontwikkeling van de produktie en bestemming van eendagskuikens van slachtrassen in Nederland 1975-1986
(x 1 miljoen stuks)

	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986
Binnenlandse produktie	386	412	412	407	415	430	470	446	445	435	428	454
Waarvan voor:	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
- binnenlandse inleg	94	91	92	92	90	90	87	87	79	81	84	87
- export	6	9	8	8	10	10	13	13	21	19	16	13
Geëxporteerde hoeveelheden	24	37	31	31	40	41	59	56	93	83	66	61
Waarvan naar:	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
EG-landen totaal	16	17	18	19	21	27	17	20	12	12	14	16
België/Luxemburg	8	8	10	10	12	15	9	9	6	7	6	7
Italië	6	6	6	7	5	7	6	8	5	4	6	7
Frankrijk	2	3	2	2	4	5	1	1	1	0	0	0
Derde landen totaal	84	83	82	81	79	73	83	80	88	88	86	84
Europese landen	6	6	6	9	6	4	3	2	0	0	1	0
Midden-Oosten	13	23	22	28	32	34	61	55	75	78	75	72
Noord-Afrika	56	40	32	27	22	12	5	4	0	0	0	0
Overige derde landen	9	14	22	17	19	23	14	19	13	10	10	12
Binnenlandse inleg	362	375	381	376	375	389	410	390	352	353	361	393

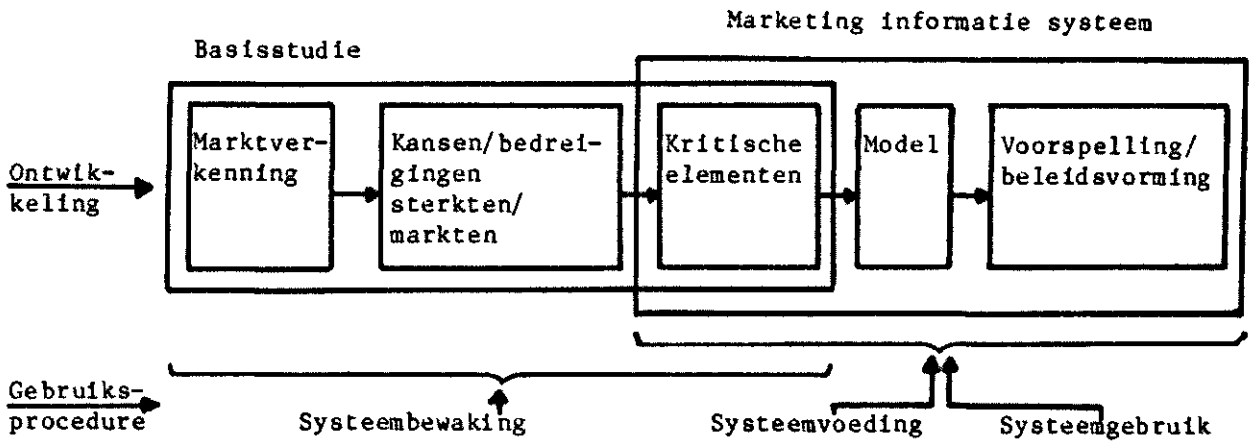
Bron: Jaarverslagen PPE.

Bijlage 3 Raming van de produktie in de slachtkuikensector (1986)

- 1) Begrepen in afzet door broeders.
- 2) Begrepen in export eendagskuikens!
- 3) M.v. 256.000 ton ten behoeve van vermeerdering en en 62.000 ton ten behoeve van opfok en vermeerdering.
- 4) Inclusief circa 10 mln e.d.k. voor legdoelinden.
- 5) Gemiddelde exportwaarde.
- 6) Gemiddelde exportwaarde bereidingen en cons.

Bijlage 4 Onderzoeksprocedure

Bijlage 5 Ontwikkeling van de wereldbevolking

	Bevolking		
	index 1985 (1970=100)	in % van de wereld- bevolking	
		1970	1985
Afrika	154	10	11
Noord-, Centraal-Amerika	126	9	8
Zuid-Amerika	141	5	6
Azië	134	57	58
Europa	107	12	10
Oceanië	127	1	1
USSR	114	7	6
Wereld	131	100	100
Geïndustrialiseerde landen	113	29	25
Ontwikkelingslanden	138	71	75

Bron: FAO, Production Yearbook.

Bijlage 6 De ontwikkeling van de vraag naar pluimveevlees

	Inko- mens elasti- citeit	Produktie in 1000 ton						Gem. jaarlijkse groei in %	
		1970	1975	1980	1985	1990	2000	werkelijk trend 1970-1986	1985
Wereld	0,39	17649	21559	27150	30954			4,7	
Trend				24906	29536	34610	48170		4,1
Industriëel ontw. landen	0,29	10796	12335	13989	16527			3,3	
Trend				13594	14966	16207	18567		3,7
Oost-Europa	0,56	2572	2527	3741	4484			4,6	
Trend				2933	3373	3814	4699		3,3
Ontwikkelingsl.	0,94	4281	6697	9420	9943			8,3	
Trend				8377	11197	14589	24904		5,2

Bron: FAO, Production Yearbook.

Bijlage 7 Procentueel aandeel van pluimveevlees in het totale vleesverbruik per hoofd

	1970	1975	1980	1985
Wereld	17,0	18,0	19,4	20,8
Industriëel ontwikkelde landen	20,8	21,6	21,4	23,8
Oost-Europa	13,7	17,3	14,8	16,2
Ontwikkelingslanden	12,9	17,3	19,1	19,5

Bron: USDA, Foreign Agricultural circular en FAO.

Bijlage 8 Produktie en verbruik van pluimveevee in de wereld

	Zelfvoorzieningsgraad		Import		Verbruik per hoofd		Export	
	1985	ontw. over 1975-1985	1985 in 1000 ton	ont. over 1975-1985	1985 in kg	in % gem. per jaar 1975-1985	1985 in 1000 ton	ontw. over 1975-1985
Noord- en Centraal-Amerika	101	+	129	+	22,2	0,0	223	+
Barbados	83	+	2	-	41,1	0,3	0	=
Canada	i 97	-	1	+	24,-	0,3	5	-
Cuba	81	+	25	+	13,1	13,0	0	=
Mexico	96	-	19	+	6,8	2,6	0	=
Trinidad	95	+	1	-	18,6	-1,3	0	=
Guatamala	100	=	0	=	6,9	30,0	0	=
USA	c 103	+	0	=	32,8	1,2	217	+
Zuid-Amerika	111	+	4	+	9,5	3,6	293	+
Argentinië	i 100	=	2	+	15,3	4,3	0	-
Brazilië	c 118	+	0	-	19,3	6,6	279	+
Chili	100	=	0	=	6,2	4,0	0	-
Columbia	99	-	1	+	4,7	6,7	0	-
Peru	106	-	0	=	9,6	2,6	11	+
Venezuela	101	=	0	=	17,8	5,5	3	+

	Zelfvoorzieningsgraad		Import		Verbruik per hoofd		Export	
	1985	ontw. over 1975-1985	1985 in 1000 ton	ont. over 1975-1985	1985 in kg	in % gem. per jaar 1975-1985	1985 in 1000 ton	ontw. over 1975-1985
Azië	93	-	632	+	2,5	0,4	131	+
Bahrein	27	-	8	+	27,5	17,5	0	=
Bangladesh	i 100	=	0	=	1,1	7,6	0	-
China	i 101	=	0	=	1,8	31,8	13	=
Cyprus	100	=	0	=	19,4	2,8	0	+
Hongkong	43	+	74	+	21,6	5,1	5	+
India	i 100	=	0	=	0,2	1,4	0	=
Indonesië	i 100	=	0	=	1,3	10,6	0	=
Iran	i 96	+	10	-	5,6	4,7	0	=
Irak	i 67	-	75	+	14,2	22,4	0	=
Israël	c 107	+	0	=	39,6	-1,8	11	+
Japan	93	-	105	+	12,5	8,9	3	-
Jordanië	95	+	2	+	11,7	35,1	0	=
Koeweit	i 43	+	28	+	24,3	3,2	3	+
Libanon	98	+	1	=	19,9	1,0	0	=
Maleisië	97	-	5	+	10,1	8,3	0	=
Noord-Korea	100	=	0	0	1,8	0,6	0	0
Noord-Jemen	i 25	-	45	+	8,8	191,-	0	=
Pakistan	i 100	=	0	-	0,8	9,1	0	=
Filipijnen	100	=	0	-	2,7	-1,2	0	-
Quatar	8	+	12	+	41,3	21,5	0	=
Saoedi-Arabië	i 62	+	152	+	34,8	36,8	2	+
Singapore	56	-	40	+	35,2	12,0	6	+
Syrië	i 100	+	0	-	8,2	15,0	0	=
Thailand	c 115	+	0	-	5,9	19,1	44	+
Turkije	i/c 102	+	0	=	5,5	3,3	6	+
Ver. Arab. Emiraten	i 15	+	34	+	30,1	44,6	3	+
Zuid-Korea	100	=	0	=	3,1	8,5	0	=

Bijlage 8 (2e vervolg)

	Zelfvoorzieningsgraad		Import		Verbruik per hoofd			Export	
	1985	ontw. over 1975-1985	1985 in 1000 ton	ont. over 1975-1985	1985 in kg	in % gem. per jaar 1975-1985	1985 in 1000 ton	ontw. over 1975-1985	
Afrika	93	-	127	+	3,1	6,2	2	-	
Algerije	i 100	=	0	=	2,4	4,1	0	=	
Egypte	i 75	-	65	+	5,5	13,6	0	-	
Ivoorkust	i 96	-	1	+	2,9	14,1	0	=	
Kameroen	i 71	-	4	+	1,4	3,0	0	=	
Liberia	100	=	0	=	1,8	6,6	0	=	
Libië	i 100	=	0	=	12,5	36,4	0	=	
Marokko	100	=	0	=	5,5	12,6	0	=	
Nigeria	i 96	-	10	+	3,0	21,2	0	=	
Senegal	100	=	0	=	2,6	6,5	0	=	
Sierra Leone	100	=	0	=	1,9	8,6	0	=	
Sudan	i 100	=	0	=	1,2	4,5	0	=	
Tunesië	100	=	0	=	6,1	3,7	0	=	
Zuid-Afrika	99	-	3	+	10,2	4,5	1	=	
Oceanië	97	-	14	+	16,6	5,5	2	-	
Australië	100	-	0	=	21,5	5,4	1	-	
Nieuw Zeeland	102	+	0	=	13,2	4,7	1	+	

Bijlage 8 (3e vervolg)

	Zelfvoorzieningsgraad		Import		Verbruik per hoofd			Export
	1985	ontw. over 1975-1985	1985 in 1000 ton	ont. over 1975-1985	1985 in kg	in % gem. per jaar 1975-1985	1985 in 1000 ton	ontw. over 1975-1985
Europa	107	+	481	+	14,3	2,5	944	+
België/Luxemburg	i 103	-	27	+	14,6	4,5	32	+
Denemarken	193	-	3	+	11,3	6,2	57	=
BRD	i/c 65	+	216	-	9,2	0,5	21	+
Frankrijk	128	+	27	+	18,1	2,5	308	+
Griekenland	98	-	4	+	16,1	2,1	1	+
Ierland	92	-	8	+	17,2	6,1	3	+
Italië	i 98	-	29	+	18,9	1,9	9	-
Nederland	c 180	-	24	+	12,7	7,3	200	-
Portugal	100	=	0	=	12,8	2,4	0	=
Spanje	c 97	=	27	+	20,4	1,2	1	-
Verenigd Koninkrijk	i 97	-	61	+	15,3	3,2	31	+
Finland	100	=	0	=	4,3	7,9	0	=
Noorwegen	92	=	1	+	3,1	5,0	0	=
Oostenrijk	i 89	+	10	-	12,1	3,4	0	=
Zweden	102	+	0	=	5,5	1,3	1	+
Zwitserland	46	=	32	+	9,1	3,2	0	=
Bulgarije	c 121	-	1	=	15,1	3,7	30	+
DDR	100	+	0	=	9,3	2,0	0	=
Hongarije	c 165	+	0	=	22,7	3,6	158	+
Joegoslavië	c 110	+	0	=	12,4	4,0	30	+
Polen	103	-	7	+	7,5	1,7	14	-
Roemenië	c 107	+	5	+	19,6	5,2	35	+
Tsjechoslowakije	c 122	+	0	-	8,7	1,3	30	+
USSR	95	-	141	+	10,6	6,5	0	=

Bron: FAO, Production Yearbook, Trade Yearbook.
i= Importland van broeders en/of eendagskuikens.
c= Concurrentieland.

Bijlage 9 De export van eendagskuikens tussen en binnen economische blokken
(x 1 miljoen stuks)

Van	Naar	Industriëel ontw. landen	Oost-Europa	Ontw. landen	Wereld totaal
Industriëel ontw. landen					
	1980	45	2	106	153
	1985	55	2	113	170
Oost-Europa					
	1980	3	21	7	31
	1985	0	33	5	38
Ontw. landen					
	1980	1	-	1	2
	1985	-	-	10	10
Wereld totaal					
	1980	49	23	113	185
	1985	55	35	128	218

Bron: Nationale handelsstatistieken.

Eurostat met gebruikmaking van LEI/Exmis.

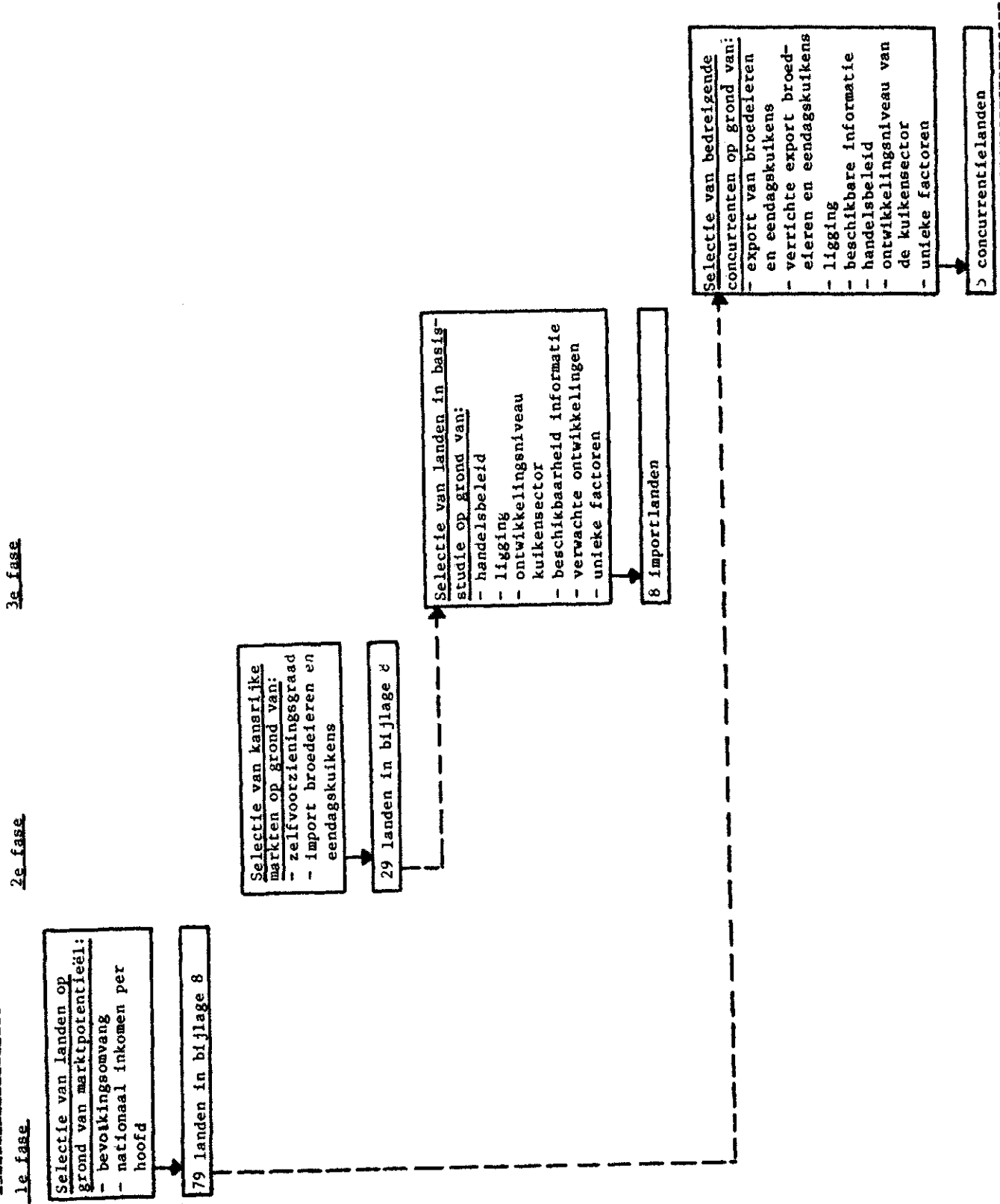
Bijlage 10 De export van broedeieren tussen en binnen economische blokken
(x 1 miljoen stuks)

Van	Naar	Industriëel ontw. landen	Oost-Europa	Ontw. landen	Wereld totaal
Industriëel ontw. landen					
	1980	352	2	270	624
	1985	373	1	442	816
Oost-Europa					
	1980	14	3	133	150
	1985	3	1	65	69
Ontw. landen					
	1980	-	-	1	1
	1985	-	-	7	7
Wereld totaal					
	1980	366	5	404	775
	1985	376	2	514	892

Bron: Nationale handelsstatistieken.
Eurostat met gebruikmaking van LEI/Exmis.

Bijlage 11 Schema voor selectie landen ten behoeve van basisstudies

Bijlage 12 Overzicht van criteria voor de selectie van landen op basis van marktpotentieel

De selectie van landen op grond van een acceptabel marktpotentieel is gebeurd op basis van inkomen per hoofd x bevolkingsomvang. In zekere mate arbitrair is bij een bepaalde inkomensklasse een voorwaarde gesteld aan het aantal inwoners, zoals aangegeven in bijgaand overzicht.

Inkomensklasse (US \$ per hoofd)	Bevolkingsomvang x 1 mln.
0 - 200	100 en meer
200 - 400	25 en meer
400 - 1.000	10 en meer
1.000 - 4.000	7,5 en meer
4.000 - 7.000	2,5 en meer
7.000 - 10.000	1,- en meer
10.000 en meer	0,5 en meer

Bijlage 13 De ontwikkelingsgang die landen met hun slachtpluimveesector door-
maken 1)

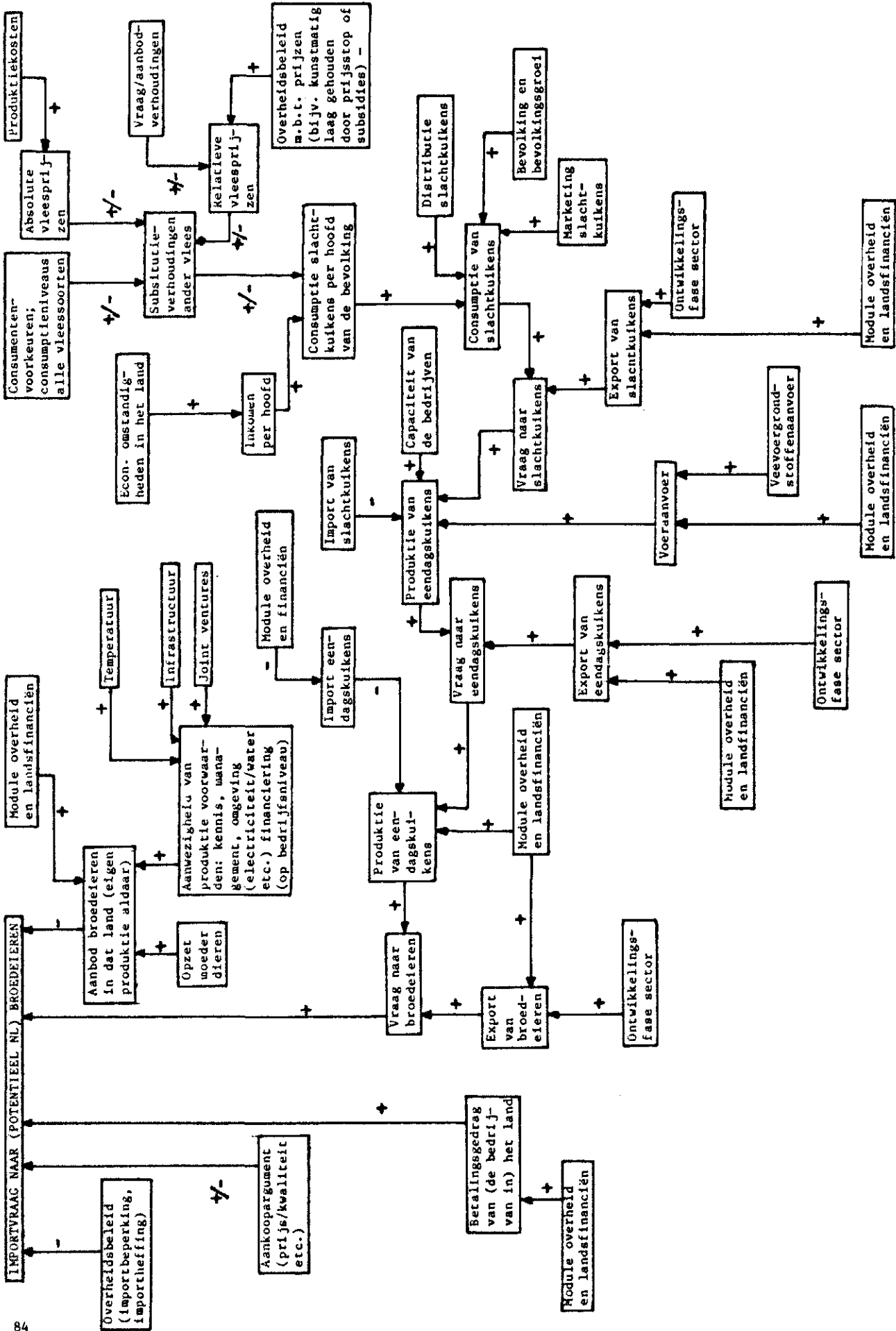

Fase 1:	Importeur van slachtkuikens
Fase 2:	Producent van slachtkuikens/ importeur van eendagskuikens
Fase 3:	Producent van eendagskuikens importeur van broedeieren
Fase 4:	Producent van broedeieren/ importeur van ouderdieren
Fase 5:	Producent van ouderdieren/ importeur van broedeieren (en/of eendagskuikens) van grootouderdieren
Fase 6:	Producent van grootouderdieren

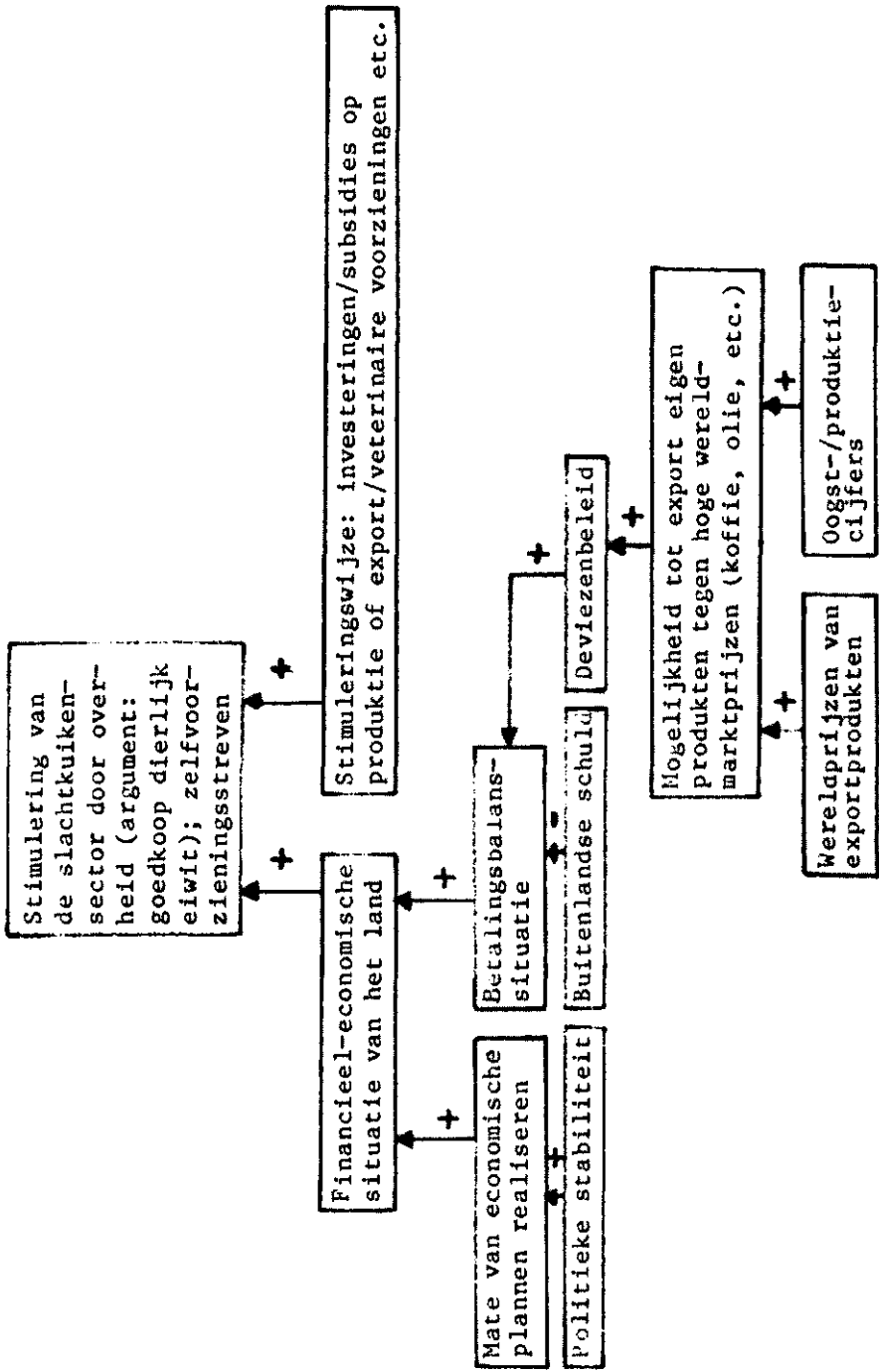
1) Iedere fase met inbegrip van de functies uit de voorafgaande fasen.

Bijlage 14 Invloedsfactorenschema marketing informatiesysteem broedieren en eendagskuikens

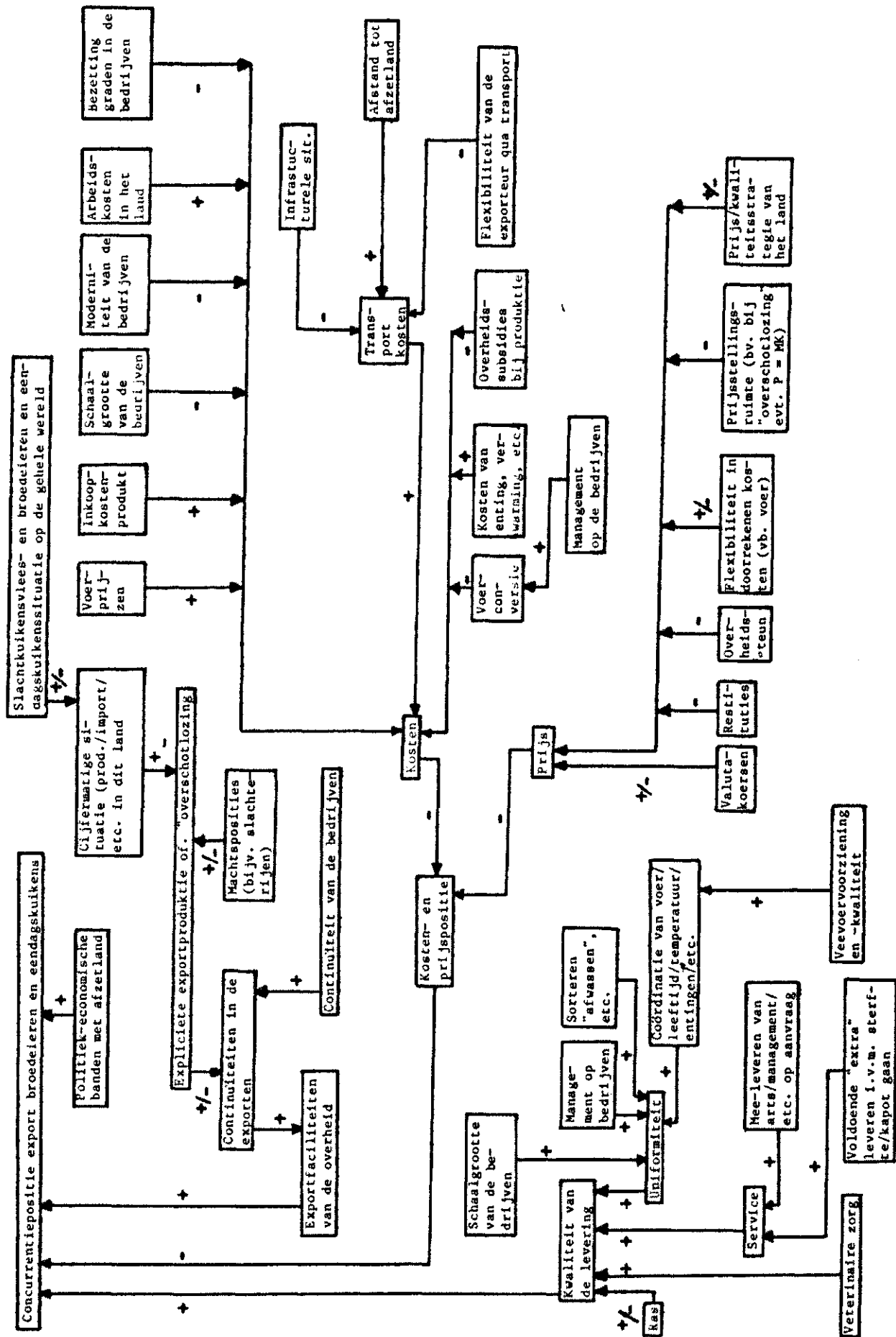

Bijlage 14 (vervolg)

"Module overheid en landsfinanciën

Bijlage 15 Invloedschema marketing informatiesysteem broeders en eendagskuikens, exporterende landen

Bijlage 16 Kriteria ten behoeve van herziening landenkeuze

Het deskundigencomité wijzigt eventueel de te bestuderen landen elk half jaar; dat wil zeggen dat het deskundigencomité landen kan afvoeren van respectievelijk toevoegen aan de lijst. Voor (potentieel) importerende landen geldt dat toevoegingen geschieden:

1. via het direct ontstaan van een concrete vraag naar broedeieren en eendagskuikens;
2. via de gedachte van de elkaar opvolgende ontwikkelingsfasen, waarbij het ontstaan van slachtkuikenproductie en importvraag naar slachtkuikens een voorbode is voor importvraag naar broedeieren en eendagskuikens en als zodanig een signaal voor mogelijke opname van het land in de lijst.

Afvoeren van de lijst gaat analoog, dat wil zeggen op basis van:

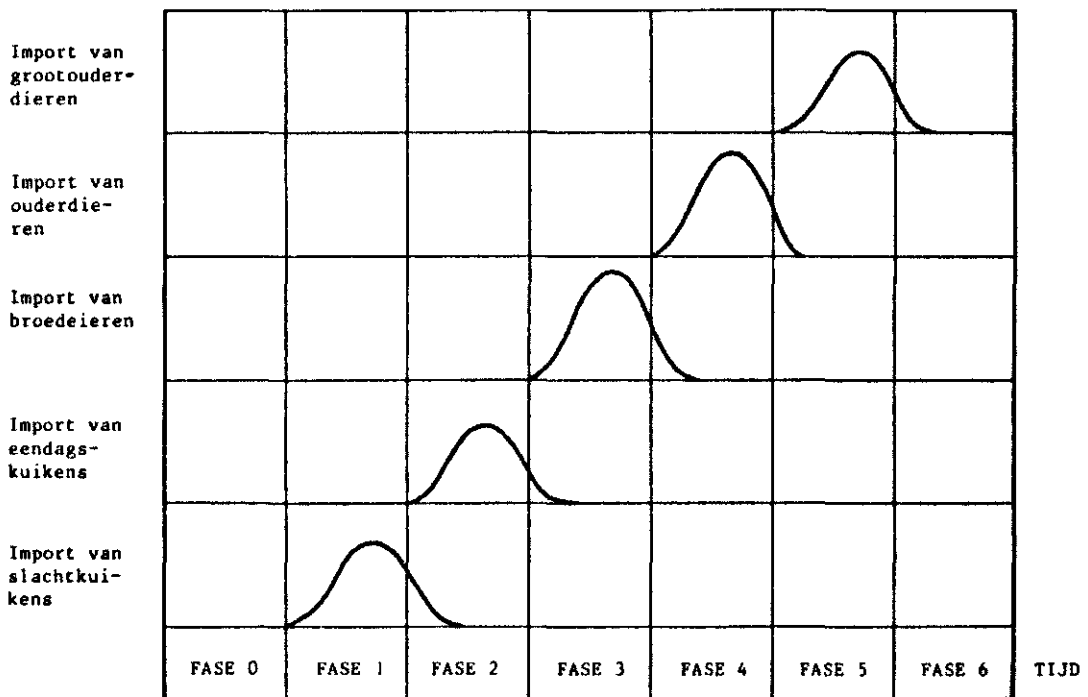
1. wegvallen van de concrete vraag naar broedeieren en eendagskuikens (waarbij er terdege op gelet moet worden wat de oorzaak van dat wegvallen is). Slechts bij een zelfvoorzieningsgraad voor broedeieren en eendagskuikens van 100% kan het afvoeren plaats vinden. Maar ook in zo'n situatie moet de mogelijkheid van incidenteel van aard zijnde factoren door het deskundigencomité in aanmerking worden genomen;
2. gezien het vermelde bij 1 geldt dat een land wordt afgevoerd wanneer het van fase 2 of 3 naar een fase hoger gaat. Voor wat betreft de "concrete vraag naar broedeieren en eendagskuikens kan een bepaalde grenswaarde worden ingebouwd, hoewel ook het toekomstige vraagpotentieel van een land mee moet worden betrokken in de beslissing. De grenswaarde zou bijvoorbeeld gelegd kunnen worden op 1 mln. broedeieren respectievelijk 500.000 eendagskuikens. Wanneer die grens wordt overschreden komt een land voor (her)overweging in aanmerking.
Voor (potentieel) exporterende landen geldt dat eventuele toevoegingen worden overwogen:
  1. wanneer een land tot expliciete exportproductie overgaat (dus bewust voor de export broedeieren en eendagskuikens gaat produceren);
  2. wanneer er regelmatig een "substantiële (grenswaarde bijvoorbeeld 5 mln. broedeieren respectievelijk 2,5 mln. eendagskuikens) export van broedeieren en eendagskuikens plaatsvindt;
  3. wanneer een land in fase 4 of hoger zich bevindt, dat, eigen broedeieren en eendagskuikens productie verzorgt en ouderdieren of grootouderdieren importeert of eigen rassen heeft.

Afvoeren van exportlanden gaat analoog, waarbij gesteld moet worden dat in geen van de drie bovenstaande gevallen een opeens wegvallen van de export waarschijnlijk is. Een eenmaal gekozen te bestuderen exportland zal er dus lang "in" blijven.

Bijlage 17 Structurele versus incidentele vraag (respectievelijk aanbod)

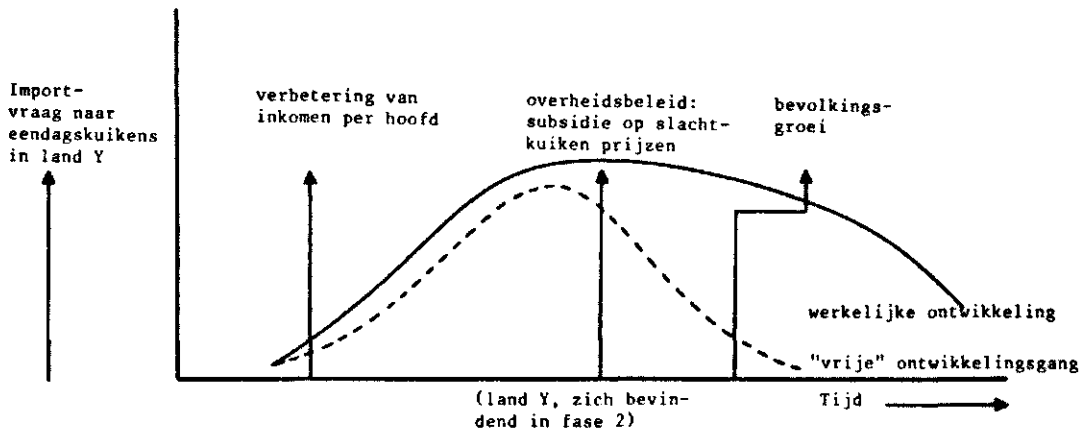
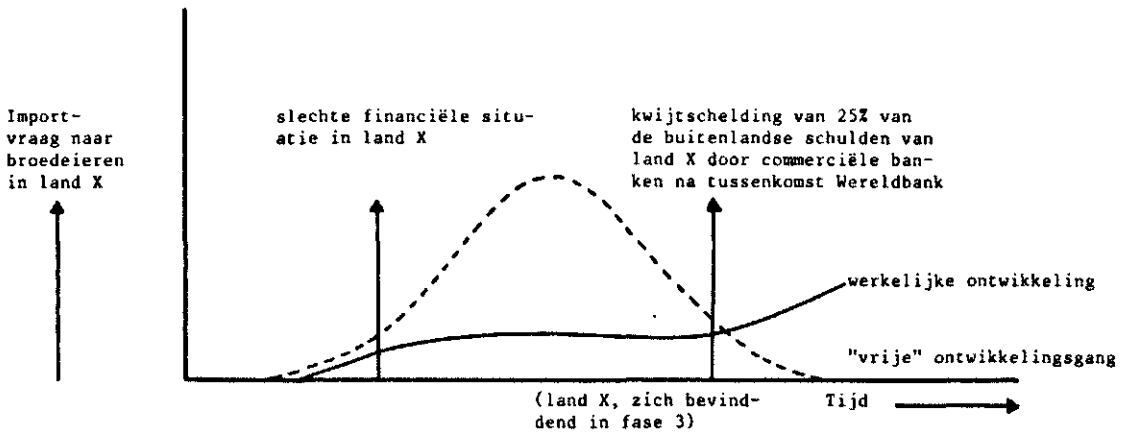
Structurele vraag wordt door het LEI gedefinieerd als vraag die ontstaat in het kader van de ontwikkelingsgang van een land (vergelijk lange termijn). Incidentele vraag als vraag die door ad hoc-omstandigheden wordt ingegeven (vergelijk korte termijn), hetzij door een factor die altijd al gevolgd werd en als continu van invloed zijnde geldt (bijvoorbeeld plotselinge verandering van de wisselkoers van land A ten opzichte van de dollar), hetzij door een "externe gebeurtenis" (bijvoorbeeld kernramp, overstroming, ect.).

Figuur 1. Het volgtijdelijke verloop van de import van slachtkuikens, eendagskuikens, broedeieren, ouder dieren en grootonderdieren bij de vrije ontwikkeling van de sector

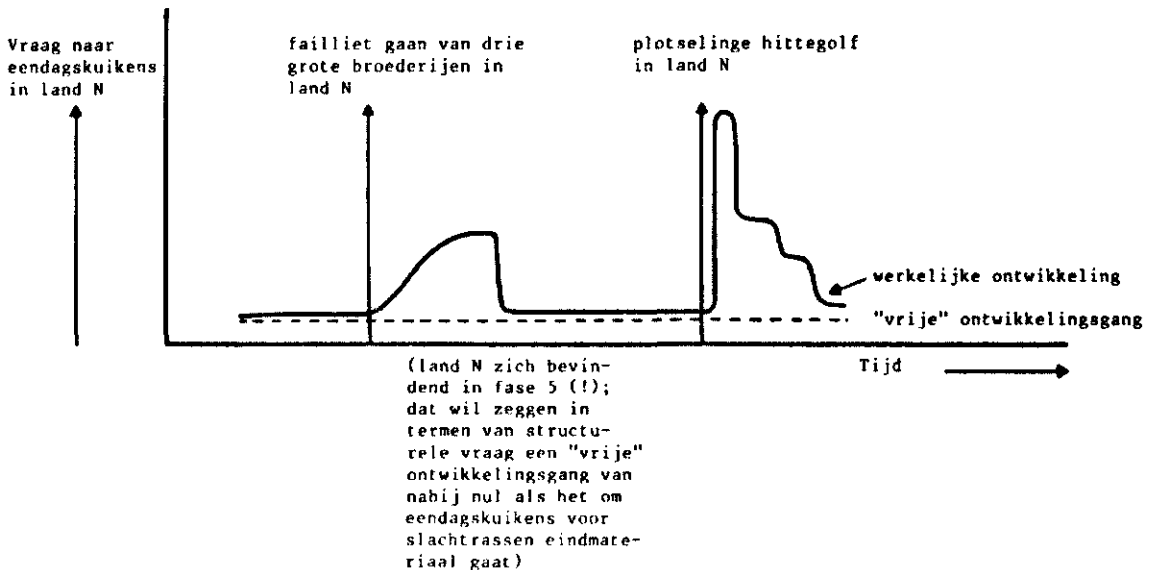
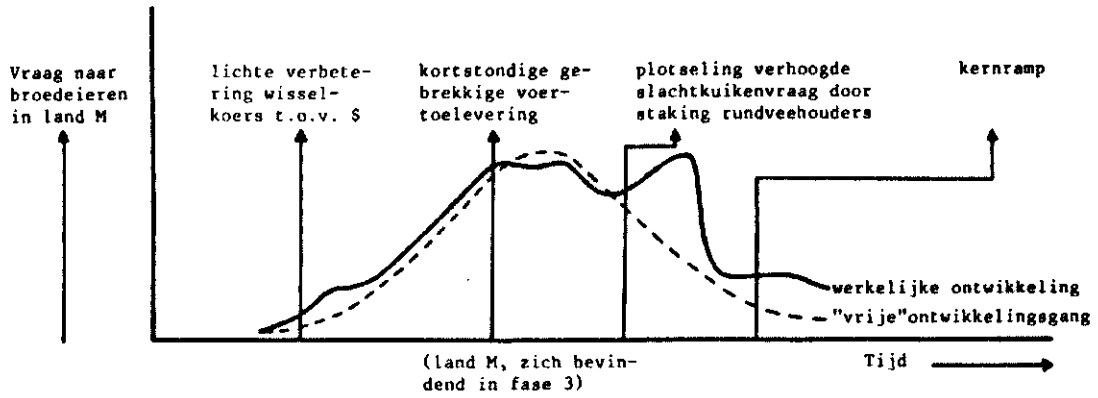

Figuur 2. Voorbeelden van de inwerking van een bottleneck respectievelijk een positief werkende structurele factor op de "vrije ontwikkelingsgang" (=ontwikkelingsgang zonder invloeden) in een land

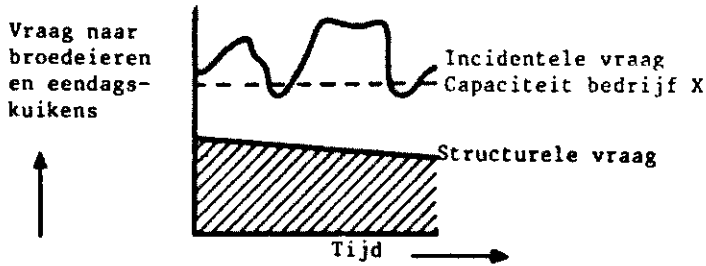
Figuur 3. Voorbeelden van de inwerking van incidentele ontwikkelingen op de "vrije ontwikkelingsgang" in een land

De incidenten veroorzaken steeds een gedurende korte tijd van de "vrije ontw. gang" afwijkende werkelijke ontwikkeling. Steeds echter keert de lijn van de werkelijke ontwikkeling terug naar de (structureel van aard zijnde) "vrije ontw. gang", nadat het incident zijn uitwerking heeft verloren.

Het onderscheid structurele/incidentele vraag is van zo groot belang, omdat de exporteur op structurele vraag zijn capaciteit kan afstemmen (als het ware hiervan uitgaat voor zijn minimumcapaciteit) en met betrekking tot incidentele vraag zelf moet beslissen of hij capaciteit aanhoudt, met het risico dat het aantal voor de broedeier- en eendagskuikenafzet gunstige incidenten laag blijkt of hij bij eventuele extra incidentele vraag niet zelf over voldoende capaciteit beschikt.

Figuur 4. Risico inschatting nodig bij exporteurs: hoeveel van de incidentele vraag calculeer in in? Structurele vraag (MISBROEDEI geeft aanwijzingen) als vaste basis; incidentele vraag fluctuerend.

Men kan zich overigens afvragen of in de huidige situatie van een teveel aan broeders en eendagskuikensproductie het genoemde tweede risico (van "te weinig eigen capaciteit" niet kleiner is dan dat van "te veel capaciteit"). Bij een nationale (of internationale) situatie van een teveel aan broeders en eendagskuikensproductie kan de individuele exporteur op de "vrije markt" namelijk eventuele aanvullende aankopen doen tegen gunstige prijzen. Bewust inkrimpen van de productie betekent dan ook niet onmiddellijk verlies van omzet. Integendeel, door de beperking van het risico kan op de lange termijn overleving en "winst" plaatsvinden op basis van een dan grotere omzet (minder overlevenden in de markt, die elk een grotere afzet dan voorheen kunnen hebben). Bij een situatie van grotere vraag dan aanbod op de wereldmarkt echter zou het omgekeerde gelden voor de individuele exporteur; de "vrije markt"-prijzen zouden hoog liggen en daarom zou een ruimere eigen productiecapaciteit een verstandige zet zijn. Ook hier echter zouden de op de "vrije markt" aangeboden broeders en eendagskuikens fungeren als aanvulling op de broeders en eendagskuikens uit eigen productiecapaciteit van de exporteur. Per saldo kan dan het in geld uitgedrukte risico van teveel productie nog groter zijn dan het verlies aan opbrengst wegens niet kunnen leveren. Hetgeen ook in zo'n tekortsituatie zou betekenen beperking van eigen productiecapaciteit. Dit zijn echter overwegingen van strategische aard, die de manager zelf moet uitvoeren.